GÜNTHER SCHWARBERG

Medicul SS și copiii

EDITURA POLITICĂ

GÜNTHER SCHWARBERG

Medicul SS și copiii

Relatare despre masacrul de la Bullenhuser Damm

Documentația :
DANIEL HALLER

Traducere din limba germană :
EMERIC DEUTSCH

1982

EDITURA POLITICĂ
București

Aceasta
este povestea a douăzeci de copii
care au trebuit să moară,
fiindcă un medic a avut nevoie de ei
pentru experienţele lui şi fiindcă erau evrei.
Doctorul, pe nume Kurt Heissmeyer,
voia să devină profesor. După cum
spunea el însuşi, pentru el nu exista
vreo deosebire fundamentală între animalele
de experienţă şi evrei.
Şi-a terminat experienţele
în ziua de 20 aprilie 1945, zi în care
englezii se aflau la 6 km de Hamburg.
În noaptea aceleiaşi zile,
copiii au fost spînzuraţi, în taină,
în beciul unei şcoli din Hamburg.
Urma lor trebuia să dispară
de pe pămînt.
Dar noi am regăsit-o.
Iat-o :

Experiența pe oameni poate începe

Ultimul tren spre Germania

Era în săptămîna eliberării Parisului. Dinspre Sud, odată cu tancurile generalului american Patton, își făcea intrarea în capitala Franței libertatea. În Nord, odată cu retragerea trupelor germane, se comitea o ultimă crimă.

La 17 august 1944, ora 1,30 dimineața, pleca din gara suburbiei Le Bourget-Drancy un tren cu deportați evrei. Numărul trenului : 1697. Trenul avea șase vagoane — trei cu tunuri antiaeriene și trei cu oameni. În primul vagon, se aflau cei de la Poliția secretă de stat în frunte cu șeful lor, Alois Brunner, Hauptsturmführer SS. El era șeful comandoului special pentru deportarea evreilor din Franța. În următorul vagon, ședeau funcționari în uniforma verde ai poliției germane din Franța, așa-numita „Poliție verde".

Ultimul vagon era un vagon de vite. În el, stăteau ghemuiți 52 de evrei, între care familia Kohn, compusă din șapte membri. Alois Brunner îi cunoștea. Căci Armand Kohn era o rudă a bancherului Rothschild și directorul spitalului „Hôpital Baron de Rothschild" din Paris, cel mai mare spital evreiesc din Franța. În timpul ocupației germane, Armand Kohn a ascuns acolo mulți evrei, pretins grav bolnavi. Brunner venea adesea la clinică. Îl învinovățea pe Armand Kohn de sabotaj.

Totuși, contactul personal cu șeful SS-ist Brunner îi dăduse directorului Kohn o anumită siguranță. El conta că Brunner îi va cruța familia de deportare.

Dar, iată că, în zorii zilei de 10 august 1944, Brunner sună la ușa familiei Kohn. În spatele lui, doi SS-iști. Brunner se adresează pe un ton politicos : „Vă rog să vă împachetați lucrurile. Veți fi deportați. Aveți răgaz o oră". În stradă, aștepta un autobuz al întreprinderii de transpor-

turi din Paris. Cu acesta a fost dusă familia Kohn în lagărul de evrei de la Drancy.

Ajunşi aici, s-a terminat cu politeţea. Au fost trataţi la fel ca toţi ceilalţi evrei găsiţi acolo — şi ei prizonieri ai morţii. La 17 august 1944, au fost duşi din lagăr la gară.

Armand Kohn nu ştia că aceasta însemna moartea. Aflase de deportări, auzise de numele Auschwitz. Cu toate că îi ajunseseră la urechi multe lucruri, el credea că evreii urmau să fie numai internaţi pînă la sfîrşitul războiului. De aceea, dorea ca familia lui să rămînă împreună. Cînd fiul lui de 18 ani, Philippe, a vrut să fugă din vagon, le-a spus alor săi că numai rămînînd toţi împreună se vor putea apăra. Philippe însă nu-l ascultă pe tatăl său, şi nici sora lui, Rose-Marie. Trenul era pe drum de trei zile. La 21 august 1944, orele două noaptea, cei doi au rupt zăbrelele de la ferăstruica vagonului de marfă şi au sărit afară unul după altul : mai întîi Rose-Marie, care s-a rănit pe traversele căii ferate ; apoi Philippe, care a căzut pe şine nevătămat, la o distanţă de şaizeci de metri, şi a alergat la sora sa. I-au urmat şi alţii : scriitorul Jacques Lazarus, rabinul Sami Kapelowitz, care a devenit mai tîrziu ambasadorul Israelului la Paris. Treizeci au reuşit să fugă, doisprezece au rămas în vagon. Printre aceştia din urmă, Armand Kohn şi soţia sa, fiica lor Antoinette, de 19 ani, şi fiul cel mic, Georges André, de 12 ani, născut la 23 aprilie 1932. Cei fugiţi s-au pitit în apa scăzută a unei bălţi, ca să nu fie găsiţi de cîinii SS-iştilor. După aceea, i-a ascuns şeful gării din St. Quentin în beciul clădirii gării, pînă la eliberarea localităţii, care s-a petrecut la 2 septembrie 1944.

În timp ce trenul îşi continua drumul, Armand Kohn a aruncat, printr-o crăpătură a podelei vagonului de marfă, un bilet adresat secretarului său : „Sîntem deportaţi şi, fără îndoială, sîntem duşi în Germania. Ne păstrăm credinţa în Dumnezeu. Încercaţi prin Crucea Roşie Internaţională să faceţi ceva pentru noi ! Încercaţi să-l găsiţi pe preşedintele Consiliului municipal din Paris, Pierre Taittinger ! La revedere ! Pe curînd. Gîndiţi-vă la noi. Înştiinţaţi toţi prietenii şi instituţia pe care am condus-o.“ Cineva a găsit biletul pe şine, lîngă Villers-Cotterets, în departamentul Aisne, şi l-a trimis, fără să-şi dea numele, la Paris.

Dar această speranţă de salvare a fost o iluzie, ca şi apărarea pe care Armand Kohn credea că o va reprezenta rămînerea împreună a familiei. La 25 august 1944, trenul a sosit în lagărul de concentrare Buchenwald, de lîngă

Weimar. Şi aici, au fost despărţiţi : tatăl a rămas la Buchenwald, bunica şi Georges au fost duşi mai departe, la Auschwitz, mama şi Antoinette au ajuns la Bergen-Belsen.

Pe rampa lagărului Auschwitz-Birkenau stătea un medic SS care a indicat ca cei doi Kohn să fie duşi spre stînga. La dreapta era camera de gazare. La stînga erau barăcile. Părea foarte ciudat ca o femeie şi copiii să fie trimişi în barăci, şi nu imediat la gazare. Căci, în mod normal, erau trimişi spre stînga numai bărbaţi şi tineri în putere, care urmau să muncească mai întîi aproximativ o jumătate de an, pînă se sfîrşeau epuizaţi.

Dar Georges André Kohn a fost dus într-o altă baracă decît bunica lui. Cu el aveau de gînd ceva deosebit. Cu el şi cu alţi 19 copii.

Într-o seară la cazinoul din Hohenlychen

Ceea ce aveau de gînd cu copiii fusese pus la cale, cu un sfert de an înainte, la cazinoul „Sanatoriile Crucii Roşii" de la Hohenlychen — o mică localitate în Uckermark, la 120 km nord de Berlin, între Templin şi Neustrelitz. Un vechi sanatoriu, situat pe malul lacului Gross-Lychensee, într-un peisaj încîntător. Aici se odihneau conducătorii SS-işti după munca lor în lagărul de concentrare Ravensbrück din apropiere. Tot aici, mulţi ofiţeri SS-işti se întîlneau cu politicieni din Berlin, căci Hohenlychen era un loc liniştit, ferit de bombardamente. Nu o dată au venit aici Rudolf Hess, locţiitor al lui Hitler, arhitectul nazist Albert Speer, conducătorul sportului din Reich Hans von Tschammer und Osten, ministrul propagandei Josef Goebbels, Obergruppenführerul şi generalul de armată SS Oswald Pohl. Şi, în primul rînd, Heinrich Himmler, Reichsführer SS, RFSS — cum îi plăcea să i se spună. Însuşi führerul Adolf Hitler fusese acolo de cîteva ori. SS-ul preluase sanatoriul în 1942.

Într-o seară din primăvara anului 1944, medicul-şef al Reichului, dr. Leonardo Conti, şi „Reichsarzt-SS und Polizei" dr. Grawitz se aflau împreună cu cîţiva colegi. Medicul-şef de la Hohenlychen, profesorul dr. Karl Gebhardt, îi dădu cuvîntul medicului primar al sanatoriului, dr. Kurt Heissmeyer, pentru o scurtă expunere.

Heissmeyer avea atunci 38 de ani, era de zece ani medic la Hohenlychen şi voia să devină profesor. Pentru aceasta, trebuia să prezinte o lucrare ştiinţifică. Îi propuse medicului-şef al Reichului o experienţă pentru combate-

rea tuberculozei. Experienţa trebuia făcută nu pe animale, ci pe oameni. Într-o lucrare cu titlul „Experiment propriu", Heissmeyer scrisese încă înainte : „După elaborarea teoriei fundamentale privind poporul şi rasa, este incompatibil să deduci originea tuberculozei umane din experienţe pe animale, deoarece atunci... ar însemna să aşezi pe aceeaşi treaptă constituţia animalului cu aceea a omului". De data aceasta, dorea să verifice în practică teoria cercetătorilor austrieci ai tuberculozei, A. şi H. Kutschera-Aichbergen, despre „Combaterea tuberculozei grave la plămîni prin tuberculoză a pielei provocată artificial".

În perioada anilor 1929—1939, cei doi austrieci, tată şi fiu, îşi expuseseră, în mai multe publicaţii, opinia că „starea de imunitate a unui pacient bolnav de tuberculoză deschisă la plămîni" se ameliorează prin „crearea artificială" a unui focar suplimentar de tuberculoză. Ei sugerau că, dacă i se aplică bolnavului „tuberculină", bacili de tuberculoză morţi, pe pielea scarificată uşor în prealabil, se grăbeşte procesul de vindecare la plămîni şi, oricum, se opreşte cel puţin evoluţia bolii.

Încă de pe atunci, cercetătorii de renume în materie de tuberculoză erau unanimi în a crede că această teorie era falsă. Heissmeyer nu ştia acest lucru, iar medicii în faţa cărora îşi ţinea prelegerea erau total ignoranţi în privinţa cercetărilor asupra tuberculozei. Heissmeyer avea în general cunoştinţe medicale foarte reduse, era un practician şi nu făcuse niciodată cercetări ştiinţifice. Pentru el, ştiinţă însemna doctrina rasistă a naziştilor.

În 1943 prezentase lucrarea „Principii despre sarcinile prezente şi viitoare ale sanatoriilor de plămîni". În cuprinsul acesteia, Heissmeyer declara că pacienţii „inferiori din punct de vedere rasial" sînt mai puţin rezistenţi la boli ca turbeculoza decît cei superiori din punctul de vedere al rasei. De aceea, în momentul cînd decide ce pacienţi trebuie să fie trataţi într-un spital, medicul trebuie să-şi bazeze părerea pe două criterii : „Pe de o parte, pe valoarea rasială, pe de altă parte, pe starea organului". Prin „starea organului", Heissmeyer înţelegea ceea ce medicii din toată lumea exprimă prin noţiunea de diagnostic. Acesta vine însă abia „pe locul al doilea", adică după locul deţinut de aprecierea în privinţa rasei.

La sfîrşitul prelegerii lui Heissmeyer, profesorul Gebhardt îl întrebă pe medicul-şef al Reichului, Conti, dacă Heissmeyer are dreptul să facă testele sale pe deţinuţi din lagărul de concentrare Ravensbrück, unde erau internate

în special femei. Profesorul Gebhardt efectuase el însuși experiențe pe oameni. El provocase artificial gangrene gazoase la femei ; de asemenea, efectuase transplanturi de oase. Atît Conti, cît și „Reichsarzt-SS und Polizei" Grawitz au fost de acord, urmînd ca Heissmeyer să solicite lui Heinrich Himmler, Reichsführer SS, aprobarea experiențelor, promițînd că-i vor sprijini cererea.

Adolf Hitler hotărîse, încă din 1942, „că experiența pe oameni este permisă, în principiu, dacă e vorba de binele statului" și că, în acest scop, trebuie folosiți deținuți. Căci ar fi greșit ca „unul care se găsește într-un lagăr de concentrare sau la închisoare să rămînă complet neatins de război, în timp ce soldații germani trebuie să îndure aproape insuportabilul, iar patria cu femeile și copiii să cadă zdrobiți de bombe incendiare cu fosfor" [1]. În orice caz, conform unui ordin al lui Himmler, experiențele asupra oamenilor aflați în lagăre de concentrare puteau fi executate numai cu aprobarea sa.

La procesul medicilor de la Nürnberg, profesorul Gebhardt, care apărea ca acuzat, a declarat în această privință: „Toată strădania lui Himmler era să dezvolte o știință proprie a SS-ului... Oamenii care proveneau din universități sau cei care erau medici militari instruiți s-au opus, firește, oricărei inovații de acest fel în al treilea Reich și, poate, ar fi putut pune în discuție schimbarea modalității și a conținutului procedeului. În cel de-al treilea Reich exista însă un anumit grup, oameni ca Himmler și Hess, care erau de părere că, pe terenul burghez, obosit, n-ar mai putea lua naștere ceva nou, activ, și că, în schimb, contînd întru totul pe talentele tinere nefolosite, ar trebui căutate drumuri noi... A fost înființat un așa-numit «Cerc de prieteni ai lui Himmler», căruia eu personal nu i-am aparținut vreodată. Era un amestec periculos de personalități bizare și reprezentanți ai industriei. De la acest cerc primea Himmler banii, precum și imboldurile pentru miile de experiențe pe care le punea în aplicare în toate domeniile" [2].

Cu un an înainte de sfîrșitul războiului, Heinrich Himmler a avut toate motivele să facă dependente de aprobarea sa experiențele pe oameni : limbutul profesor Gebhardt povestise pretutindeni că face experiențe pe oameni, respectiv pe femei deținute. În mai 1943, a ținut chiar, la Aca-

[1] „Procesul medicilor" de la Nürnberg din 1947. Proces-verbal, p. 4045.

[2] Lit. Mitscherlich/Mielke : „Medizin ohne Menschlichkeit". Frankfurt, 1978, p. 69—70.

demia medicală militară din Berlin, în faţa a 200 de medici-consilieri ai armatei, o prelegere despre „Experienţe speciale privind efectele sulfonamidei". Aşa se face că, pînă la urmă, a aflat şi străinătatea că medicii germani foloseau deţinuţii ca animale de experienţă şi îi exterminau. Indignarea provocată în străinătate îl deranja pe Himmler, care, tocmai atunci, purta convorbiri — fără ştirea lui Hitler — cu contele suedez Folke Bernadotte despre posibilitatea unui armistiţiu cu puterile occidentale.

Un unchi cu relaţii printre SS-işti

Aşadar, Heissmeyer trebuia să-l cîştige mai întîi pe Himmler dacă voia să-şi efectueze experienţele pe deţinuţi din lagărele de concentrare. De fapt, medicul primar Heissmeyer nu era calificat din punct de vedere ştiinţific. Lucrarea lui Heissmeyer despre „Teoria epuizării" (numai unor organisme „epuizate" sau „inferioare" li se pot inocula bacili Koch !) fusese respinsă ca nesatisfăcătoare de oameni de ştiinţă de specialitate.

Dar Heissmeyer avea relaţii. Era prieten cu generalul de armată SS Oswald Pohl. În calitate de şef al Direcţiei generale administrativ-economice a SS-ului, acesta avea în competenţa sa toate lagărele de concentrare. Heissmeyer avea şi un unchi care frecventa mulţi politicieni naziştii importanţi : August Heissmeyer, general de armată SS şi general de poliţie, şef al Serviciului central de securitate (Sicherheitsdienst), inspector la „Napolas" (Institut de educaţie naţional-politică), pe deasupra căsătorit cu Gertrud Scholz-Klink, conducătoarea organizaţiei de femei a Reichului.

Nu există dovezi că acest unchi ar fi vorbit cu Himmler despre experienţele pe oameni plănuite de nepotul său. Dar este improbabil ca o astfel de convorbire să nu fi avut loc. Oricum, Himmler a încuviinţat experienţa. Şi, cu prilejul unei a doua convorbiri de la Hohenlychen, Oswald Pohl i-a comunicat acest lucru prietenului său, medicul primar Kurt Heissmeyer. Pohl a cerut numai ca experienţele să nu aibă loc în lagărul de la Ravensbrück, spre care Gebhardt îndreptase deja atîta atenţie nedorită, ci într-un loc discret. Pohl şi Heissmeyer au căzut de acord asupra lagărului de concentrare Neuengamme de lîngă Hamburg.

În ultima săptămînă a lunii aprilie 1944, Heissmeyer, împreună cu dr. Enno Lolling, şeful serviciului medical SS, se deplasează, pentru prima oară, la noul său cîmp de ex-

perienţe. Purta un costum civil albastru închis, cu toate că deţinea rangul unui Sonderführer SS. Deţinuţii trebuiau să vadă în el numai medicul. Comandantul lagărului, Max Pauly, prezentă celor doi medici din Hohenlychen conducerea lagărului. Heissmeyer făcu cunoştinţă în primul rînd cu medicul garnizoanei Neuengamme, dr. Alfred Trzebinski, care urma să supravegheze experienţele sale.

Domnii au dat o raită prin lagărul tixit de oameni. Pauly, care era totdeauna foarte mîndru de organizarea tehnică realizată de el, a prezentat baraca 4 a, respectiv partea din spate a barăcii 4 infirmerie, care era gata pregătită pentru experienţele lui Heissmeyer : un spaţiu delimitat în mod special printr-un gard de lemn, cu ferestrele vopsite cu alb. Cele ce se petreceau în această „Secţie specială Heissmeyer" trebuiau să rămînă ascunse privirilor deţinuţilor. Contactul între persoanele supuse experienţelor şi ceilalţi deţinuţi era interzis.

Heissmeyer s-a înapoiat satisfăcut de la Hohenlychen. Experienţa lui pe oameni putea începe.

Trebuie să se coacă pîine, ziua şi noaptea

Detenţiunea la Birkenau a mai reprezentat încă pentru Georges André Kohn o perioadă de cruţare. Heissmeyer voia să facă experienţe mai întîi pe adulţi, şi abia după aceea pe copii.

Cînd a ajuns la Auschwitz, Georges Kohn a fost repartizat în baraca 11 a blocului B I a din lagărul Birkenau. Georges n-a putut relata vreodată cum se desfăşurau lucrurile cînd ajungeai acolo. Dar noi am aflat de la o fetiţă poloneză de aceeaşi vîrstă cu el, Gisa Landau din Tarnów, care a fost eliberată de Armata Roşie. Ea sosise la Auschwitz la 21 octombrie 1944, deci cam în acelaşi timp cu Georges Kohn : „Călătorisem în vagoane închise, înghesuiţi şi aproape sufocaţi. Cu toţii ne-am luat rămas bun unii de la alţii, deoarece ştiam că acolo ne aşteptau cuptoarele şi camerele de gazare. Vorbisem adesea despre aceste lucruri, dar nimeni nu-şi putea închipui cum arată aievea. În seara cînd am ajuns la Auschwitz, am fost mînaţi la Birkenau. Încă de departe, am văzut cerul roşu ca la un incendiu. Deşi toţi pătimisem multe, nu ne puteam imagina să fie arşi oameni în chipul acesta. Din coşuri nu ieşea fum, numai o ploaie de foc. Oamenii au întrebat santinelele ce arde acolo, şi răspunsul a fost că acolo trebuie

să se coacă pîine, ziua şi noaptea. Dar noi ştiam că nu acesta-i adevărul.

Noaptea şedeam într-o sală mare. Era atît de îngrozitor, încît nu pot să descriu. Plîngeam, ne rugam şi stăteam neputincioşi. Unii deveniseră complet indiferenţi. Mămica mă strîngea lîngă ea şi-mi şoptea să nu-mi fie frică, căci Dumnezeu ne va salva în mod sigur, aşa cum o făcuse şi pînă atunci. Nu voiam s-o întristez pe mama şi mă prefăceam că nu-mi este frică. Tremuram însă toată de teamă. Nu ni s-a dat de mîncare, dar nici nu ne era foame. De ce să fi mîncat, dacă tot trebuia să murim ? Apoi ne-au triat. A fost cumplit. Trebuia să ne dezbrăcăm pînă la piele. În uşă stătea dr. Mengele [3] şi hotăra cine urmează să trăiască şi cine să moară... Ne-am dus la baie, unde am fost raşi în cap şi ni s-au tatuat numerele. Eu am căpătat numărul A 26098. Se spunea că e bine dacă primeşti un număr, atunci eşti ca şi salvat. Dar, din păcate, tot mereu se mai alegeau copii, care ajungeau în cuptoare".

Lui Georges Kohn nu i s-a mai tatuat un număr. Nu s-au mai ostenit s-o facă, fiindcă fusese ales pentru „Secţia specială Heissmeyer", probabil de către acelaşi doctor Josef Mengele din Günzburg care o „selecţionase" şi pe Gisa Landau.

În baraca 11 erau deja cazaţi copii, fete şi băieţi — cei mai mici avînd sub cinci ani şi cei mai mari avînd vîrsta lui Georges. Aproape toţi vorbeau poloneza. Dar băiatul din Paris găsi o fetiţă originară, ca şi el, din Paris. Se numea Jacqueline Morgenstern şi avea, şi ea, 12 ani.

Tatăl Jacquelinei ţinuse, împreună cu fratele său, un salon de frizerie în apropiere de Place de la République. Originari din Cernăuţi, emigraseră în Franţa. Au învăţat franceza, dar la ei acasă vorbeau limba răspîndită în Bucovina de multe generaţii, germana. Ulterior, în 1940, cînd au intrat nemţii în Paris, cei doi fraţi Morgenstern au trebuit să predea frizeria unui francez neevreu. Unul dintre fraţi a fost arestat la Paris de poliţia franceză, în timp ce

[3] După război, dr. Josef Mengele din Günzburg a dispărut, pentru un timp, în Argentina; apoi s-a căsătorit cu văduva fratelui său, coproprietar al marii fabrici de maşini agricole „Mengele und Söhne" din Günzburg. Timp de douăzeci de ani, beneficiind de protecţia preşedintelui statului Paraguay, Mengele a trăit ca un milionar, într-o vilă de lîngă Asunción. Acolo poseda o barcă de curse, botezată „Wiking". De la începutul verii lui 1979, Mengele a dispărut din nou.

soţia lui însărcinată, Dorothéa, împreună cu cei doi copii pe care-i aveau au reuşit să scape de copoi. Celălalt frate, Karl Morgenstern, s-a refugiat cu soţia sa, Suzanne, şi cu fiica sa, Jacqueline, la Marsilia, în Franţa pe atunci încă neocupată. Acolo, cu acte false, s-au ascuns la o mătuşă a lor, într-o cameră dosnică. Dar, într-o zi, cineva i-a denunţat la Gestapo : au fost arestaţi şi din sudul Franţei au ajuns în marele lagăr colector de evrei de la Drancy.

La 20 iunie 1944, trenul cu deportaţi în care se găseau porni spre Auschwitz. Convoiul purtînd numărul 74 era compus din 565 bărbaţi, 632 femei, 191 copii. La sosire, chiar de pe rampă, 188 de bărbaţi au fost îndrumaţi spre dreapta, spre camerele de gazare. Jacqueline şi părinţii ei au mai scăpat pentru cîtva timp. Dar au fost despărţiţi : tatăl a fost dus în lagărul de bărbaţi, iar Jacqueline şi mama ei în lagărul de femei. Suzanne Morgenstern, care, la Paris, lucrase ca secretară, slăbea din ce în ce, fiindcă cea mai mare parte din raţiile ei o dădea micuţei Jacqueline. Pînă la urmă, s-a îmbolnăvit de dizenterie şi, curînd după aceea, a fost, şi ea, sortită gazării. Karl Morgenstern trebuie să mai fi aflat de uciderea soţiei sale. El a rămas acolo pînă la desfiinţarea lagărului de la Auschwitz şi, înainte ca Armata Roşie să elibereze lagărul, a ajuns la Dachau cu ultimul transport. Dus într-un vagon de marfă deschis, în ianuarie 1945, fără îngrijire, a sosit acolo grav bolnav, slăbit şi dement. Cînd au venit americanii, mai trăia, dar n-a mai rezistat decît cîteva zile. A murit, la 23 mai 1945, la spitalul de la Feldafing.

După uciderea mamei ei, Jacqueline a fost adusă în baraca 11. Acolo a găsit un tovarăş pentru restul drumului său în viaţă, pe Georges André Kohn.

Dorul de părinţi

În mod ciudat, cei douăzeci de copii erau lăsaţi să trăiască. Baraca lor era încălzită, mîncarea lor — aproape îndestulătoare. Patru surori de caritate poloneze locuiau cu ei, cîntau cîntece cu ei, îi consolau şi îi învăţau jocuri. Luau în braţe copiii care plîngeau de dorul părinţilor care nici nu mai existau. Şi căutau să le abată atenţia de la mirosul oribil pe care îl răspîndeau norii grei, întunecaţi, ce se ridicau din crematoriu, un miros „de carne arsă. De parcă s-ar fi ars o gîscă în cuptor, dar mult mai puternic".

Așa nota poloneza Krystyne Zywulska, care a fost eliberată de la Birkenau de Armata Roșie, în ianuarie 1945 [4].

Și Unterscharführerul SS Oswald Kaduk, Rapportführer la Auschwitz, condamnat ulterior la închisoare pe viață, își va aminti la Schwalmstadt, unde-și ispășea pedeapsa : „Odată a venit să mă viziteze fiul meu. Era într-o duminică. Avea atunci opt sau zece ani... Și, subit, mi-a spus : «Tăticule, aici miroase urît, e aer rău». Ce era să-i răspund băiatului ?... I-am spus că mi se pare că pe acolo trece Vistula, că, poate, mirosul vine de la apă, că așa și pe dincolo... Dar el a observat ceva, ca și soția mea dealtfel..."[5].

Jacqueline Morgenstern și Georges André Kohn se puteau înțelege greu cu ceilalți copii, cu toate că aveau tovarăși de aceeași vîrstă : poloneza Lelka Birnbaum, de doisprezece ani, iugoslavul Junglieb, de aceeași vîrstă, și polonezul Marek Steinbaum, de zece ani.

Cel mai bine înțelegeau olandeza vorbită de cei doi frați Hornemann. Lui Eduard, în vîrstă de 12 ani, îi spuneau Edo, iar pe Alexander, de 8 ani, toți îl numeau Lexje. Amîndoi erau foarte slăbiți. Asistaseră, cu puțin înainte, la moartea mamei lor. Elisabeth Hornemann murise de febră tifoidă la sfîrșitul lui septembrie 1944, la dispensarul din Birkenau. Avea 37 de ani. Iar pe tatăl lor, care era tot la Birkenau, dar în lagărul de bărbați, nu-l mai văzuseră de multă vreme.

Cu toate acestea, grație îngrijirii mai bune acordate „copiilor lui Heissmeyer", cei doi s-au întremat. Pentru experiențe era nevoie de copii sănătoși. Lexje își recăpătă naivitatea veselă a micului clovn ce era. Băieții cu care frecventase școala la Eindhoven, înainte de a fi deportat, își mai amintesc și astăzi isprăvi de-ale lui. De pildă, că se ducea la profesoara de aritmetică, îi întindea mîna și-i spunea bună dimineața — ceea ce era contrar disciplinei. Sau că, de ziua sa de naștere, cînd a împlinit 6 ani, la 31 mai 1942, și a primit steaua lui David, a purtat-o mîndru la tunica sa, ca pe un dar, arătînd-o tuturor. Asta i-a impresionat mult pe colegii săi olandezi. Ei știau mai mult despre această stea decît veselul, naivul Lexje Hornemann.

Pe atunci, părinții săi nu luaseră destul de în serios primejdia. Tatăl său, Philip Carel Hornemann, căruia i se spunea Flip, lucra la firma Philips, în Eindhoven, în cali-

[4] Robert Neumann : „Hitler", Aufstieg und Untergang des III. Reiches. München, 1961, p. 178—179.

[5] Ebbo Demant : „Auschwitz — direkt von der Rampe weg". Reinbek, 1979, p. 57.

tate de achizitor. După ocuparea Olandei de către armata nazistă şi începerea deportărilor de evrei, concernul crease o secţie specială pentru colaboratorii evrei, Secţia SOBU — Speciaal Ontwikkelings Bureau —, în care se fabricau instrumente de măsurat, importante în război pentru armata de ocupaţie germană. Flip Hornemann a trecut la SOBU împreună cu circa o sută de alţi colegi de la Philips. Aici, evreii se simţeau în siguranţă, considerîndu-se ocrotiţi de puterea unui mare concern faţă de comandourile de şoc germane.

Patronii făceau tot posibilul pentru a insufla colaboratorilor, chiar în acele timpuri, sentimentul că formează împreună o mare familie. Cînd germanii l-au arestat pe proprietarul firmei, Frits Philips, Flip Hornemann le-a povestit despre asta copiilor săi cu atîta dramatism, încît Alexander, care avea şase ani, se ruga în fiecare seară pentru şeful tatălui său. Siguranţa pe care o prezenta secţia specială era înşelătoare. La 18 august 1943, trupe germane au încercuit clădirea SOBU de la Eindhoven şi au arestat toţi evreii. Ştirea s-a răspîndit imediat în oraş. Elisabeth Hornemann a fugit spre fabrică şi a ajuns acolo tocmai cînd soţul ei era suit într-un autocamion deschis. A mai apucat să-l îmbrăţişeze, şi el i-a şoptit : „Ascunde-te !" Autocamioanele porniră apoi spre lagărul de concentrare olandez Vught, lîngă s'Hertogenbosch.

Acolo, în spatele gardului lagărului, a fost ridicată o fabrică proprie Philips, cu peste trei mii de deţinuţi. Evreii de la SOBU urmau să fabrice, şi aici, instrumente de măsurat. Cine era la Philips căpăta mîncare mai bună decît simplii deţinuţi ai lagărului de concentrare, şi anume „castronul Philips". Cei de la Philips erau oarecum mai apăraţi de cruzimile SS-iştilor şi de brutalul conducător al lagărului de internare, Arnold Strippel. Lor li se oferea favoarea specială de a trăi în lagăr împreună cu soţiile şi copiii, dacă aceştia veneau şi ei.

S-au dus de bunăvoie în lagărul de concentrare

La două zile după expedierea evreilor care lucraseră la SOBU trebuiau să fie gata de plecare femeile şi copiii care voiau să-i urmeze. Ca şi soţul ei, Elisabeth Hornemann credea că, sub protecţia concernului Philips, este mai puţin în pericol de a i se întîmpla ceva rău decît dacă ar ră-

mîne să locuiască, împreună cu cei doi băieţi ai ei, în afara lagărului de concentrare. Dar un prieten al familiei, bătrînul pastor Vonk din satul Aarle-Rixtel de lîngă Eindhoven, a vizitat-o şi a conjurat-o să se ascundă la el, în cocina de porci, aşa cum făcuse şi sora ei Ans. În timp ce căuta s-o convingă, au venit doi domni din conducerea firmei Philips şi i-au spus că trebuie să se ducă neapărat şi ea în lagăr, în caz contrar firma neputînd garanta pentru securitatea ei. Această discuţie despre viaţă sau moarte a durat două ore. Vecinii au povestit, mai tîrziu, cum s-a frămîntat Elisabeth Hornemann, plîngînd şi alergînd încoace şi-ncolo, fiindcă nu se putea hotărî dacă să pornească sau nu.

În cele din urmă, a scris un bileţel pe care l-a dat pastorului Vonk pentru a-l înmîna surorii ei ascunse : „Dragii mei, este vineri dimineaţă, orele 11. Autobuzul poate sosi dintr-un moment într-altul. Nu sînt în stare să iau o hotărîre. Cei de la Philips au insistat, sînt încă foarte optimişti. M-am decis acum să plecăm şi noi, deşi nu împărtăşesc speranţa lor. Mi-au spus că sînt singura care nu vrea să plece. Au făcut tot ce-au putut ca să mă determine să-mi schimb hotărîrea iniţială. Nu-ţi vine să crezi cum a vorbit cu ei prietenul Vonk. Eu eram sfîrşită. Am să fiu tare şi am să plec. Flip se va mira cînd o să mă vadă venind. Plec, ce părere ai ? Dar mă întorc". Cînd a sosit autobuzul Philips şi a oprit în faţa uşii familiei Hornemann din Gagelstraat 49, Elisabeth Hornemann le-a pus copiilor hăinuţele şi s-a urcat în autobuz.

Soţul a fost îngrozit cînd a văzut-o coborînd cu copiii din autobuz : „De ce aţi venit ? Nu trebuia să veniţi !" El presimţea sfîrşitul. Evreii de la SOBU au rămas în lagărul de concentrare Vught numai pînă la 3 iunie 1944. După aceea, au fost urcaţi, şi ei, într-un tren de deportare. La 6 iunie, zi în care ei stăteau pe rampă la Birkenau, armatele anglo-americane debarcau în Normandia.

Bărbaţii au fost despărţiţi de femei. Copiii au rămas cu mamele lor. Bărbaţii au fost trimişi apoi în barăcile de muncă, femeile şi copiii la duşuri. Unele auziseră de camerele de gazare şi, dezbrăcate, îşi aşteptau moartea. Dar din pîlniile duşurilor nu a ţîşnit gazul „Ciclon-B", ci apă. Apă adevărată, caldă. Era de necrezut ca, la Birkenau, să existe duşuri care să nu fie decît duşuri. Apoi, li s-a tuns părul şi au fost duse într-o baracă. După trei luni, Elisabeth Hornemann s-a îmbolnăvit de febră tifoidă. Cei doi

copii ai ei veneau, în fiecare zi, în faţa pavilionului de boli infecţioase.

O deţinută olandeză, Lena Goslinski-Frank, a relatat, după salvarea ei, că i-a întîlnit o dată pe Edo şi Lexje în faţa ambulanţei. „Amîndoi erau bolnavi, şi Lexje slăbise atît de mult, încît la început nici nu l-am cunoscut. Mi-au povestit că mama lor zace la spital. De atunci, n-am mai auzit nimic despre cei doi copii. Judecînd după starea în care i-am văzut, este foarte probabil că amîndoi au murit la scurt timp după întîlnirea noastră".

Cîteva zile după moartea mamei lor, cei doi băieţi au fost strigaţi la apelul de dimineaţă din faţa barăcii, obligaţi să iasă din rînd şi luaţi de acolo. „A fost un moment foarte impresionant." Cu aceste cuvinte a descris scena Hetty Lissauer, care fusese adusă în lagărul de concentrare cînd avea 8 ani. „Aşa ceva nu se mai întîmplase vreodată. N-am aflat niciodată ce s-a întîmplat."

Copiii Hornemann fuseseră selectaţi pentru experienţele doctorului Heissmeyer. Din acel moment, nici unul dintre deţinuţii olandezi nu i-a mai revăzut pe cei doi băieţi. Nici tatăl lor. La 17 ianuarie 1945, în preajma eliberării de către Armata Roşie, lagărele de la Auschwitz şi Birkenau au fost evacuate. Philip Carel Hornemann a murit într-un vagon de marfă deschis, purtînd, la minus 20 de grade, costumul lui subţire de deţinut.

Deşi nici unul dintre cei douăzeci de copii nu a făcut vreo descriere a vieţii la Birkenau, noi o cunoaştem aproape cu exactitate. Căci, în apropiere de baraca 11, se găsea o a doua baracă cu copii. Acolo, medicul SS dr. Josef Mengele ţinea o grupă compusă din copii gemeni evrei, destinaţi altor experienţe.

El voia să stabilească prin măsurători ce concordanţe există la perechile de gemeni. Aidoma colegului său, SS-istul Heissmeyer, el spera ca, prin elaborarea unei „teorii a gemenilor" proprie, să devină profesor.

Ce se întîmpla în baraca lui Mengele o ştim de la sora de caritate poloneză Elzbieta Piekut-Warszawska [6], care, la fel ca circa o sută de „copii ai lui Mengele", a supravieţuit Birkenau-ului. „De-a lungul unei laturi a barăcii de

[6] „Przeglad Lekarski", Cracovia, nr. 1/1967, p. 3—4. În această relatare, apărută şi în antologia „Auschwitz", vol. II, partea a 3-a, p. 1—11 (Comitetul Internaţional Auschwitz), doamna Piekut-Warszawska descrie amănunţit experienţele lui Mengele asupra copiilor gemeni evrei.

lemn era o sobă din cărămidă. În mijlocul încăperii, erau aşezate priciuri. Copiii erau de origine evreiască şi proveneau din diferite ţări : Franţa, Olanda, Belgia, Ungaria, Germania. La internarea lor, copiii erau încă sănătoşi şi drăguţi, dar cam speriaţi şi plînşi. În funcţie de vîrstă, dormeau cîte doi sau cîte patru într-un pat, pe saci umpluţi cu paie, fără cearşaf şi fără pernă. Pe fiecare pat se găseau două pături. Hrana consta din pîine de lagăr neagră şi margarină — duminica, marmeladă şi pîine albă —, surogat de cafea neagră, supă cu lapte, tăiţei, griş cu lapte, cîrnat o dată pe săptămînă, cartofi cu gulie fiartă şi brînză... Cîteşitrele trebuia să spălăm zilnic copiii în ligheane mici cu foarte puţină apă. Copiii mari ne ajutau."

Pentru copii, moartea era ceva obişnuit

Comandoul de copii de pe camion

Georges Kohn şi Jacqueline Morgenstern au avut norocul să cunoască francezi deportaţi, care i-au ajutat şi le-au dat curaj. „Noi toţi l-am primit cu drag pe Georges", i-a scris din Rouen, după război, fostul deţinut Louis Micard lui Philippe, fratele salvat al lui Georges. „Fiecare dintre noi căuta să-l facă să uite unde se află şi să-i aline durerea pe care o simţea în urma despărţirii de mama sa... După trecerea cîtorva săptămîni, a avut loc o triere a copiilor. Georges arăta debil, şi ne era teamă că va fi selectat. Cînd s-a făcut selectarea în pavilionul de bolnavi, colegi de-ai noştri, medici francezi, au reuşit să-l scape prin diferite tertipuri.

Au urmat zile grele. Iarna, zăpada, vîntul, frigul erau duşmanii noştri... Dar lui Georges îi mergea bine. Îmbrăcămintea groasă îl încălzea, şi încălţămintea solidă — lucru rar acolo — îi ferea picioarele de umezeală. A fost dat să lucreze pe «camionul» cu care se căra gunoiul, precum şi lemne de foc şi, cîteodată, cărbuni... Kapo era un neamţ, gură mare, dar nu foarte sever, şi care nu bătea... După aceea nu l-am mai văzut pe micul Georges. Era un băieţel tare drăguţ, pe care camarazii mei şi cu mine îl socoteam frăţiorul nostru."

Medicul francez Albert Vogel din Neuilly-sur-Seine scria, tot după război :

„Lucram ca medic al unui bloc, ca şi alţi colegi de profesie, cum erau dr. August, dr. Desiré Hafner. Am căutat să îmbunătăţim starea morală şi fizică a micului Kohn. În timpul şederii noastre la Birkenau, i-a mers destul de bine şi, în compania noastră, se simţea relativ fericit. Mă vizita

adesea în blocul meu şi, în felul acesta, am aflat odiseea nefericitei familii Kohn."

Asemenea „copiilor lui Mengele", cei din baraca 11 trebuiau să se ducă, şi ei, la dispensar pentru examene medicale. „Pentru copii era un moment greu", va scrie Elzbieta Piekut-Warszawska. „Timoraţi, obosiţi, flămînzi, amorţiţi de frig, erau sculaţi de la şase dimineaţa, şi făceau drumul de un kilometru şi jumătate de la bloc pînă la ambulatoriu... Era deja destul de răcoare, întrucît ne găseam spre sfîrşit de septembrie şi început de octombrie, iar camera în care se făcea examinarea nu era încălzită. Copiii examinaţi erau obligaţi, uneori, să stea goi timp de cinci pînă la cincisprezece minute în faţa aparatului Röntgen, deoarece, în timpul radioscopiei, imaginea era comentată şi discutată... Ajunşi înapoi în bloc, copiii începeau să aibă febră, făceau amigdalită, aveau o tuse violentă, inflamaţii ale sinusurilor frontale şi maxilare, şi nu rareori pneumonie" [1].

Deşi la evacuarea lagărului au fost distruse aproape toate documentele, s-a păstrat totuşi o singură fişă cu rezultatul unui frotiu faringian. Această fişă este singurul document existent astăzi în Muzeul de la Auschwitz despre calvarul „copiilor lui Heissmeyer" deţinuţi. Ea atestă că, la 14 mai 1944, i s-a făcut un frotiu copilului italian Sergio Desimone, născut la 29 noiembrie 1937, înregistrat la Auschwitz sub nr. 179614. Părinţii săi se numeau Eduardo şi Gizelli Desimone, născută Perlow. Familia Desimone venise cu un transport din lagărul de concentrare Triest, în care erau adunaţi evreii italieni în vederea deportării lor la Auschwitz.

Pînă şi copiii înţeleg ce este moartea, dacă văd în fiecare zi vîlvătaia coloanelor de foc din coşurile unui crematoriu. Medicul pediatru dr. Otto Wolken din Viena era atunci unul din medicii deţinuţi la Birkenau. După război, el a relatat în lucrarea : „Cînd mă gîndesc la copii..." [2], despre un băiat polonez de 9 ani. După ce a fost ales pentru gazare, acesta i-a spus medicului : „Ghetele mele sînt încă bune. Poate găsiţi pe cineva care vrea să-mi dea în schimbul lor o raţie de pîine. Eu şi-aşa n-o să mai am nevoie de ghete. Sînt sigur că nu. Şi tare aş vrea să mai mănînc o dată pe săturate, înainte de moarte."

---

[1] „Przeglad Lekarski", idem, nota 6, p. 20.

[2] „Przeglad Lekarski", Cracovia, nr. 1/1965; antologia „Auschwitz", vol. II, partea a 3-a, p. 18—19.

Jocul „de-a doctorul" la Birkenau

Pentru copii, moartea era ceva obişnuit. Ea nu exista numai în camerele de gazare, ci apărea şi în multe alte chipuri. O formă îngrozitoare era epidemia infantilă de noma. Faţa copiilor subnutriţi este distrusă de ulceraţii gangrenoase. Pînă şi SS-iştilor le era frică de asta. Comandantul lagărului, Rudolf Höss, descrie cum i-a prezentat, în 1942, „Reichsführerului SS" Heinrich Himmler copiii grav bolnavi :

„Vizita Reichsführerului SS a avut loc în iulie 1942. I-am arătat cu de-amănuntul lagărul de ţigani. A privit totul atent, a văzut barăcile de locuit arhipline, condiţiile de igienă nesatisfăcătoare, barăcile tixite de bolnavi, a văzut bolnavii contaminaţi, a văzut epidemia infantilă de noma — care totdeauna mă făcea să mă cutremur, amintindu-mi de bolnavii de lepră, de leproşii pe care îi întîlnisem cîndva în Palestina, acele trupuşoare sfrijite, avînd pe pielea obrazului nişte găuri mari prin care puteai să vezi cu ochii putrezirea lentă într-un trup viu" [3].

Dar copiii includ în viaţa lor pînă şi moartea care-i înconjură. Se pot juca cu ea. „Se jucau de-a «şeful lagărului» şi de-a «şeful blocului», de-a «apelul» cu «descoperiţi-vă», se jucau de-a bolnavii care leşinau la apel şi care erau loviţi din această cauză sau se jucau de-a «medicul» care lua de la bolnavi raţia de mîncare şi refuza să-i ajute dacă nu puteau să-i dea ceva. Odată, s-au jucat de-a «camera de gazare». Au făcut o groapă în care au împins o pietricică după alta. Acestea trebuiau să reprezinte oamenii care ajungeau la crematoriu, iar ei imitau ţipetele lor. Eu urma să le arăt cum trebuia aşezat coşul", a povestit Hanna Hofmann-Fischel [4].

---

[3] Rudolf Höss : „Kommandant in Auschwitz", dtv-dokumente 2908, p. 109. Obersturmbannführerul SS Rudolf Höss a fost, din 4 mai 1940 pînă în 10 noiembrie 1943, comandantul lagărului de concentrare de la Auschwitz şi a construit, în această perioadă, cea mai mare instalaţie pentru exterminarea oamenilor cunoscută în istorie. A fost arestat de poliţia militară britanică la 11 martie 1946, în apropiere de oraşul Flenzburg, şi extrădat Poloniei la 25 mai 1946. În timpul detenţiei sale în închisoarea de la Cracovia, a întocmit o relatare cuprinzătoare asupra vieţii sale de călău. La 2 aprilie 1947, Tribunalul popular suprem din Varşovia l-a condamnat la moarte. Höss a fost spînzurat pe spînzurătoarea din lagărul de concentrare Auschwitz la 16 aprilie 1947.

[4] Relatarea Hannei Hofmann-Fischel se află depusă la Centrul de documentare israelian Yad Vaşem din Ierusalim. Preluată par-

Alţi băieţi, care erau ceva mai mari, aveau şi un alt joc — o probă de curaj. Se apropiau cît puteau de gardul electric şi unii îl atingeau chiar fulgerător de repede cu vîrfurile degetelor. Au avut noroc. La Auschwitz, curentul era de cele mai multe ori întrerupt în timpul zilei.

Este posibil ca, în perioada cînd a lucrat pe camion, Georges Kohn să fi fost o dată chiar în camera de gazare ca să vadă cum e înăuntru. Unul dintre băieţii care trebuiau să îndeplinească, împreună cu el, munca grea pe camion era Jehuda Bacon din Moravska-Ostrava, cu trei ani mai mare decît micul francez.

Ca să fie ordine în camera de gazare

„Am nimerit într-un aşa-numit comando de camion. Era un camion care, în loc să fie tras de cai, era tras de douăzeci de tineri. În felul acesta, noi ajungeam pretutindeni în lagăr. Ştiam exact ce se întîmplă la Auschwitz. Am ajuns pînă şi în lagărul de femei, adesea şi în crematoriu. Munca noastră consta în distribuirea de pături şi lenjerie, dar, înainte de toate, trebuia ca din lemnele de la crematoriu, de care era nevoie acolo pentru arderi, să luăm cîte puţin pentru uzul normal din lagăr. Îmi amintesc că odată, pe timp de iarnă, Kapo-ul nostru ne-a spus :

«Băieţi, aţi terminat cu încărcatul. Dacă vreţi să vă mai încălziţi puţin, duceţi-vă în camera de gazare. Acum nu-i nimeni înăuntru».

Aşa s-a întîmplat că am putut să vizităm camerele de gazare, cuptoarele, toată instalaţia, în primul rînd crematoriul subteran 2. Eram tineri pe-atunci, şi totul ne interesa. Într-un rînd, i-am spus unuia care făcea parte din Sonderkommando : «Povestiţi-mi, poate scap de-aici şi atunci am să scriu despre voi». Ei au rîs, spunînd că de acolo nu iese nimeni viu. Totuşi, mi-au istorisit multe. Crematoriile subterane 1 şi 2 erau construite foarte modern. După cum mi-a descris cel din Sonderkommando, mai întîi se intra într-o încăpere pentru dezbrăcat. (Eu personal n-am fost niciodată înăuntru cînd se afla acolo un transport. Uneori, cînd stăteam afară, ni se spunea : «Acum nu puteţi intra, sînt oameni înăuntru».) Oamenii trebuiau să se dezbrace. Pe pereţi, erau cîrlige numerotate. SS-iştii

---

ţial de Inge Deutschkron: „...denn ihrer war die Hölle, Kinder in Ghettos und Lagern", Verlag Wissenschaft und Politik, Köln, 1965, p. 54.

obișnuiau să spună celor ce se dezbrăcau : «Așezați-vă lucrurile în ordine, laolaltă, și rețineți bine numărul, ca, după dezinfectare, să vă puteți lua lucrurile în partea cealaltă». Mulți întrebau dacă nu se dă cafea, însetați cum erau după lunga călătorie cu trenul. Atunci, SS-istul le răspundea : «Repede, repede, se răcește cafeaua. Cafeaua vă așteaptă în lagăr».

După ce erau dezbrăcați toți, erau împinși în camera de gazare. La prima vedere, camera de gazare putea fi luată drept o adevărată încăpere cu dușuri. Dar, fiind foarte curios, m-am uitat mai îndeaproape. Am descoperit că, la pîlnia din care la duș curge apă, găurelele erau numai marcate. Dedesubt, erau orificii pentru ventilație. Lămpile de pe plafon erau prevăzute cu un abajur de sîrmă. De la mijlocul plafonului pînă la podea erau fixate două grilaje ca niște colivii, de cîte patruzeci de centimetri pătrați.

Cînd totul era pregătit, un SS-ist deschidea o lucarnă din tavanul camerei de gazare și dădea drumul gazului Ciclon-B în colivii. După cîtva timp, cînd toți erau morți, intra în funcțiune o ventilație automată. Și, după un timp, veneau Sonderkommandourile, scoteau morții și-i aruncau într-un ascensor care-i transporta la primul etaj. De acolo, erau duși în vagoane pe șine direct în cuptoare, unde erau arși. Înainte de asta, un comando anume le smulgea morților din gură dinții de aur. Uneori, le rădea părul, dacă asta nu se făcuse încă dinainte" [5].

Dar teama de moarte cu care trăiau atunci toți la Birkenau a început să facă loc speranței. Deși nu existau ziare și nici radio, pînă și copiii au aflat că salvatorii erau din ce în ce mai aproape. În iulie 1944, soldații sovietici eliberaseră lagărul de concentrare Maidanek de lîngă Lublin, si-

[5] Deutschkron, *op. cit.*, p. 63—65. La „Procesul Auschwitz" de la Frankfurt, Yehuda Bacon, supraviețuitor de la Birkenau, a făcut declarația de mai sus la 30 octombrie 1964. Descrierea pe care o face camerelor de gazare și tehnicii operațiunii de gazare este, în esență, identică cu cea făcută de comandantul lagărului, Höss (*op. cit.*, p. 126—132), instalației sale de ucidere, pe care el însuși a caracterizat-o drept o „descoperire" : „În sfîrșit, am descoperit gazul și, de asemenea, procedeul. Întotdeauna m-au îngrozit împușcările, gîndindu-mă la masele de oameni, la femei și la copii. Mă săturasem de execuțiile de ostateci, de împușcarea în grupuri, ordonate de RFSS sau RSHA (Reichssichercheitshauptamt — Direcția generală a securității Reichului). Acum eram liniștit că vom fi scutiți de toate aceste băi de sînge și că victimele însele vor putea fi cruțate pînă în ultima clipă".

S-a întîmplat ca, la operațiile de gazare conduse de el, să-i vină lui însuși să plîngă, a povestit Höss: „Într-un rînd, doi copilași erau

tuat la o depărtare de 300 de kilometri de Auschwitz și Birkenau. La finele lui octombrie 1944, Armata Roșie se afla la marginea orașului Cracovia, la numai 60 de kilometri est de lagăr.

Brusc, au încetat exterminările prin gazare. Crematoriile au fost dărîmate... Un maistru pe nume Koch, de la firma J. A. Topf und Söhne [6] din Erfurt, a supravegheat demontarea și a dispus încărcarea elementelor din fier ale instalației într-un tren de marfă. Cea mai modernă mașină de incinerat din lume, în care puteau fi arși zilnic pînă la 7 000 de oameni, urma să fie reconstruită într-un alt lagăr de concentrare al Reichului german. Posibil la Gross Rosen.

Lagărul Birkenau a fost zguduit, dintr-o dată, de o detunătură. Unii deținuți au crezut că americanii au început mult așteptatul atac cu bombe asupra fabricii morții. Dar era SS-ul, care a aruncat în aer zidăria camerelor de gazare. Sfîrșitul lagărelor Birkenau și Auschwitz era aproape. Sfîrșitul care trebuia să aducă deținuților sau moartea, sau libertatea [7].

Atunci a sosit de la Berlin ordinul : Heissmeyer are nevoie de copii la Neuengamme.

Un flacon umplut cu moarte

Într-o taină desăvîrșită, dr. Heissmeyer a purces la experiențele sale din lagărul de concentrare Neuengamme la

atît de adînciți în jocul lor, încît a fost absolut imposibil să fie smulși din brațele mamei. Nici evreii din Sonderkommandouri nu au vrut să-i ia. N-am să uit vreodată privirea mamei ce implora milă, știind cu certitudine ce se întîmplă. Cei din cameră începuseră să fie neliniștiți. A trebuit să acționez. Toată lumea se uita la mine. Am făcut semn subalternului meu de serviciu, care a luat în brațe copiii ce se împotriveau vehement și i-a dus în camera de gazare, împreună cu mama lor, care plîngea sfîșietor. De milă, aș fi vrut să dispar, dar nu-mi era permis să manifest nici cea mai mică emoție" (*op. cit.*, p. 132).

[6] Firma J.A. Topf und Söhne, mutată după război de la Erfurt la Wiesbaden, și-a brevetat, la 13 noiembrie 1952, instalația de crematoriu 2, experimentată la Birkenau — Brevetul nr. 851731 al Oficiului federal de brevete — pentru „un procedeu de ardere de cadavre și părți de cadavre cu ajutorul curenților de aer încălziți recuperativ".

[7] Lagărul de la Auschwitz a fost evacuat, în taină, la 17 ianuarie 1945. Mii de deținuți și-au pierdut viața cu acest prilej: de foame și de sete, prin asasinare, prin înghețare în vagoane de marfă deschise. La 27 ianuarie, cele dintîi patrule ale Armatei Roșii au eliberat lagărul.

începutul lunii iunie 1944, mai întîi pe adulți. În afară de persoanele care făceau obiectul experiențelor, de infirmierul german Herbert Kirst și de doi medici francezi deținuți, profesor Florence și profesor Quenouille, nimeni nu avea voie să intre în „baraca Heissmeyer". Nimeni nu avea voie să vorbească despre experiențe. Era interzis sub pedeapsa cu moartea. Oamenii au făcut-o totuși.

În fiecare miercuri, Heissmeyer venea de la Hohenlychen la Neuengamme, situat la o distanță de 275 de kilometri. Totdeauna îmbrăcat civil, totdeauna în albastru închis. Cînd a venit prima oară, a adus cu el un flacon. Conținea o cultură de bacili de tuberculoză vii, virulenți, deci contagioși. Îi luase de la laboratorul profesorului de bacteriologie Meinicke din Berlin. Acesta nu avea cunoștință despre experiențele lui Heissmeyer. Dar comanda pentru bacterii o primise de la SS. De aceea, l-a prevenit pe Heissmeyer să nu testeze pe oameni, experiențe asupra oamenilor fiind permise, în orice caz, numai cu bacili de TBC morți. Heissmeyer l-a liniștit, spunînd că el nu plănuiește experiențe pe oameni.

Mai tîrziu, în fața autorităților care l-au audiat, Heissmeyer a făcut declarații în această privință. În procesul-verbal respectiv stă scris : „La primirea culturii de bacili, am fost avertizat de către Meinicke să fac neapărat mai întîi experiențe pe animale, pentru a cunoaște efectul acesteia. Am procedat întocmai, numai că, în cursul întregii perioade de experiență, am injectat bacilii doar unui număr de 12 animale, cu toate că știam că acest număr de experiențe pe animale era cu totul neîndestulător. De fapt, experiențele pe animale au avut loc paralel cu cele pe deținuți. Meinicke mi-a pus în vedere ca animalele asupra cărora fac experiențe să le țin sub observație cel puțin trei pînă la patru luni, căci numai după un asemenea interval se poate spune cu oarecare certitudine ceva despre efectul inoculării cu bacili vii.

Nu am respectat însă indicația primită, deoarece eram grăbit să aflu în cel mai scurt timp rezultatele inoculării de bacili TBC vii la oameni. În consecință, foarte repede după primirea culturii, am și injectat-o, mai întîi unui număr pe care nu mi-l mai amintesc de adulți internați în lagărul de la Neuengamme, adică n-am așteptat rezultatul experiențelor pe animale. Ca medic, știam, firește, că nu aveam voie să fac aceasta, căci era vorba, în ultimă instanță, de o substanță virulentă pe care o injectam. În felul acesta,

eu expuneam în mod conştient pericolului îmbolnăvirii de TBC persoana supusă experienţei, provocînd, implicit, un pericol pentru viaţa deţinuţilor şi a copiilor, incluşi ulterior în experienţe. Trebuie să spun, în legătură cu aceasta, că o tuberculoză lasă deschis drumul oricărei complicaţii ulterioare. Eram conştient de faptul că, în anumite cazuri defavorabile, persoanele supuse experienţelor ar fi putut muri ca urmare a tuberculozei inoculate ; pe timpul acela, nu existau, ca astăzi, medicamentele a căror administrare sporeşte sensibil perspectivele de vindecare a TBC-ului. Pe de altă parte, în majoritatea cazurilor, alegeam pentru experienţe deţinuţi care erau deja grav bolnavi de TBC. Ştiam că la aceşti deţinuţi putea să intervină, datorită experienţelor, o înrăutăţire a stării lor, aşa încît şansele de a rezista bolii erau extrem de reduse" [8].

În „laboratorul" lui Heissmeyer, în baraca 4, era păstrat flaconul cu tulpina de bacili aducători de moarte, şi tot acolo se prepara din ea soluţia injectabilă. Heissmeyer i-a arătat lui Kirst cum trebuie procedat : cu un inel de oţel fixat pe o baghetă de sticlă se lua, după apreciere, puţină substanţă din cultura de bacterii, care se freca într-un mojar de porţelan cu o soluţie de sare de bucătărie. Heissmeyer nu ştia că asta era o operaţie care punea viaţa în pericol, drept care ar fi trebuit purtate neapărat măşti de protecţie. „El nu era familiarizat nici cu metodele de lucru din bacteriologie", cum s-a exprimat, ulterior, profesorul Otto Prokop, şeful Institutului pentru medicină legală de la Universitatea Humboldt din Berlin (R.D.G.). „Culturile utilizate stăteau în parte neacoperite în laborator. Aşa se face că unul dintre medicii francezi deţinuţi reuşea, uneori, să fiarbă culturi, făcîndu-le inofensive... Problema dozării bacteriilor nici măcar n-a fost examinată de Heissmeyer" [9].

Apoi, Heissmeyer dispunea să fie adusă soluţia menţionată în cabinetul de Röntgen al barăcii 1-infirmerie. Acolo aştepta, pregătit de Kirst, un deţinut sortit experienţei. Deţinutul trebuia să se aşeze pe un taburet, şi Heissmeyer îi introducea o sondă de cauciuc prin trahee în plămîn... Era foarte dureros şi provoca un violent acces

[8] Interogatoriul lui Heissmeyer din 10 martie 1964, filele 197—199 din dosarul Tribunalului din Magdeburg.

[9] Otto Prokop und Ehrenfried Stelzer : „Die Menschenexperimente des Dr. med. Heissmeyer", Zeitschrift „Kriminalistik und forensische Wissenschaften". Berlin (R.D.G.), 3/1970, p. 92.

de tuse. Cîteodată, Heissmeyer rănea traheea şi curgea sînge. Unii deţinuţi ţipau. Victima trecea în spatele ecranului Röntgen. Heissmeyer controla poziţia sondei, făcea prima radiografie şi, după aceea, introducea soluţia cu bacili TBC în lobii pulmonari. De cele mai multe ori, erau în cauză bărbaţi tineri între 20 şi 30 de ani, foarte slăbiţi, ruşi şi polonezi. Unii nu cîntăreau decît 35 pînă la 50 de kilograme. Cît timp se aflau în „Secţia specială Heissmeyer", căpătau o mîncare mai bună. De pildă, pîine albă. Răspîndindu-se zvonul, s-a întîmplat să se prezinte chiar şi voluntari la Heissmeyer.

„Despre prezentări voluntare nu ştiu nimic", va spune Heissmeyer mai tîrziu, „dar îmi amintesc că unii deţinuţi nu voiau să mai plece din baraca mea, pentru că, în comparaţie cu condiţiile din restul lagărului, primeau o hrană relativ bună. Bineînţeles, fiindcă era în interesul experienţelor" [10].

Medicul SS putea să-şi aleagă pe cine voia pentru experienţe. Căci nu numai conducătorul lagărului, Pauly, ci toţi SS-iştii din lagăr ştiau de bunele sale relaţii cu Berlinul şi cu cercurile conducătoare SS-iste.

În cursul experienţelor, el inocula substanţa în stare de suspensie conţinînd bacili nu numai în lobii pulmonari, ci şi sub piele. Altor deţinuţi le aplica spută tuberculoasă pe porţiuni ale pielii scarificate.

Nu s-a putut afla vreodată cîţi adulţi au încăput pe mîna lui Heissmeyer. Trebuie să fi fost peste o sută. S-au păstrat fişele de bolnavi a 32 de persoane supuse experienţelor.

La început, a făcut o experienţă cu o grupă de bolnavi suferind de dublă tuberculoză pulmonară gravă. A urmat o grupă suferind de TBC numai la un singur plămîn. A treia grupă nu avea tuberculoză pulmonară, însă alte organe erau atinse de tuberculoză. Şi, în sfîrşit, Heissmeyer şi-a ales cîţiva deţinuţi sănătoşi, luaţi la întîmplare.

Aceştia cel puţin ştiau că aici vor fi îmbolnăviţi. Ceilalţi puteau, eventual, să spere că medicul le aplică un tratament de vindecare. Dar, în realitate, aveau moartea în faţa lor.

În cursul audierilor, Heissmeyer a fost întrebat ce le-a comunicat el persoanelor supuse experienţelor despre natura acestora.

La care Heissmeyer a replicat : „Ca răspuns la această

[10] Interogatoriul lui Heissmeyer din 8 septembrie 1964, filele 227—228 din dosarul tribunalului.

întrebare, trebuie să mărturisesc că nu am informat persoanele supuse experienţelor despre sensul şi scopul experienţelor mele, şi nici despre pericolele rezultînd pentru ele. Nici nu era necesar, ţinînd seama de totala lipsă de drepturi a celor ce se aflau în lagărul de concentrare, căci, avînd în vedere condiţiile ce domneau acolo, ei erau mai mult sau mai puţin siliţi să-mi stea la dispoziţie, dacă eu îi socoteam potriviţi pentru experienţe“ [11].

Heissmeyer urmărea efectul experienţei sale în secţia pacienţilor. După ce observa, timp de patru săptămîni, cum făceau mai întîi febră mare şi cum se răspîndeau focarele de tuberculoză în plămîni, îi spunea colegului său Trzebinski că experienţele s-au terminat. În următoarea „zi Heissmeyer“, găsea, la morgă, proaspăt spînzurate, pregătite pentru disecţie, cadavrele persoanelor ce fuseseră supuse experienţelor. Aşa s-a întîmplat şi la 8 noiembrie 1944 cu cei patru deţinuţi : Nedza, Wesselowsky, Wolniewicz şi Ivan Ciurkin, un lăcătuş din Kalinin, care împlinise 22 de ani cu cîteva zile înainte.

Mai tîrziu, în faţa completului de judecată, Heissmeyer a declarat că, în toamna lui 1944, şi-a dat seama de o înrăutăţire, în toate cazurile, a stării sănătăţii persoanelor supuse experienţelor. În acel ultim moment, devenise limpede şi pentru el că vaccinarea cu bacili vii de tuberculoză nu putea să vindece TBC-ul, ci numai să-l agraveze.

Iată şi propriile-i cuvinte rostite cu prilejul interogatoriului : „După ce, în toamna lui 1944, am apreciat că planul meu de a vindeca bolnavi de TBC cu cultura de bacili menţionată a dat greş, iar starea sănătăţii majorităţii deţinuţilor nu s-a ameliorat, ci s-a înrăutăţit (nu mai pot să indic cifre în această privinţă), am întrerupt experienţele şi am cerut douăzeci de copii, asupra cărora am făcut experienţe cu aceeaşi substanţă, în vederea imunizării lor faţă de TBC, precum şi a constatării unei imunităţi eventuale deja existente“ [12].

Aşadar, deşi o continuare a experienţelor devenise, şi pentru el, fără sens, le-a continuat. Voia să-şi termine lucrarea de abilitare ca docent şi-i mai lipsea o categorie de experimentare : copiii.

---

[11] Interogatoriul lui Heissmeyer din 8 septembrie 1964, fila 7/223 din dosarul tribunalului.

[12] Interogatoriul lui Heissmeyer din 11 martie 1964, fila 108 din dosarul tribunalului.

De la Berlin a venit un ordin de execuţie

Vin copiii

Au fost îmbarcaţi la 27 noiembrie 1944. Era sîmbătă şi era foarte rece. I-au însoţit patru deţinute surori de caritate. De asemenea, două deţinute doctoriţe din Ungaria. Au parcurs 700 de kilometri prin iarna grea. Vagonul a fost două zile pe drum. La 29 noiembrie 1944, a sosit pe linia secundară de la Neuengamme, care ducea direct în lagăr. Era într-o miercuri, „ziua Heissmeyer", trei zile înainte de postul Crăciunului.

Totul era gata pregătit pentru copii. Baraca 4 a era încălzită, fiecare copil a primit cîte un pat din cele suprapuse — un lux într-un lagăr de concentrare. În vestibul, erau cazaţi patru bărbaţi, care urmau să aibă grijă de copii de aci înainte — doi infirmieri olandezi, Dirk Deutekom şi Anton Hölzel, şi cei doi medici profesori francezi, René Quenouille şi Gabriel Florence.

Neuengamme era un lagăr numai de bărbaţi. Exista o singură baracă specială pentru femei. De cele patru surori de caritate poloneze şi de cele două doctoriţe unguroaice, toate deţinute, nu mai era nevoie. Fiecare om din lagăr ştia ce înseamnă asta, numai cele nou venite nu ştiau. Au fost cazate în încăperile din spate ale barăcii speciale.

Gospodina Ruth Schemmel din Hamburg, pe atunci deţinută în baraca specială din Neuengamme, istoriseşte : „Cele două femei erau foarte slabe şi aveau între 45 şi 55 de ani. Erau unguroaice, asta se auzea. Una era medic, cealaltă, farmacistă, *doctor pharmaciae*. Cele patru poloneze erau mai tinere şi starea lor nu era atît de proastă.

Arătau între 20 şi 30 de ani. Aveau părul scurt, ca şi cum ar fi fost cîndva tunse pînă la piele şi părul le-ar fi crescut din nou. Spuneau că au însoţit un transport de copii din Auschwitz şi crezuseră că vor fi lăsate împreună cu copiii. Aveau la ele numai nişte săculeţe cu perii de dinţi şi cîrpuliţe pentru spălat. Nimic altceva. Prima duminică din postul Crăciunului am mai sărbătorit-o împreună. Am avut şi cîteva crenguţe verzi de brad. Luni seara, a intrat Rapportführerul Wilhelm Dreimann şi mi-a spus că a doua zi nu se mai dă hrană pentru cele nou venite. Ele vor pleca de acolo. Marţi dimineaţă le-a scos din baracă. Femeile şi-au luat săculeţele, şi eu am mai apucat să-mi iau rămas bun. A pornit cu ele în direcţia buncărului".

Acestea s-au petrecut la 5 decembrie 1944. La 27 martie 1946, deţinutul Michel Müller a descris, în faţa Tribunalului militar britanic din Hamburg, o execuţie ce a avut loc în 1944, în buncărul din Neuengamme, a patru femei poloneze. Nu este sigur dacă era vorba de cele patru surori de caritate. Dar se poate să fi fost ele.

Müller : „În anul 1944, au fost spînzurate în buncăr patru femei poloneze. Aceste femei s-au împotrivit teribil, deoarece li s-a cerut să se dezbrace pînă la piele. Au ţipat îngrozitor. Deţinuţii de pe şantier au auzit ţipetele, dar nu ştiau ce se întîmplă".

Procurorul : „Vrem să ştim ce legătură a avut Pauly cu aceasta".

SS-Obersturmbannführerul Max Pauly, 37 de ani, tată a cinci copii, era comandantul lagărului de concentrare Neuengamme.

Müller : „Comandantul Pauly era prezent la fiecare execuţie din buncăr. Una dintre cele patru femei era gravidă. La dorinţa lui Pauly, cadavrul ei a fost supus disecţiei, deoarece Pauly voia să vadă, şi el, o dată, cum evoluează fenomenul în corpul femeii. Dr. Adolf i-a dat explicaţiile necesare".

Procurorul : „Aţi spus că acestea se petreceau în 1944. Unde eraţi în timpul acela ?"

Müller : „Eu trebuia să ridic cadavrul".

Procurorul : „De unde ştiţi de disecţie ?"

Müller : „A doua zi dimineaţă, venind la baia infirmeriei, am văzut acolo cum un om de serviciu coase la loc cadavrul de sus pînă jos. În fiecare sicriu erau două femei. Doi infirmieri deţinuţi au povestit că Pauly a spus că ar

vrea să vadă cu ochii lui cum arată sarcina într-un trup de femeie... Medicul Adolf i-a explicat totul" [1].

Comandantul lagărului de concentrare Pauly a negat, în fața tribunalului, că ar fi fost de față la deschiderea cadavrului. A adăugat că el l-ar fi mustrat pe medicul lagărului, dr. Adolf, pentru disecția făcută unei femei însărcinate.

Ziua în care Heissmeyer a inoculat copiilor pentru prima dată bacili de tuberculoză nu mai poate fi stabilită. Nu se știe precis nici cîtor copii le-a aplicat inocularea, deosebit de dureroasă, cu sonda în plămîni — în orice caz, nu tuturor.

Cînd au fost găsite parte din radiografii, radiologul prof. Schubert de la Spitalul Charité din Berlin a constatat că la Jacqueline Morgenstern, la poloneza Lelka Birnbaum și la italianul Sergio Desimone, de 7 ani, puteau fi dovedite „modificări infiltrative" în lobii pulmonari — tipice pentru „vaccinările" lui Heissmeyer.

Tuturor copiilor li s-au făcut scarificări pe piele, în care erau aplicate culturile de bacili, și, după două-trei zile, toți au început să aibă temperatură.

Georges André Kohn era deosebit de slăbit și, cu începere de atunci, nu s-a mai putut da jos din pat, deși toți cei din jur se îngrijeau foarte mult de el.

Chiar și limba lor maternă îi făcea pe cei doi medici francezi să zăbovească foarte des la paturile celor doi copii francezi. Jacqueline și Georges istoriseau povestea tristă a drumului lor pînă în lagăr, iar cei doi mai în vîrstă o istoriseau pe a lor.

Prof. René Quenouille avea atunci 60 de ani. Pînă la 3 martie 1944. lucrase ca radiolog la Villeneuve-Saint Georges, lîngă Paris. A fost arestat de polițiști francezi, fiindcă încercase să ascundă paraşutiști militari englezi. Soția sa, Yvonne, fusese, și ea, luată, dar fusese eliberată după trei luni și jumătate. Nemții l-au condamnat pe soțul ei la moarte, dar, scurt timp înainte de execuție, a fost grațiat și, la sfîrșitul lui septembrie 1944, deportat în lagărul de concentrare austriac Mauthausen, iar de acolo, mai tîrziu, la Neuengamme.

Colegul său Gabriel Florence, de 58 de ani, fusese arestat de Gestapo la Lyon, ca membru al Mișcării de rezistență. Acolo, condusese, pînă la 4 martie 1944, o catedră de biologie. Datorită importantelor sale realizări științi-

[1] Din „Prozess Neuengamme". Herausgeber: „Freundeskreis", e.V. Hamburg, 1969, vol. I, p. 186.

fice, fusese ales în comitetul francez de propuneri pentru Premiul Nobel. Germanii l-au torturat în închisoarea Montluc, de lîngă Lyon, a Gestapoului şi mai tîrziu l-au adus la Neuengamme.

Între cei doi profesori şi copii s-a legat o foarte strînsă prietenie. Medicii, trebuind să completeze fişele de bolnavi ale copiilor, au făcut pe graficele de temperatură nenumărate însemnări de mînă. Douăzeci de ani mai tîrziu, Otto Prokop a prefăcut aceste grafice de temperatură în foi comemorative : „Trebuie remarcat cu o anumită emoţie că hemogramele notate pe graficele de temperatură sînt scrise de-a dreptul caligrafic, alături de toate celelalte date. Noi le-am înregistrat la arhivă — mai degrabă ca un semn pios de aducere-aminte a acelor victime, deţinuţii care au fost ucişi şi medicii şi infirmierii care le-au îngrijit şi care şi-au pierdut, şi ei, viaţa“ [2].

Copiii şi cobaii poartă aceleaşi numere

După moartea celor patru surori de caritate poloneze, infirmierii au devenit taţi adoptivi pentru copii. Erau originari din Olanda. Puţinii supravieţuitori ai lagărului Neuengamme vorbesc şi astăzi cu simpatie despre Anton Hölzel şi Dirk Deutekom [3].

Ei n-aveau numai obligaţia de a îngriji copiii, ci trebuiau să îngrijească şi cobaii, ale căror cuşti se aflau în baraca 4 a. Fiecărui copil îi corespundea un cobai, copiii şi animalele purtînd acelaşi număr de experimentare. Cînd venea, Heissmeyer făcea experienţe nu numai pe copii, ci, cu aceleaşi substanţe, şi pe cobai. Din punct de vedere ştiinţific, la fel de inutile ca şi experienţele pe oameni. Ulterior, el a declarat în faţa tribunalului că, pe atunci, nu făcea vreo deosebire între animalele de experienţă şi copiii evrei.

[2] Prokop/Stelzer : „Menschenexperimente“, idem, p. 103.

[3] Tipograful Dirk Deutekom, născut la 1 decembrie 1895, a fost arestat la Amsterdam, împreună cu un grup de rezistenţi olandezi, în luna iulie 1941. Fusese un grup înarmat ce-şi propusese să împiedice deportarea unor evrei. În lagărul de concentrare Buchenwald, Dirk Deutekom a învăţat meseria de infirmier. La 6 iunie 1944, a fost transportat la Neuengamme, unde a lucrat la infirmerie. Şoferul Anton Hölzel, născut la 7 mai 1909, a fost membru al unui grup comunist în clandestinitate, activînd în lupta antifascistă. Ca ospătar într-o cafenea din Haga, el a putut strînge şi transmite informaţii. La 11 septembrie 1941, a fost arestat şi transportat mai întîi la Buchenwald, apoi la Neuengamme. S-a oferit voluntar, împreună cu Dirk Deutekom, să îngrijească „copiii lui Heissmeyer“.

Puțin înainte de Crăciunul anului 1944, toți copiii erau deja grav bolnavi. Hölzel și Deutekom căutau să le procure alimente mai hrănitoare. Dealtfel, la cererea lui Heissmeyer și din dispoziția comandantului lagărului, Pauly, copiii căpătau zilnic un supliment de cîrnați și pîine albă. În afară de asta, bucătăria lagărului le mai trimitea ceva mîncare suplimentară. Pînă și bucătarului-șef, Oberscharführerului SS Bladowsky, i se făcea milă de copii. „Doar ai și tu copii", îi spusese acestuia deținutul olandez Jan van Bork, și Bladowsky a permis chiar ca, în seara de ajun a Crăciunului 1944, bucătarii deținuți să prepare pentru copii bomboane caramel din zahăr și să coacă biscuiți rumeni pentru ei.

În ziua aceea, s-a manifestat solidaritatea întregului lagăr. Deși era strict interzis să intri în „baraca Heissmeyer", mai mulți deținuți s-au dus să vadă copiii. Le-au adus daruri de Crăciun : haine, pe care le confecționaseră din resturi în croitoria lagărului ; jucării din lemn, pe care le meșterise tîmplarul deținut Willi Duffe — căluți și automobile, o roabă, un leagăn cu o păpușă înăuntru. Polonezul James, de 6 ani, care era miop, a primit în dar o pereche de ochelari, însă, din păcate, lentilele nu i s-au potrivit. Deținuții înfometați, care erau atît de aproape de moarte, puseseră cîte ceva deoparte pentru copii — pîine, margarină și marmeladă. Atît de mult, încît copiii nici nu au putut să le mănînce, și Jan van Bork a trebuit să ia o parte înapoi.

La mijlocul lui ianuarie 1945, pentru copiii bolnavi a început o nouă tortură. Heissmeyer voia să stabilească cum au reacționat ganglionii limfatici axilari la infecția TBC. El nu era chirurg, așa că a dat ordin medicului deținut dr. Bogumil Doclik să opereze copiii. Felcerul polonez Francziszczek Czekallá din Gulcz a declarat următoarele ofițerului britanic Anton Walter Freud, care l-a audiat, spre a fi trecute în procesul-verbal :

„Drept sală de operație urma să servească încăperea pentru prim ajutor din infirmeria 1. Am primit agrafe, pensete, un bisturiu, cîteva croșete și ceva novocaină. Pe la orele 19, cînd totul era pregătit, infirmierii au adus copii de la infirmeria 4 la infirmeria 1, într-o încăpere separată. Eu mă aflam în camera de prim ajutor a infirmeriei și am fost martor la toate intervențiile. Copiii au fost dezbrăcați pînă la brîu și culcați pe masa de operație. Li s-a badijonat pielea de la axilă cu iod, iar pentru anestezia locală li s-a făcut o injecție cu 10 cmc. de soluție 2% de novocaină.

Dr. Bogumil Doclik, medicul operator, palpa ganglionii limfatici axilari, făcea o incizie lungă de 5 cm și extirpa ganglionii. După aceea, punea în rană niște tampoane. Fiecare operație dura cam un sfert de oră. În seara aceea, au fost tratați în felul acesta nouă copii. Medicii francezi deținuți au introdus ganglionii în flacoane cu formalină, pe care au lipit etichete cu numele și numărul copilului. După operație, copiii au fost duși înapoi la infirmeria 4.

Copiii au fost aduși din nou la infirmeria 1, după o săptămînă, și eu am înlăturat tampoanele. Tuturor copiilor li s-au scos ganglionii limfatici axilari prin operații efectuate la intervale de 14 zile. În timpul operațiilor, am putut să observ că mulți dintre copii aveau incizii în formă de cruce de 3—4 cm. Nu știam ce însemna asta.

Infirmierul copiilor ne-a spus că flacoanele conținînd ganglionii au fost predate dr. Heissmeyer. Mi-a mai spus că, din cauza legăturilor proaste de tren, dr. Heissmeyer aștepta să fie executate toate intervențiile, ca să poată lua la Berlin toate flacoanele“ [4].

Nu era vorba de Berlin, așa cum le spusese Heissmeyer medicilor deținuți — probabil pentru păstrarea secretului —, ci de sanatoriul SS-iștilor de la Hohenlychen. Acolo, ganglionii erau duși la laborator și erau cercetați histologic de către colegul lui Heissmeyer, dr. Hans Klein [5].

Între timp, toți copiii deveniseră apatici și zăceau la pat. Nu aveau să mai iasă vreodată pe-afară. Trebuiau să rămînă tot timpul în micile încăperi ale barăcii, cu gea-

[4] Interogatoriul lui Czekallá din 17 decembrie 1945, luat de către căpitanul A. W. Freud. În posesia autorului.

[5] Hans Klein, după război profesor de medicină legală la Universitatea din Heidelberg. El a comunicat, în scris, autorului : „Ganglionii limfatici aduși în 1945 au fost examinați în același mod ca toate celelalte părți de organe sau de țesuturi trimise unui laborator histologic. Din mențiunile făcute pe flacoanele cu ganglioni, ca și din numerotarea lor succesivă, s-ar fi putut trage concluzia că este vorba de un experiment. Totuși, experimentul nu mi-a fost cunoscut decît după ce am văzut, mai tîrziu, materialul documentar referitor la «procesul Heissmeyer»“.

Despre medicul anatomo-patolog de la sanatoriul SS-iștilor de la Hohenlychen, Heissmeyer a declarat, cu prilejul interogatoriului din 30 martie 1964 : „Anumite preparate au fost trimise la Hohenlychen, unde au fost cercetate de un anatomo-patolog care lucra acolo și care fusese cu mine în lagărul din Neuengamme“. (Fila 252 din dosarul Heissmeyer al tribunalului.)

În scrisoarea sa din 18 mai 1979 adresată autorului, prof. Klein contestă aceasta: „Nu am făcut nici o vizită la Neuengamme cu Heissmeyer și nici nu am participat la întocmirea unui plan comun de experiențe, acolo sau la Hohenlychen. Fiind tratat la Hohenlychen de tuberculoză de către Heissmeyer, am discutat cu el, de

murile date cu var. Cel mai slăbit era Georges Kohn. Infirmierii trebuiau să-l care pînă la baraca 1 pentru radiografii. Rareori se auzea un rîs de copil din „baraca Heissmeyer". La Birkenau, mai zburdaseră. Aici, zăceau zi și noapte, pe paturile lor. Chiar și atunci cînd era alarmă aeriană și cădeau bombele peste Hamburg și peste Bergedorf, o localitate din apropiere.

Generalul Pohl a decis : „Copiii trebuie să dispară"

Englezii se apropiau din ce în ce mai mult de Hamburg. Sfîrșitul fasciștilor era din ce în ce mai aproape. Heissmeyer discuta cu generalul SS Oswald Pohl despre ce era de făcut cu copiii. Pohl a plecat personal la Neuengamme, ca să-i vadă.

Medicul SS al garnizoanei, dr. Alfred Trzebinski, a declarat următoarele în fața Tribunalului militar britanic : „În martie 1945, Pohl a vizitat lagărul Neuengamme, împreună cu comandantul lagărului de la Auschwitz (Rudolf Höss). Adevăratul scop al vizitei lui Pohl a fost să stabilească numărul bolnavilor inapți de muncă. Cu acest prilej, Pauly a întrebat ce să se facă cu copiii. Pohl a răspuns : «Asta nu pot să decid eu. Asta trebuie să hotărască Reichsführerul SS. Așteptați ordinele»" [6].

A venit ziua de 20 aprilie 1945. Heissmeyer nu se mai arătase de șase săptămîni. Trupele engleze ocupaseră Harburgul și se aflau la numai patru kilometri de Hamburg. Era ziua în care SS-iștii din Neuengamme sărbătoreau, pentru ultima oară, ziua de naștere a führerului lor, Adolf Hitler. Anton Thumann, Schutzhaftlagerführer și Obersturmführer SS, a venit în ziua aceea la infirmerie să vorbească cu Trzebinski. „I-a zis : «Ține-te bine, trebuie să-ți spun ceva nu tocmai plăcut. De la Berlin a venit un ordin de execuție. Trebuie să lichidezi copiii prin gazare sau otrăvire»" [7].

---

nenumărate ori, despre stadiul de atunci al cercetărilor în materie de tuberculoză, pe cît mi-a permis-o competența mea în acest domeniu. Ar fi cu neputință de precizat în ce măsură au putut fi influențate experiențele de aceste convorbiri. Nu am spus și nu am făcut mai mult la Hohenlychen decît ar fi spus sau făcut oricare alt medic anatomo-patolog".

Prof. Klein declară, în aceeași scrisoare, că, pe cît posibil, va cere el însuși instituirea unei proceduri de anchetă asupra activității sale.

[6] „Prozess Neuengamme", vol. III, p. 346.

[7] Ibid.

În aceeași zi în care a fost hotărîtă exterminarea copiilor, la o distanță de 350 de kilometri spre Est, führerul Adolf Hitler își sărbătorea a 56-a aniversare a zilei de naștere, în buncărul Cancelariei Reichului de la Berlin. Era prezent Josef Goebbels, care, unsprezece zile mai tîrziu, își va ucide cei șase copii în timp ce dormeau și apoi va fi împușcat — din ordinul său — de către o santinelă SS. De asemenea, mareșalul Reichului, Hermann Göring, încă gras, în ciuda foametei, care, în aceeași noapte, se va retrage cu mașina în sudul Germaniei. Și ministrul de externe Ribbentrop, și șeful Cancelariei, Bormann, și arhitectul Speer, și, nu în ultimul rînd, cei trei șefi ai Wehrmachtului : Keitel, Jodl și Dönitz, care în următoarele optsprezece zile aveau să mai trimită la moarte încă multe mii de soldați, deși știau că războiul era de mult pierdut.

Hitler le-a vorbit despre frumusețea primăverii în munții din jurul proprietății sale particulare de la Obersalzberg. Se gîndea dacă să zboare pînă acolo. Cei mai mulți l-au sfătuit s-o facă. El șovăia : „Chiar atît de proastă nu este situația Reichului“ [8], a spus führerul, în timp ce bea suc, iar ceilalți domni se lăsau serviți cu șampania pe care o procurase Heinrich Himmler. Armata Roșie cucerise Fürstenwalde, Strausberg și Bernau ; în Vest, englezii atinseseră malul Elbei [9].

Führerul a dat ordinul ca, în cazul în care, datorită înaintării ruseștí, s-ar ajunge la o împărțire a Germaniei, amiralul Karl Dönitz să preia conducerea în zona de nord, iar Reichsführerul SS Heinrich Himmler să rămînă cu Dönitz, probabil pentru a-l supraveghea să nu trădeze sau pentru a fi el cel supravegheat de Dönitz.

Heinrich Himmler a plecat ultimul. În dimineața aceleiași zile, el dispusese înființarea „Curților marțiale de front și locale“, formate din SS-iști tineri, fanatici, care, încă în acea seară, spînzurau de stîlpii felinarelor, peste tot în Berlin, soldați și chiar elevi [10].

Himmler a plecat de la Berlin spre cea mai mare trădare pe care și-ar fi putut-o imagina un nazist : la o întîlnire secretă cu împuternicitul Congresului Mondial Evreiesc, Norbert Masur. Lucrul fusese aranjat de către medicul

[8] H.R. Trevor-Roper: „The last days of Hitler“. Macmillan, 1947, p. 116.

[9] Raportul Comandamentului suprem al Wehrmachtului din 21 aprilie 1945.

[10] Reitlinger : „Die SS Tragödie einer deutschen Epoche“. Viena, 1957, p. 427.

personal al lui Himmler, finlandezul Felix Kersten. Un om ciudat și contradictoriu, care l-a tratat ani de zile pe Himmler cu „terapia sa manuală", o combinație de masaj, sauna și alimentație naturală. Cu toate că era fascinat de ideile lui Himmler despre o ligă de bărbați de pură rasă nordică, Felix Kersten devenise un critic sever al politicii de exterminare a oamenilor în lagărele de concentrare. În mod surprinzător, cîștigase totuși încrederea lui Himmler și stabilise legătura între acesta și contele suedez Folke Bernadotte. Pînă la urmă, acesta a putut să obțină eliberarea și trimiterea în țările lor a internaților scandinavi. Acum, cu puțin timp înainte de iminenta aruncare în aer a tuturor lagărelor de concentrare naziste, ordonată de Hitler, Kersten a adus la Himmler un delegat chiar al celui mai înalt for evreiesc.

Kersten relatează : „Masur și cu mine eram singurii pasageri ai avionului cu itinerarul Stockholm—Berlin, care era încărcat pînă la limită cu pachete ale Crucii Roșii suedeze trimise Crucii Roșii din Berlin. Zborul a durat patru ore, în care timp noi n-am văzut pe cer avioane aliate, nici germane. Cînd avionul a aterizat pe pista de la Tempelhof, am fost salutați cu «Heil Hitler» de către o gardă de poliții compusă din cinci sau șase oameni în poziție de drepți. Masur și-a scos pălăria și a spus amabil «Bună ziua». La aeroport, am primit din partea Reichsführerului SS biletul de liberă trecere pentru Masur, semnat de Brigadeführerul SS Schellenberg" [11].

De la Tempelhof, Kersten și Masur au plecat la moșia Hartzwalde, nu departe de Hohenlychen. Între timp, Himmler se instalase acolo. Kersten căpătase Hartzwalde de la Himmler, ca proprietate particulară.

Kersten scrie : „Himmler l-a salutat prietenos pe Masur cu «Bună ziua» și a declarat că este mulțumit de venirea lui Masur. Apoi ne-am așezat la masă... După asta, Himmler a trecut la justificarea lagărelor de concentrare. Ar fi trebuit denumite lagăre de educare, căci acolo erau internate, în afară de evrei și de deținuți politici, și elemente criminale. Ca urmare a acestei organizări, Germania a putut să prezinte, în 1941, după cîteva decenii, cea mai scăzută criminalitate. Deținuții trebuiau să muncească din

[11] Felix Kersten : „Totenkopf und Treue", Mölich Verlag. Hamburg, 1952. Biletul de liberă trecere avea următorul conținut : „Adeverință. Rog a se permite trecerea graniței domnului consilier medical Felix Kersten și persoanei care-l însoțește, fără a-și prezenta actele personale. Din împuternicire: Schellenberg, Brigadeführer SS, general-maior în Waffen-SS și Poliție".

greu, dar așa făcea tot poporul german. Tratamentul era întotdeauna echitabil" [12].

Masur, căruia existența lagărelor de exterminare de la Auschwitz, Treblinka și Maidanek îi era foarte binecunoscută, n-a ripostat. În felul acesta, a reușit, pînă la urmă, să obțină de la Himmler promisiunea de eliberare din lagărul de concentrare Ravensbrück a 1 000 de evreice, care urmau să fie luate de autobuze ale Crucii Roșii suedeze. A fost întocmită chiar și o listă cu nume. În afară de asta, Himmler a promis, ceea ce făgăduise înainte și lui Kersten, să nu mai evacueze lagărele de concentrare, ci să le predea trupelor aliate care înaintau și să se pună capăt exterminării evreilor. S-au despărțit în zorii zilei. Himmler s-a înapoiat la Hohenlychen. Masur și Kersten au pornit din nou spre aeroportul Tempelhof, de unde au zburat înapoi, tot atît de misterios cum veniseră.

Sosesc autobuzele albe

În aceeași zi în care copiii aveau să fie omorîți, deținuții scandinavi sărbătoreau despărțirea de lagărul de concentrare Neuengamme.

Tratativele dintre Himmler și contele Folke Bernadotte au dat rezultate. Crucea Roșie suedeză a trimis în Germania o echipă de medici și infirmieri, împreună cu autobuze, autocamioane și automobile sanitare. La început, au putut fi aduși în Suedia numai deținuți scandinavi bolnavi.

Acțiunea era condusă de profesorul suedez Gerhard Rundberg. Acesta își avea cartierul general la proprietatea particulară a prințului Bismarck, la Friedrichsruh, în Sachsenwald, nu departe de Neuengamme. Rundberg și alți cîțiva medici suedezi aveau voie să viziteze deținuții scandinavi în barăcile de bolnavi de la Neuengamme. Iată ce relatează el :

„L-am căutat pe medicul-șef al lagărului, dr. în medicină Trzebinski, un tip de lipitoare, care ne-a făcut celor mai mulți dintre noi o impresie neplăcută. Ne-am dus imediat la baraca bolnavilor scandinavi. Dr. Trzebinski, în uniformă, cu cizme și cu chipiul pe cap, a organizat cea mai dezagreabilă vizită medicală la care am participat vreodată. Cu o voce nepăsătoare, accepta sau respingea cazurile prezentate de noi. Nu voia să admită expresiile latine în diagnostic. Diagnosticul trebuia să fie scris în

[12] Kersten: „Totenkopf", idem.

limba germană: «Pleuritis exsudativo» (Lichid între pleure) a devenit «Pleurézie umedă» ş.a.m.d. Manifesta dispreţ pentru viteza de sedimentare a sîngelui şi pentru analizele de laborator. A cerut ca pacienţii să fie consultaţi pentru a vedea de ce suferă şi cazurile să fie apreciate prin examinarea picioarelor. Fiecare pacient trebuia să-şi scoată indispensabilii şi să arate picioarele. Dacă picioarele erau umflate de apă sau slăbite la maximum, cazul era acceptat pentru expediere acasă, cu menţiunea: «Stare generală proastă». Acest Esculap al partidului nazist lua deciziile sale cu ajutorul «diagnosticului picioarelor». Cînd ajungea să dea explicaţii, mă întrebam dacă este într-adevăr medic" [13].

Folke Bernadotte a vizitat lagărul Neuengamme la 31 martie 1945. A fost primit de către comandantul lagărului, Pauly. Bernadotte l-a invitat să facă un tur prin lagăr. Un deţinut, norvegianul Odd Nansen, fiul exploratorului polar Fridtjof Nansen, a descris vizita: „Pentru nemţi, drumul prin lagăr trebuie să fi fost un adevărat drum la Canossa. N-au spus nimic, dar n-au putut să-i împiedice pe suedezi să nu se întreţină vioi cu noi şi cu alţii din diferitele blocuri... Suedezii aveau cuvinte de îmbărbătare pentru toţi — cuvinte care erau sorbite de mii de suflete înfometate şi păstrate în inimă... Să vezi cu ochii tăi cum aceşti SS-işti — pe atunci încă cei mai înfumuraţi tirani din lume — sînt trataţi ca o cantitate neglijabilă, cum devin inutili şi jalnici, asta reprezenta pentru noi o minune de nedescris" [14].

Începînd din ziua aceea, Neuengamme a devenit lagărul colector central pentru toţi internaţii scandinavi din lagărele germane. Autobuzele albe, cu cruce roşie şi cu drapel suedez, au pornit spre Buchenwald, Sachsenhausen, Dachau, Ravensbrück, Neubrandenburg, Zwickau şi chiar spre Terezin. De pretutindeni, au scos din lagăre scandinavii pe jumătate morţi de foame. „Pentru deţinuţii chinuiţi era ca şi cum ar fi ajuns din iad în cer", a scris istoricul danez Jørgen H. Barfød [15].

---

[13] Din „Rapport fra Neuengamme, Svensk Røde Kors'Hjaelpeaktion blandt Fanger fra Koncentrationslejre i Tyskland i tiden 7. marts—5. Mai 1945 af Professor Gerhard Rundberg samt Rapport til Dansk Røde Kors fra Dr. Henry Meyer", Martins Forlag. Copenhaga, 1945, p. 63—64.

[14] Odd Nansen: „Fra dag til dag". Oslo, 1947, vol. III, p. 274—276.

[15] Jørgen H. Barfød: „Helvede har mange Navne" („Iadul are multe nume"), Forlaget Zac, Copenhaga, 1969, p. 336.

Copiii au plîns?

Suedezii transportă deţinuţi din lagărele de concentrare

Pentru deţinuţii care au rămas în iad însă, situaţia a devenit din ce în ce mai rea. Germanii au pervertit pînă şi acţiunea umanitară suedeză : pentru a face loc scandinavilor la Neuengamme, comandantul Pauly a pretins suedezilor să scoată alţi deţinuţi de la Neuengamme şi să-i ducă în alte lagăre. Conducătorul militar al acţiunii suedeze, colonelul Björk, s-a conformat. La 27 şi 28 martie, autobuzele albe cu semnul Crucii Roşii au transportat 2 000 de francezi, ruşi şi polonezi de la Neuengamme în alte lagăre de concentrare, chiar şi în lagărul morţii de la Bergen-Belsen. Aceasta pentru a fi primiţi 72 de deţinuţi danezi din detaşamentul exterior Hannover-Stöcken.

În „Rapport fra Neuengamme", raportul profesorului Gerhard Rundberg pentru Crucea Roşie, se spune :

„În acel moment, autorităţile germane au formulat noi pretenţii faţă de Crucea Roşie suedeză. Deoarece lagărul Neuengamme era înţesat pînă la refuz, s-a cerut, în schimbul amenajării unui spaţiu special pentru toţi norvegienii şi danezii, ca organizaţia de transport a Crucii Roşii suedeze să ducă 2 000 de internaţi de alte naţionalităţi de la Neuengamme în lagărele de concentrare din Hanovra şi Braunschweig. În felul acesta urma să fie creată posibilitatea unei alimentaţii mai bune pentru norvegieni şi danezi.

Transporturile au fost efectuate la 27 şi 28 martie. Potrivit afirmaţiilor făcute de suedezii care au luat parte la aceste transporturi, internaţii — francezi, ruşi, polonezi (ca şi americani ?) — se prezentau într-o stare foarte proastă. SS-ul avea grijă ca autobuzele să fie supraîncărcate. În ciuda protestului şoferilor suedezi, aceste epave umane au fost lovite cu picioarele şi bătute cu măciuci.

Potrivit aceleiași surse, la sosirea la destinație, numeroși deținuți erau deja morți. A fost o acțiune tristă" [1].

O a doua acțiune tristă a avut loc la 8 aprilie 1945. Medicul danez Carl Krebs urma ca, împreună cu șoferul suedez, locotenentul Hallström, să ia zece norvegieni și un danez de la Bergen-Belsen, unde, între timp, mii de oameni se sfîrșeau de foame. SS-ul din Neuengamme le-a cerut să ia cu ei o duzină de „criminali germani". Pe drum, la o oprire, au avut voie să dea deținuților de mîncare. „Parcă s-a prăbușit cerul pe mine, cînd i-am auzit pe unii dintre ei murmurînd «merci» și pe alții «spasibo» ; asta însemna că unii dintre acești «deținuți germani» erau francezi, iar alții ruși", scrie Carl Krebs [2].

Așa s-a format cu timpul la Neuengamme un nou sector, despărțit de restul lagărului prin sîrmă ghimpată : lagărul scandinavilor. Acolo era curățenie, existau paturi comode cu saltele noi, chiar și o instalație suedeză de filtrare a apei de băut, lenjerie bună și, mai ales, mîncare din belșug — în timp ce, de partea cealaltă a sîrmei ghimpate, se flămînzea. Ne putem face o idee despre această înfometare citînd din „Rapport fra Neuengamme" al profesorului Rundberg : „După ce lagărul scandinav a fost evacuat în cea mai mare parte, m-am dus într-o baracă goală și am adunat într-o ladă diverse alimente rămase, ca bucăți mici de brînză, unt, zahăr, pîine, capete de cîrnați, miere și tot ce am mai putut îndesa. Cu această ladă în brațe, m-am îndreptat spre gardul înalt de vreo 2 metri din sîrmă ghimpată dublă, deasă, care forma granița dintre sectorul scandinav și restul lagărului. Imediat au dat buzna ruși și polonezi din barăcile cele mai apropiate. Am început să împart alimentele aduse prin sîrma ghimpată. Cu lăcomie, fără a ține seama de zgîrieturile sîngerînde provocate de sîrma ghimpată, mi se întindeau, prin sîrmă, mîini și brațe slabe și murdare. Numărul deținuților creștea ca un puhoi. Pe urmă, s-a iscat o bătaie, fiindcă cei ce stăteau mai în spate încercau să smulgă ceva de la cei care apucaseră o îmbucătură. Loveau, zgîriau, mușcau și mîncau în același timp. Apoi, a venit un așa-zis șef german. În zadar a încercat el cu o măciucă să împingă înapoi hoarda flămîndă. A trebuit să cedeze în fața superiorității ei numerice. De cinci ori am adunat noi provizii în lada mea și le-am împărțit, dar a trebuit să mă opresc, căci altfel și-ar

[1] „Rapport fra Neuengamme", idem, p. 34—35.
[2] Carl Krebs în revista „Pigtråd", Copenhaga, anul XVII, p. 45.

fi spart capetele unii altora. Le curgea sînge din nas, din gură, din mîinile zgîriate şi din urechile sfîşiate" [3].

Toate transporturile scandinave au fost oprite brusc la 19 aprilie. La prînz, a sosit ordinul ca lagărul Neuengamme să fie evacuat. Fiecare ştia ce însemna asta : marşuri ale morţii ca cele de la Auschwitz. Pe urmă, a venit un nou ordin : toţi scandinavii, fără excepţie, să fie duşi în Danemarca cu autobuzele Crucii Roşii.

Echipa suedeză din Friedrichsruh avea mult prea puţine mijloace de transport pentru 4 224 de deţinuţi scandinavi. S-a cerut ajutorul Crucii Roşii daneze. Acolo se întocmise, în mare taină, un plan pentru zilele de după eliberare şi fuseseră înregistrate toate mijloacele de transport motorizate. A fost alertată „Jyllandskorps", organizaţia auxiliară a Crucii Roşii. Peste cîteva ore, stăteau pregătite la Padborg, la nord de frontiera germană, 94 de autobuze, 8 ambulanţe, 10 autocamioane, 5 automobile şi 5 motociclete. Toate mijloacele de transport au fost vopsite în grabă cu alb ; apoi au fost pictate crucea roşie şi „Danebrog", drapelul naţional danez. În zorii zilei de 20 aprilie, au fost formate şase coloane, care au pornit spre Neuengamme. Aliaţii fuseseră informaţi de acest transport prin Crucea Roşie suedeză, pentru a-l feri de atacuri aeriene.

„Frontul era acum atît de aproape, încît nu numai că se putea auzi bubuitul tunului, dar se puteau vedea şi exploziile din Hamburg", scrie Jørgen H. Barfød. „Cînd soseau autobuzele albe în lagăr, ele se umpleau imediat cu deţinuţi şi dispăreau. Avioanele engleze făceau vizite regulate deasupra lagărului şi, cînd autobuzele staţionau pe locul de adunare, se lăsau mult în jos şi-şi balansau aripile" [4].

La orele 20, ultimele cinci autobuze au părăsit lagărul Neuengamme. Medicul danez dr. Roesdahl relatează : „Una din ultimele imagini ce mi-au rămas întipărite în minte au fost cîţiva deţinuţi care împingeau o roabă mare obişnuită, în care zăceau şase pînă la zece fiinţe, livide, înfiorător de slăbite, ţepene, goale, cu gurile deschise, acoperite numai parţial cu pături. Am crezut că toţi erau morţi. Dar unul dintre ei a ridicat brusc capul şi s-a uitat inexpresiv la numeroasele mijloace de transport, înainte de a cădea din nou pe spate. Erau duşi, fără îndoială, la morgă sau la crematoriu, şi faptul că acel om mai mişca nu cred să fi schimbat ceva" [5].

[3] „Rapport fra Neuengamme", idem, p. 60—61.
[4] Barfød: „Helvede har mange Navne", idem, p. 338.
[5] Ibid., p. 339.

Sînt luaţi copiii

Toţi cei din lagărul Neuengamme aflaseră de plecarea danezilor. Toţi înţeleseseră că acum ziua eliberării era foarte aproape.

Dar, la două ore după plecarea din Neuengamme a ultimului autobuz danez, a intrat pe poarta lagărului de concentrare Neuengamme un autocamion mare, cenuşiu închis. Era autocamionul poştal. O dubă cu despărţituri, cu o uşă zăbrelită la spate. La volan, Unterscharführerul SS Hans Friedrich Petersen. Autocamionul a parcurs şoseaua lagărului şi s-a oprit în faţa barăcii 4 a. Acolo, a aşteptat. Erau orele 22. Cu o jumătate de oră înainte, Rapportführerul Wilhelm Dreimann venise la cei doi infirmieri olandezi, Dirk Deutekom şi Anton Hölzel, şi le dăduse ordin să trezească şi să îmbrace copiii. Cei doi profesori francezi, Florence şi Quenouille, urmau să-i ajute pe copii să-şi împacheteze lucrurile, să ia totul cu ei. „Sînt mutaţi la Terezin". Adulţii au ştiut imediat ce însemna asta. De aceea, atunci cînd Gabriel Florence l-a întîlnit pe infirmierul deţinut Paul Weissmann, care a supravieţuit lagărului şi a lucrat mai tîrziu, în calitate de consilier, la Ambasada R.D.G. din Havana, el a respins cuvintele consolatoare ale acestuia, spunîndu-i : „Nu pot să sper în nici o revedere".

Copiii dormeau profund cînd Deutekom şi Hölzel i-au trezit, zgîlţîindu-i. Dar cînd au auzit că vor fi luaţi de acolo, s-au sculat repede, bucurîndu-se de călătorie. Cei mai mari s-au îmbrăcat singuri. Georges Kohn era atît de slab, încît cei doi francezi au trebuit să-l îmbrace şi să-l poarte pe braţe pînă în maşină.

Se vedea pe el că n-o va mai duce mult. Toţi şi-au luat lucruşoarele. Cei mai mici ţineau în braţe jucării. Aşa s-au urcat în maşină, unde şedeau deja şase deţinuţi. Erau prizonieri de război ruşi. Şi ei urmau să fie ucişi în noaptea aceea. Nimeni nu le va cunoaşte numele.

Medicul de garnizoană dr. Alfred Trzebinski a făcut ulterior, în faţa Tribunalului militar britanic, o descriere exactă a acestei călătorii : „Seara, s-a telefonat de la infirmeria SS. Nu ştiu cine a telefonat, deoarece comunicarea a fost recepţionată de serviciul telefonic. Persoana de gardă la telefon a comunicat numai să vin în lagăr, maşina fiind pregătită. M-am dus, deci, în lagăr, şi maşina era la intrare. Motorul era pornit. M-am uitat în maşină ; în ea şedeau cei douăzeci de copii şi patru infirmieri şi

încă alți șase bărbați. Au urcat în mașină, în spate, Dreimann, Wiehagen și Speck, iar eu m-am urcat în față [6].

Șoferul avea deja un ordin ferm în privința drumului. A pornit spre Spaldingstrasse, unde am ajuns după o oră. Dreimann, Wiehagen și cu mine am coborît. Speck a rămas în mașină. Sus, Strippel părea să ne aștepte deja" [7].

Arnold Strippel, Obersturmführer SS, care împlinise, tocmai atunci, 30 de ani, comanda lagărele exterioare ale lagărului principal Neuengamme din perimetrul Hamburg. Strippel fusese mutat aici la sfîrșitul anului 1944, după o trecere temporară și sîngeroasă prin lagărul de concentrare Drütte. Mai înainte, fusese Schutzhaftlagerführer în lagărul de concentrare olandez Vught, și anume în timpul în care frații Alexander și Eduard Hornemann erau închiși acolo. Dar cum să recunoască un Obersturmführer SS doi tineri evrei ? După comandantul lagărului, Pauly, Strippel era omul cel mai puternic și el își folosea puterea în mod brutal. Își avea sediul în Spaldingstrasse 156—162 din Hamburg. În acest mic lagăr de concentrare erau deținuți 1 000 de bărbați, în primul rînd ruși și polonezi, care au fost puși să curețe de bombe orașul Hamburg, aproape complet distrus.

Trzebinski : „L-am rugat pe Strippel să vină într-o altă cameră. I-am spus că cei din Berlin au înnebunit de tot. Acum a venit un ordin ca «Secția Heissmeyer» să dispară, iar Pauly mi-a rezervat mie frumoasa sarcină să ucid copiii prin otrăvire. I-am spus că eu nu sînt în stare să fac asta și că nici nu am otravă la mine. La care Strippel a replicat : «Dacă Pauly ți-a ordonat, trebuie s-o faci». I-am zis : «Vreau să-ți spun ceva : intenționat n-am adus otravă». Atunci Strippel s-a supărat și mi-a spus că nu are de gînd să se lase pus la zid de Pauly, dacă se vor întîmpla lucruri care nu-i convin. I-am spus că este o nebunie să fie uciși copiii. Părerea lui Strippel a fost că cei de la Berlin știu ei mai bine ce trebuie făcut și probabil că au motivele lor. Și că, dacă este vorba de un ordin, trebuie să-l executăm. Discuția a continuat. S-a ajuns la otrava pe care nu o aveam. În cele din urmă, mi-a zis :

[6] Wilhelm Dreimann, Unterscharführer SS și Rapportführer în lagărul de concentrare Neuengamme. Peter Wiehagen, Unterscharführer SS și Arbeitseinsatzleiter (organizatorul muncii forțate a deținuților) în lagărul de concentrare Neuengamme. Adolf Speck, Kommandoführer tot acolo.

[7] Citatul acesta și cele următoare, aparținîndu-i lui Trzebinski, provin din documentația întocmită de foștii deținuți de la Neuengamme: „Prozess Neuengamme", vol. III, p. 347—350.

«Dacă tu eşti prea laş, trebuie să iau eu problema în mînă». Apoi, a pornit înainte cu automobilul său, un Pkw, spre Bullenhuser Damm. Noi am mers cu maşina în urma lui şi am sosit acolo poate cu zece minute mai tîrziu".

Pe cheiul Bullenhuser Damm, la Rothenburgsort, se afla şi se află şi astăzi o şcoală mare. Această parte a oraşului, odinioară atît de animată, era distrusă de bombe, nimeni nu mai locuia acolo. În cursul marelui atac asupra Hamburgului din iulie 1943, şcoala fusese, şi ea, bombardată. Era în cea mai mare parte arsă, şarpanta acoperişului nu mai exista. SS-ul din Hamburg preluase clădirea şcolii, şi viaţa cea nouă care şi-a făcut intrarea printre ruine era... moartea : în toamna lui 1944, au sosit aici primii 50 de deţinuţi din lagăre de concentrare şi au trebuit să întindă în jurul lor un gard de sîrmă ghimpată, înalt de aproape trei metri. Apoi, au reamenajat clădirea goală. În decursul timpului, au venit din ce în ce mai mulţi internaţi. Începînd din februarie 1945, au fost adunaţi aici deţinuţi scandinavi, de care se îngrijea Crucea Roşie suedeză. Primeau pachete cu alimente, şi fiecare avea patul lui cu două pături de lînă. „Bullenhuser Damm, în care erau cazaţi aproximativ 600 de deţinuţi, era în multe privinţe mai bun decît Neuengamme", a relatat medicul danez deţinut Gregers Jensen. „Aveam voie să administrăm noi înşine infirmeria de la etajul al doilea, deoarece comandantului lagărului îi era groază de contagiune şi cobora scara în goană, numai dacă i se şoptea ceva despre tifos".

Lagărul era condus în timpul acela de Ewald Jauch, Unterscharführer SS. „Se plimba totdeauna cu un baston în mînă, de care avea nevoie pentru a lovi, din care cauză bastonul trebuia schimbat aproape zilnic", scrie Jørgen Barfød [8].

Locţiitor era Rottenführerul SS Johann Frahm, un tip neobişnuit de primitiv, care-şi bătea victimele cu ce găsea la îndemînă.

„Copiii nu bănuiau absolut nimic"

La 11 aprilie 1945, au fost aduşi deţinuţii din lagărul principal Neuengamme. Şcoala era acum goală. De jur împrejur, numai ruine. Un loc ideal pentru o crimă. Trzebinski : „Cînd am ajuns şi am coborît din maşină, Strippel, Jauch şi Frahm ieşeau tocmai pe uşă. Strippel s-a îndreptat imediat spre maşina lui ce stătea gata să pornească, spu-

[8] Barfød: „Helvede har mange Navne", idem, p. 239—240.

nînd în treacăt : «Totul e în regulă». Eu am interpretat spusele lui în sensul că a organizat ceva ca ordinul de la Berlin să fie executat.

Din mașina noastră au coborît rușii, infirmierii și copiii. Rușii au fost duși în încăperea în care se aflau instalațiile de încălzire a școlii. Apoi au fost lăsați să intre infirmierii și copiii. Infirmierii au trecut într-o încăpere din dreptul celei în care au fost băgați copiii. Aceștia au fost duși într-un adăpost antiaerian. Am omis să menționez că, înainte de a duce copiii și infirmierii înăuntru, am avut prilejul să vorbesc cu Jauch. L-am întrebat : «Sînteți informat ?» El mi-a răspuns : «Da, sînt la curent». Am rămas cu copiii, căci acum erau despărțiți de infirmieri. Am rămas, așadar, cu copiii, cărora le era teamă. Copiii aveau cu ei tot bagajul, inclusiv alimente, jucării meșterite de ei singuri etc. S-au așezat de jur împrejur pe bănci, erau bine dispuși și se bucurau că au ieșit și ei o dată de acolo. Nu bănuiau absolut nimic. Aveau între cinci și doisprezece ani. Erau jumătate băieți, jumătate fete. Toți copiii vorbeau o germană stricată cu accent polonez".

Au așteptat mult. În acest răstimp, Jauch, Dreimann și Frahm îi spînzurau pe adulți în încăperea alăturată. Șireangurile le adusese Dreimann de la Neuengamme. Jauch a mărturisit, ulterior, în fața tribunalului : „Pe unul din medicii francezi îl cunoșteam. Mă tratase la Neuengamme [9].

Mi-a părut rău de el. Dreimann a prins patru șireanguri de o conductă așezată la o înălțime de aproximativ patru metri. Le-a pus lațul în jurul gîtului, în timp ce stăteau încă pe podea. Tot el le-a tras picioarele de pe podea și le-a ținut strîns trei pînă la patru minute, pînă ce omul murea... Atît cît am putut să văd, acești oameni n-au opus rezistență, și nici nu mi s-a povestit că ar fi opus rezistență... L-aș fi salvat bucuros pe medicul francez, dar nu puteam s-o fac".

Și, în timp ce, afară, un medic care omorîse deja atîția oameni pregătea uciderea a douăzeci de copii, în această încăpere în care se afla instalația de încălzire au murit doi medici care, de-a lungul întregii lor vieți, au rămas credincioși principiilor umanitare. Împreună cu ei, au fost spînzurați Anton Hölzel și Dirk Deutekom, „tații" copiilor orfani. Terminaseră și cu ei, și acum venea rîndul copiilor.

Trzebinski : „După un timp, a intrat Frahm și le-a spus copiilor să se dezbrace. Văzînd copiii cam nedumeriți, le-am spus că trebuie să se dezbrace pentru că vor fi vac-

[9] E vorba de medicul Florence.

cinați încă o dată contra tifosului. L-am condus pe Frahm în dreptul ușii, astfel încît copiii să nu poată auzi ceva, și acolo l-am întrebat în șoaptă ce urmează să se întîmple cu copiii. Frahm era, și el, foarte palid și a spus că trebuie spînzurați. Aș putea să născocesc acum o poveste și să pretind că am fost un erou, că l-am amenințat cu pistolul sau altceva de genul acesta, dar adevărul este altul. N-am mai discutat despre asta, căci, după părerea mea, copiii nu mai puteau fi salvați. Dacă m-aș fi comportat ca un erou, poate că acești copii ar fi murit ceva mai tîrziu, dar soarta lor nu mai putea fi schimbată. Acum știam ce sfîrșit îngrozitor îi aștepta pe copii și voiam să le ușurez cel puțin ultimele ceasuri. Aveam la mine morfină, o soluție de 0,2/20,0. Pentru a putea doza corect, am diluat flaconul cu 100 de grame de apă distilată. În felul acesta, puteam să dozez mai bine, ținînd seama de vîrsta copiilor. M-am dus în fața ușii încăperii, acolo unde se afla un scăunel pentru injecții și alături un alt scăunel. Am chemat copiii, unul cîte unul. Ei se întindeau peste scăunel, și eu le făceam injecția în fesă, unde este cel mai puțin dureros. Fiecare copil se întorcea în încăperea în care se dezbrăcase și intra alt copil. Dacă Frahm a spus că au stat culcați pe pat, nu-i exact. Au stat culcați mai tîrziu, cînd s-au simțit obosiți. Pentru a-i face pe copii să creadă că este vorba într-adevăr de o vaccinare, luam mereu un ac nou. Fiecărui copil i-am injectat, după vîrstă și înălțime, 2—6 cm^3. Din cei 120 de cm^3 au rămas circa 20 de cm^3. Dozarea urmărea adormirea copiilor. Între timp, copiii se îmbrăcaseră la loc, pentru că socoteau vaccinarea terminată. Frahm le-a spus să se dezbrace din nou, fiindcă trebuia să li se mai facă baie. Cineva care a luat parte la multe execuții spune în mod automat oamenilor să se dezbrace. Iar Frahm, mai puțin înzestrat mintal, își închipuia că oamenii nu pot fi spînzurați decît dezbrăcați. Aș fi putut să împiedic asta, dar, în zăpăceala mea, n-am mai pus preț pe astfel de lucruri. Copiii au început să se simtă obosiți, iar noi i-am culcat pe jos și i-am acoperit cu hainele lor. În tot acest timp, Frahm a ieșit deseori din încăpere, și am avut impresia că lua parte și la execuția bărbaților.

În privința copiilor, trebuie să spun că, în general, erau într-o stare destul de bună, în afară de un băiat de 12 ani, care era într-o stare foarte proastă. Ca urmare, acest băiat a adormit foarte repede. Mai rămăseseră trei șase pînă la opt copii, ceilalți dormeau deja. Ceea ce a urmat este atît de îngrozitor, încît îmi vine greu să vorbesc.

Dar trebuie s-o fac. Frahm l-a luat pe băiatul de 12 ani în braţe şi le-a spus celorlalţi : «Acum îl ducem în pat». S-a dus cu el într-o încăpere aflată la o depărtare de 6—8 m de camera de aşteptare, în care văzusem un laţ atîrnat de un cîrlig. Frahm a băgat în acest laţ capul băiatului adormit şi apoi s-a agăţat de corpul băiatului cu toată greutatea corpului său, ca laţul să se strîngă. Cît timp am funcţionat în lagăre de concentrare, am văzut multă suferinţă omenească şi devenism întrucîtva nesimţitor, dar copii spînzuraţi nu văzusem niciodată. Mi s-a făcut rău, am ieşit din clădire şi am mers pe jos, străbătînd de cîteva ori străzile din jur".

În timp ce Trzebinski se simţea rău şi se plimba pe afară, Frahm continua să spînzure copiii. La interogatoriu, în faţa Tribunalului militar, Frahm a negat mai întîi, dar apoi a recunoscut crima [10].

„Copiii au plîns ?"

Apărătorul dr. Lappenberg : „Ce s-a întîmplat după ce li s-a administrat copiilor injecţia ? Aţi spus că au adormit. Aşa a fost ?"
Frahm : „Da".
Lappenberg : „Ce s-a întîmplat după aceea ?"
Frahm : „Au fost culcaţi într-o încăpere".
Lappenberg : „Aţi văzut această încăpere ?"
Frahm : „Au adormit şi nu s-au mai trezit".
Lappenberg : „De unde aţi ştiut că erau morţi ?"
Frahm : „Asta se putea vedea".
Lappenberg : „Ce injecţie li s-a făcut ?"
Frahm : „Nu ştiu".
Lappenberg : „Aş vrea să vă avertizez, încă o dată, să spuneţi adevărul. Au murit în urma injecţiei, sau moartea lor a avut o altă cauză ?"
Frahm : „Au murit în urma injecţiei. Cîţiva au fost spînzuraţi de o funie".
Lappenberg : „Cînd s-a întîmplat asta şi cine i-a spînzurat ?"
Frahm : „Îndată după aceea. Dr. Trzebinski şi cu mine am fost de faţă".
Lappenberg : „Ce înseamnă «îndată după aceea» ?"
Frahm : „După un sfert de oră, cînd mai respirau încă. Nu mai ştiu precis".

[10] „Prozess Neuengamme", idem, vol. I, p. 247—252.

Lappenberg : „Cine a pus ştreangul în jurul gîtului copiilor ?“
Frahm : „Eu“.
Lappenberg : „Cine a dat ordinul să vă duceţi în beci ?“
Frahm : „Jauch. Oberscharführerul Jauch“.
Preşedintele : „Acest Jauch răspundea de comando sau mai era un ofiţer peste el ?“
Frahm : „De acest comando răspundea el. Dar mai era un ofiţer peste el“.
Preşedintele : „Care era numele acelui ofiţer ?“
Frahm : „Obersturmführer Strippel“.
Preşedintele : „Cît timp a durat operaţia de spînzurare a copiilor ?“
Frahm : „Aproximativ zece minute“.
Preşedintele : „După părerea dumneavoastră, copiii erau foarte bolnavi, zăceau sau erau sănătoşi ?“
Frahm : „Erau bolnavi, cei mai mulţi zăceau“.
Preşedintele : „Copiii puteau să meargă ?“
Frahm : „Da“.
Preşedintele : „Cine a adus fiecare copil în încăperea în care urma să i se facă injecţia ?“
Frahm : „Au fost strigaţi“.
Preşedintele : „Şi fiecare copil a venit pe picioare ?“
Frahm : „Da. Unii au fost aduşi“.
Preşedintele : „Cine i-a adus ?“
Frahm : „Şi eu i-am adus“.
Preşedintele : „Copiii erau goi ?“
Frahm : „Au fost dezbrăcaţi“.
Preşedintele : „Unde au fost dezbrăcaţi ?“
Frahm : „În încăperea în care aşteptau“.
Preşedintele : „Copiii au plîns ?“
Frahm : „Nu“.
Preşedintele : „Au fost spînzuraţi numai copiii care mai respirau ?“
Frahm : „Da“.
Preşedintele : „Şi erau aproximativ zece ?“
Frahm : „Nu mai ştiu exact“.
Preşedintele : „Şi copiii au fost spînzuraţi unul după altul sau mai mulţi deodată ?“
Frahm : „Cîte doi“.
Preşedintele : „Aşadar, au fost spînzuraţi cîte doi deodată de acea conductă ?“
Frahm : „Adulţii au fost spînzuraţi de conductă. Copiii au fost spînzuraţi de cîrlige“.

Președintele : „Cîți copii au fost spînzurați deodată de aceste cîrlige ?“
Frahm : „Unul“.
Președintele : „Nu doi ?“
Frahm : „Erau două cîrlige“.
Apărătorul dr. Halben : „În timp ce se petreceau aceste lucruri, l-ați văzut în beci și pe Obersturmführerul Strippel ?“
Frahm : „Da, era și el acolo“.
Președintele : „Ați auzit că, după aceea, SS-iștii au primit recompense și țigări și băuturi ?“
Frahm : „Noi am căpătat cîteva țigări. Și șnaps“.
Președintele : „Cine a primit toate astea, țigări și șnaps ?“
Frahm : „Oberscharführerul Jauch și cu mine“.
Președintele : „N-a vorbit nimeni cu dumneavoastră după ce s-a terminat totul ?“
Frahm : „Nu știu“.

Nici Trzebinski n-a vorbit, cînd s-a înapoiat după ce umblase pe străzi. Omorîrea copiilor nu se terminase încă. Trzebinski : „Unii nu mai erau acolo. Alții nu dormeau încă, și m-au întrebat : «Ne duce și pe noi acuși în pat ?» M-am dus în încăperea unde avusese loc prima spînzurare și am văzut că o fetiță atîrna de un alt cîrlig fixat în perete. Într-o boxă de lîngă această încăpere, zăceau cadavrele a trei copii, printre care cadavrul băiatului care fusese spînzurat primul“.

Trzebinski le-a făcut o a doua injecție cu morfină celor șase copii care mai erau încă treji. Apoi a așteptat pînă ce au adormit toți și a plecat. Pe jos, pînă în Spaldingstrasse, pentru a rezolva acolo hîrtiile bolnavilor. „Dar nu prea am reușit“, a spus el, „căci gîndurile mele erau tot timpul la Bullenhuser Damm“.

Acolo sosise între timp, pentru a doua oară, duba poștală. Adusese un nou transport de deținuți. Erau ruși. Nu se cunosc numele lor, și nimeni nu știe exact cîți erau. „Circa 25“, a spus Unterscharführerul SS Speck în fața Tribunalului militar britanic. Au fost aduși din lagărul de concentrare din Spaldingstrasse. A operat comandoul lui Strippel. Jauch și Frahm îi luau din mașină, în grupuri de cîte patru, și-i duceau în beciul școlii, unde au fost spînzurați exact la fel ca prima grupă de ruși, ca infirmierii și medicii. În timpul acesta, Speck a rămas afară la mașină, ca și șoferul Petersen. După ce au fost omorîți opt ruși și urma să fie adus de la mașină al treilea grup de patru,

rușii au sărit brusc toți din mașină, le-au aruncat SS-iștilor sare în obraz și au încercat să fugă.

Speck : „Au ieșit strigînd «Ura»; și m-am pomenit cu un pumn de sare în față. M-am încăierat cu un deținut și, făcînd uz de o armă de foc, l-am împușcat. A trebuit să acționez în legitimă apărare".

Cel puțin trei soldați sovietici prizonieri au fost împușcați de Speck și de ceilalți SS-iști, în cursul acestei tentative de fugă. Unii au reușit însă să evadeze ; se presupune că au fost șase. Dacă au ajuns în patria lor, nu se știe.

S-a luminat de ziuă. Trzebinski s-a dus din nou la școală. Mai avea de îndeplinit o formalitate, în calitatea sa de medic : să constate decesul deținuților.

Trzebinski : „Am intrat în clădire, pentru a-i căuta pe copii. În încăperea în care fuseseră aceștia, nu mai era nici o ființă. Numai bagaje rămase. M-am îndreptat spre camera în care avusese loc spînzurarea și am găsit ușa încuiată. L-am luat la rost pe Frahm, care mi-a descuiat ușa. Toți copiii zăceau acolo, și fiecare copil avea pe gît semnul rămas de la spînzurare. Am examinat fiecare copil în parte ca să constat dacă este într-adevăr mort. După aceea, am trecut în încăperea cu bărbații spînzurați și i-am examinat și pe aceștia dacă sînt morți. Cu asta s-a încheiat acest trist capitol. Apoi m-am înapoiat. N-am adresat nici un cuvînt vreunuia dintre cei ce fuseseră prezenți la Bullenhuser Damm. Nu-mi venea să vorbesc".

În realitate, n-a fost chiar așa. Jauch a mărturisit într-un mod plauzibil că, după uciderea copiilor, Trzebinski a cerut mai întîi o ceașcă de cafea tare, pe care a băut-o în camera lui, a lui Jauch. Apoi i-a poruncit lui Frahm să ardă îmbrăcămintea copiilor în soba cu cărbuni din baie. Mașina a plecat înapoi la Neuengamme. Dreimann și Speck s-au așezat în spate. În față, șoferul Petersen și medicul Trzebinski. Jauch și Frahm au rămas la Bullenhuser Damm și au încuiat cadavrele. După care, s-au culcat. Asta s-a petrecut dimineața, între orele șase și șase jumătate, la 21 aprilie. În timp ce, în beci, erau spînzurați copiii și adulții, la parterul școlii se afla un bărbat, singurul civil care avea acces în acest lagăr de concentrare, portarul Wilhelm Wede. El a spus mai tîrziu că, în noaptea aceea, n-a auzit nimic din tot ce se întîmplase. A dormit. Dimineața, cînd a mai pus lemne pe foc, a aruncat în sobă ce mai era pe acolo : jucării de lemn și cîteva păpuși vechi.

Lagărul de concentrare strămutat pe mare

Ce-i de făcut cu copiii morți ?

Copiii erau morți, dar cadavrele lor zăceau în încăperea încuiată din pivnița școlii de la Bullenhuser Damm. Dacă le-ar fi găsit englezii, ar fi constituit un cap de acuzare și mai grav decît înainte : acum, se puteau vedea pe trupurile lor nu numai rănile experiențelor medicale, dar și urmele spînzurării.

Este evident că Max Pauly, comandantul lagărului, nu chibzuise înainte de comiterea faptei unde vor fi făcute dispărute victimele decedate. Cînd Unterscharführerul SS Ewald Jauch i-a telefonat de la Bullenhuser Damm, la 20 aprilie, superiorului său Pauly, întrebîndu-l ce să facă cu cadavrele copiilor acum, după execuție, comandantul a dat un răspuns evaziv. „Pauly mi-a ordonat să las cadavrele la Bullenhuser Damm pînă la noi ordine", a declarat Jauch în fața Tribunalului militar englez. „Am insistat că este imposibil să fie lăsate cadavrele în beci. Dar el mi-a explicat că nu s-a hotărît încă nimic în privința locului unde urmau să fie duse cadavrele".

În noaptea următoare, cea din 21 spre 22 aprilie 1945, autocamionul poștal care adusese copiii la Hamburg în vederea execuției a mai venit o dată la Bullenhuser Damm. Jauch a relatat : „Cadavrele au fost transportate cu un autocamion de la Bullenhuser Damm la Neuengamme. Strippel a venit cu autocamionul, și eu l-am luat pe el, precum și pe ceilalți oameni cu care venise și i-am dus în pivniță, arătîndu-le unde zăceau cadavrele. A doua zi, a telefonat Pauly și s-a plîns că i-am predat lui Strippel cadavrele fără ordin. M-a amenințat că mă va aduce în fața Consiliului de război. Pauly era supărat că acele cadavre fuseseră trimise înapoi la Neuengamme. Cred că Pauly era

supărat deoarece, cadavrele fiind readuse la Neuengamme, exista posibilitatea ca unul sau altul să afle întreaga poveste".

Ce a făcut Pauly cu cadavrele la Neuengamme a rămas neelucidat pînă astăzi. A dispus, oare, să fie arse în crematoriul de acolo ?

Procurorul din Hamburg, dr. Helmut Münzberg, a audiat în această privinţă, după 21 de ani de la sfîrşitul războiului, respectiv la 17 martie 1969, pe fostul Unterscharführer SS Wilhelm Brake. Acesta fusese şeful crematoriului din lagărul de concentrare Neuengamme. „Dacă era cocs suficient, arderea unui cadavru dura cam o oră, după cîte îmi amintesc", a declarat el în procesul-verbal. „Mi s-a imputat tocmai că arderea celor 20 de copii şi a celor vreo 30 de adulţi, chiar dacă au fost arşi doi sau trei copii în acelaşi timp într-un cuptor, trebuia să fi durat o zi şi o noapte. Mi s-a mai imputat că, în calitatea mea de şef al crematoriului, nu se putea să-mi scape faptul că în crematoriul meu au fost arse cadavrele unor copii, ceea ce nu era un lucru obişnuit. Chiar dacă incinerarea ar fi avut loc în orele de noapte, cei trei deţinuţi care lucrau la cele trei cuptoare ar fi trebuit să-mi raporteze în dimineaţa următoare. În orice caz, aşa s-ar putea crede". Şi mai departe : „Faptul că au fost arse acele cadavre ar fi trebuit să-mi fie adus la cunoştinţă măcar de către deţinutul care supraveghea crematoriul şi care mi-ar fi prezentat registrul cu înscrierea arderilor... Aşadar, dacă în crematoriul meu ar fi avut loc o ardere reglementară a copiilor, ar fi trebuit ca eu să fiu neapărat încunoştinţat"[1].

Oricît de îngrozitor sună această declaraţie, ea este fără echivoc. O „ardere reglementară a copiilor" nu a avut probabil loc. Se poate presupune că duba poştală cu cadavrele copiilor a părăsit din nou lagărul Neuengamme. Hamburgul era atunci o mare de mine. Erau multe cratere de bombe destul de încăpătoare pentru douăzeci de copii morţi.

În mai 1979, la 34 de ani de la uciderea copiilor, au început noi investigaţii. Cînd noi am relatat în revista „Stern" despre soarta copiilor de la Bullenhuser Damm, rudele s-au adresat senatorului pentru problemele juridice din Hamburg, Frank Dahrendorf, cerîndu-i să fie căutate cadavrele. Dar, pînă acum, nu s-a găsit nici o urmă a lor.

[1] Documentele anchetei în cazul lui Arnold Strippel şi al altora, p. 96—98, Arhivele de stat din Hamburg.

Ultimele victime sînt omorîte pe marc

Se apropia sfîrșitul lagărului de concentrare Neuengamme și al întregului Reich german. Într-un răstimp de șapte ani, fuseseră uciși, la Neuengamme, 40 000 de oameni. Dar 10 000 de deținuți mai erau în viață. Zece mii de martori ai crimelor. Trebuiau lichidați, înecați în apa golfului Lübeck. Acest plan odios a reușit.

Heinrich Himmler, „Reichsführer SS", a dat ordin contelui Bassewitz-Behr, „Höheren SS- und Hamburger Polizeiführer", să aducă deținuții din Neuengamme la Lübeck. Acolo urmau să fie îmbarcați pe ultimele vapoare care le mai rămăseseră naziștilor.

Gauleiterul și Reichsstatthalterul din Hamburg, Karl Kaufmann, care, pe lîngă asta, mai era și „Comisarul Reichului pentru marină", a confiscat fostul pachebot rapid de lux „Cap Arcona" de la Societatea de navigație hamburgheză-sudamericană (Hamburg-Südamerikanische Dampfschiffarts-Gesellschaft) și cargobotul „Thielbeck" de la compania de navigație hamburgheză Knöhr und Burchard.

Evacuarea lagărului Neuengamme a surprins deținuții și comitetul ilegal al deținuților de sub conducerea foarte activului avocat belgian André Mandrycks. Era pregătită o răscoală armată. Maiorul sovietic Vasilii Bukreiev era conducătorul unui comitet militar compus din cinci persoane, care a organizat trei batalioane formate din deținuți. 21 de arme erau ascunse la uzina Metallwerke. În lagăr existau trei pistoale. Fusese conceput pînă în cele mai mici amănunte un atac asupra cazărmilor SS-iștilor și a pazei puternice a lagărului, însumînd 800 de oameni. Dar răscoala urma să fie declanșată abia atunci cînd se va fi reușit stabilirea unui contact cu englezii.

La 18 aprilie 1945, avusese loc o consfătuire a comitetului militar, din care făcea parte și medicul ceh dr. Bogumil Doclik, cel care fusese obligat să extirpeze copiilor ganglionii. El a notat în jurnalul său personal : „În cadrul ședinței, discuția s-a înfierbîntat. Rușii au insistat pentru preluarea puterii cu armele. Ei spuneau că, dacă nu ne ridicăm cît mai repede posibil și nu profităm de momentul favorabil al derutei conducerii lagărului, condamnăm întregul lagăr la moarte" [2].

Dar majoritatea a fost de părere că este încă prea devreme pentru răscoală. Și astfel, deținuții au scăpat ultima

[2] Lagergemeinschaft Neuengamme: „So ging es zu Ende". Hamburg, 1960.

șansă de eliberare. Pentru că, imediat, au început transporturile. Organizația a fost destrămată. Întregul lagăr a fost condamnat la moarte. Deținuții au fost duși, sub escortă, în vagoane de marfă, la Lübeck. Sute dintre ei au murit, de epuizare, încă pe drum.

Micul cargobot „Athen" a transportat deținuții pînă la vasul „Cap Arcona" ancorat la Neustadt, în golful Lübeck, avînd avarii la mașini. Avea și combustibil puțin. Căpitanul Heinrich Bertram era un om curajos. A refuzat să preia deținuții. „Athen" a fost obligat să plece înapoi la Lübeck cu prizonierii. Mai tîrziu, Heinrich Bertram va face o declarație consemnată într-un proces-verbal. „Pentru mine era un lucru de la sine înțeles să refuz primirea deținuților, căci orice marinar avînd conștiința responsabilității sale știa că este lipsit de răspundere să iei la bord oameni, și încă într-un număr atît de masiv, în condițiile riscului enorm al transportării lor pe mare în timpul unui război modern, dacă nu există o necesitate inexorabilă" [3].

Căpitanul a rămas zile întregi ferm în refuzul său. „Athen" a trebuit să se întoarcă de două ori cu 2 300 de deținuți și 280 de polițiști SS la bord. La 26 aprilie, Sturmbannführerul SS Gehrig, șeful administrativ al lagărului de concentrare Neuengamme, a plecat împreună cu un comando SS spre „Cap Arcona". Gehrig l-a amenințat pe căpitanul Bertram că-l va aresta în cazul în care continuă să refuze primirea deținuților. I-a spus chiar că are asupra lui ordinul de arestare. Drept urmare, căpitanul Bertram a încetat să se mai împotrivească. „Atunci m-am lămurit că nici moartea mea n-ar putea împiedica îmbarcarea pe vas a deținuților și, astfel, i-am declarat ofițerului SS că, de aci înainte, trebuie să-mi declin din principiu orice răspundere pentru vasul meu" [4].

A început îmbarcarea. Pentru ca nimeni să nu poată fugi, Obersturmführerul SS Klebeck împreună cu Unterscharführerul Tümmel au adunat și au pus sub cheie toate centurile de salvare.

Aproape 10 000 de deținuți se aflau, la 30 aprilie, pe cele trei vapoare ancorate acum, toate, în golful Lübeck. 4 600 pe „Cap Arcona", 1998 pe „Athen" și 2 800 pe „Thielbeck". Oameni încordați la maximum, care presimțeau că fuseseră concentrați aici în vederea exterminării. Moartea putea să le fie adusă de torpilele submarinelor germane sau de materialul explozibil existent pe vase. Dar

[3] Citat din Rudi Goguel: „Cap Arcona". Frankfurt, 1972, p. 26.
[4] Goguel: „Cap Arcona", idem, p. 27.

nu s-a întîmplat așa. Moartea le-a fost adusă de bombele și gloanțele avioanelor britanice. Himmler le servise englezilor drept țintă vapoarele supraîncărcate.

La 3 mai 1945, la orele 12,30, căpitanul Nobmann, de pe vasul „Athen", primește o radiogramă : comandantul garnizoanei din Neustadt îi ordona să acosteze în port și să mai preia alți deținuți. La orele 13,45 vasul a acostat la cheiul portuar Neustadt.

După trei sferturi de oră, la 14,30, a început cea mai mare catastrofă navală a celui de-al doilea război mondial. O escadrilă de bombardiere britanice a survolat golful Lübeck. Unele au atacat vasul „Athen", care a ripostat cu tragere antiaeriană. Trei bombe mici au nimerit vasul. Focul a fost oprit, și a fost înălțat steagul alb. Cei 1998 de deținuți au sărit pe țărm. Erau salvați.

Apoi, bombardierele au trecut la celelalte două vapoare. Martori oculari relatează că deținuții de pe punte au făcut semne avioanelor, agitînd șepcile și basmale albe. Jubilau, strigînd „Freiheit", „Liberté", „Volnost".

Dar englezii trăgeau și aruncau bombe. Au nimerit mai întîi vasul „Thielbeck", care s-a înclinat imediat transversal și a început să se scufunde. „Cap Arcona" luase foc. Cînd deținuții au năvălit pe punte, avioanele s-au întors și au tras cu arme de bord, timp de douăzeci de minute, după care au făcut cale întoarsă.

Din cei 2 800 de deținuți de pe „Thielbeck" au fost salvați 50. Ceilalți au fost uciși de bombe și de împușcăturile cu arme de bord, sau striviți de greutatea punții ce alunecase, sau s-au înecat în apa rece ca gheața. Cei 2 000 de deținuți ascunși sub puntea vasului n-au izbutit să ajungă sus. „Dacă vreunul reușea să ajungă la o muche a punții, ceilalți deținuți, atîrnați de el ca niște ciorchini de struguri, îl trăgeau din nou în jos, și vasul, deja plin cu apă, și-a luat victimele cu sine în adîncuri", relatează unul dintre puținii supraviețuitori [5].

Vasul s-a scufundat către orele 15, ducînd cu el aproximativ 2 500 de deținuți, doi membri ai echipajului și pe căpitanul John Jacobsen.

[5] Citat din Goguel : „Cap Arcona", idem, p. 57.

Nici unul n-a fost ucigaşul

Locuitorii din Neustadt nu le deschid victimelor uşa

Din cei 4 600 de deţinuţi de pe „Cap Arcona", nu s-au salvat decît 306. Din cauza aceasta, s-a putut afla numai o mică parte din grozăviile petrecute la bordul vaporului care ardea. Pe puntea D, au ars 700 de oameni grav bolnavi şi muribunzi. În buncărele pentru banane, situate la nivelul cel mai de jos al vaporului, SS-ul îngrămădise prizonieri de război sovietici. Numai foarte puţini dintre aceştia s-au putut salva ieşind de acolo pînă sus, ceilalţi s-au sufocat şi au fost mistuiţi de flăcări. Odată cu ei, a pierit şi conducătorul politic al comitetului de deţinuţi, André Mandrycks.

Multe sute de oameni au încercat să se salveze, îmbulzindu-se pe scara vaporului, ca să ajungă sus. Dar tocmai atunci s-a prăbuşit coverta şi i-a îngropat sub ea. Doi deţinuţi francezi, Langlet şi Fougassier, au încercat să salveze un belgian, căruia nişte aşchii de bombe îi smulseseră ambele gambe. L-au cărat, pe o bucată de uşă, pînă pe puntea superioară. În timp ce căutau un pansament pentru el, a izbucnit panica, şi el a murit laolaltă cu mulţi alţii.

Majoritatea SS-iştilor a putut să sară peste bord. Ei îşi putuseră lua centurile de salvare din boxa lor. Unii dintre ei au încercat, pînă în ultima clipă, să-i oprească, cu armele, pe deţinuţii din vaporul arzînd ce căutau să ajungă sus pentru a se salva. Doi deţinuţi, Heinrich Mehringer şi Aleksander Machnev, au văzut cu ochii lor cum un SS-ist, trăgînd în deţinuţi cu cele două pistoale pe care le avea în mîini, încerca să le bareze drumul spre puntea superioară.

Cînd i s-a isprăvit rezerva de gloanțe, masele de oameni care împingeau de la spate l-au doborît și l-au călcat în picioare omorîndu-l [1].

Alți SS-iști au fost omorîți cu drugi de fier sau cu măciuci ; printre ei, și Unterscharführerul SS Peter Wiehagen, unul din ucigașii de la Bullenhuser Damm.

Deținutul Heinrich Mehringer descrie cum a reușit să se salveze : „Spatele și capul îmi și fuseseră cuprinse de flăcări, dar, din cauza groazei, focul nu-l mai simțeam fierbinte, ci rece. În această situație desperată, și în ultima clipă, am văzut deasupra mea o țeavă de oțel care servea la întinderea prelatelor. Abia am reușit să ajung țeava cu brațul întins și, cu o singură mînă, făcînd un efort supraomenesc, m-am săltat. Am ajuns, astfel, să mă ridic deasupra capetelor mulțimii de oameni îngrămădiți. Vreo zece bărbați au avut norocul să mă mai poată urma, după care pîrjolul a înghițit grămada de oameni. Ca să ne salvăm viața, alergam pe capetele camarazilor ca pe un bulevard. Ajunși la balustradă, am sărit repede în afara punții, coborînd pe o mică punte cu bărci... Toți camarazii noștri au ars pe puntea de deasupra noastră. După scurt timp, focul n-a mai avut cu ce să se alimenteze. Domnea o liniște de mormînt. Deîndată ce am putut, am încercat să vedem ce se întîmplase. Un tablou înspăimîntător s-a oferit privirilor noastre : peste două sute de oameni arși, carbonizați, sudați într-o masă informă" [2].

Bărcile de salvare ale vaporului nu reprezentau vreo salvare. Numai trei puteau fi lăsate la apă, dar ele se răsturnau, pentru că cei ce se înecau se agățau de bordaj asemenea unor uriași ciorchini. A patra barcă mai atîrna încă de bordaj cînd focul a ars odgonul. S-a prăvălit în apă, omorîndu-i pe cei ce înotau.

La o oră după atacul britanic, „Cap Arcona" s-a aplecat în partea babordului, s-a răsturnat și a tras în adînc cîteva sute de oameni care supraviețuiseră focului. Epava își înalța tribordul opt metri peste suprafața apei.

Peste trei sute de oameni au reușit să se cațere iarăși pe scheletul vaporului, care, în partea sa superioară, era încă foarte fierbinte. Numai cine găsea o scîndură se putea menține acolo.

Acum, în sfîrșit, după o oră și jumătate de la începutul atacului, comandantul garnizoanei din Neustadt, căpi-

[1] Citat din Goguel : „Cap Arcona", idem, p. 60—61.

[2] Heinrich Mehringer : „Cap Arcona", în „Neuengamme-Informationen", nr. 18. Hamburg, 1962.

tanul de fregată Schmidt, a trimis în golful Lübeck pentru o operație de salvare două ambarcațiuni de deminare. Dar ambarcațiunile nu luau decît soldați și marinari germani. Deținutul sovietic Aleksander Machnev a încercat zadarnic să se salveze într-o astfel de barcă : „Nemții îi loveau peste mîini pe cei care se agățau și îi aruncau, fără milă, înapoi în apă... Nemții au început chiar să tragă, să tragă în camarazii noștri care se zbăteau în apă. Împușcați de armele automate, aceștia se duceau la fund, fără să scoată măcar un strigăt" [3].

S-au găsit totuși cîțiva marinari germani care s-au arătat mai omenoși. „Eu am reușit", scrie fotograful Paul Stassek, „să determin un tînăr marinar aflat lîngă balustradă să mă tragă la bord, ceea ce a fost foarte greu. Eram complet epuizat și, în plus, rănit la mîna dreaptă. Pentru a scăpa de alte atacuri aeriene, am plecat la stația de cercetări marine Pelzerhaken" [4].

Printre cei care n-au fost luați la bord, a fost și actorul Erwin Geschonnek. El a izbutit să înoate înapoi pînă la vapor și să se urce încet pe el, ținîndu-se de lanțul ancorei. Asta a durat o oră întreagă. Apoi, pe jumătate înghețat, a stat pe scheletul vasului, împreună cu ultimii trei sute șase oameni de pe „Cap Arcona". O ploaie cu ninsoare, rece ca gheața, a început să cadă din cer. Se întunecase. La orele 19, au sosit niște ambarcațiuni. Nu mai erau germani, ci englezii care ocupaseră între timp localitatea Neustadt. Ei i-au luat de pe epavă pe supraviețuitori, i-au învelit în pături și i-au dus la țărm. La Neustadt.

În port, se aflau treizeci pînă la patruzeci de cutere pescărești. Nici unul măcar nu pornise în larg să dea ajutor oamenilor de pe vapoarele ce se scufundau în golf. Cînd cei salvați au sosit seara în oraș, majoritatea locuitorilor au zăvorît ușile caselor. N-au deschis nici cînd s-a bătut la ușă, nici la apelurile de ajutor. Dar s-au găsit cîteva duzini de familii care le-au dat deținuților din lagărele de concentrare, înfometați și înghețați, îmbrăcăminte și mîncare, primindu-i în locuințele lor. Și la Neustadt se mai găsea ici-colo puțină omenie.

---

[3] Goguel : „Cap Arcona", idem, p. 65—66.

[4] Lagergemeinschaft Neuengamme : „So ging es zu Ende", idem, p. 66.

Comandantul lagărului de concentrare fură de la Crucea Roşie

Dacă ar fi avut conştiinţa responsabilităţii unui ofiţer prusac, despre care pomenea atît de des comandantul lagărului de concentrare Pauly, el ar fi trebuit ca, în ziua aceea, să se afle pe „Cap Arcona" şi să se scufunde odată cu vaporul. Aşa a declarat locţiitorul şefului Gestapoului din Hamburg, un anume Sturmbannführer SS Rickert, în faţa Tribunalului militar britanic.

Apărătorul dr. König : „Aceşti oameni mai erau încă sub ordinele lui Pauly ?"

Rickert : „Da".

König : „Îl considerau, deci, pe Pauly drept comandantul oamenilor de pe vas ?"

Rickert : „Da".

König : „Răspunderea lui pentru aceşti oameni nu încetase ?"

Rickert : „Nu, după cîte ştiu eu".

König : „Aş vrea să lămurim bine acest lucru. După părerea dumneavoastră, oamenii aceia se mai găseau atunci sub comanda lui Pauly ? Şi el era cel care răspundea ca ei să ajungă la locul de destinaţie final ?"

Rickert : „El trebuia să execute ordinele generalului Bassewitz-Behr şi era, deci, răspunzător de executarea lor".

König : „Dintre sarcinile lui Pauly ar fi făcut parte supravegherea evacuării acestui mare număr de prizonieri de la Lübeck pe vapoare ? Îndatoririle sale presupuneau acest lucru ?"

Rickert : „Consider asta ca de la sine înţeles" [5].

Numai că Pauly avea altceva de făcut în acele zile. El supraveghea un ultim comando de deţinuţi, care îndepărta, la Neuengamme, urmele crimelor sale. Au fost arse 400 de kilograme de acte, iar în faţa crematoriului a fost atîrnată o placă : „Loc de dezinfectare". Spînzurătoarea a fost tăiată în bucăţi cu ferăstrăul şi arsă. Barăcile au fost curăţate şi văruite proaspăt. Trebuiau să facă impresie bună englezilor, şi chiar aşa s-a întîmplat, la 5 mai 1945, cînd cel dintîi soldat britanic, locotenentul Charlton din Folkestone, a păşit în fostul lagăr de concentrare Neuengamme:

[5] Proces-verbal britanic JAG 145, vol. II, ziua a 18-a, p. 87.

„Am făcut o percheziție rapidă a barăcilor pentru deținuți, pe care le-am găsit mai mult sau mai puțin curate și în ordine. Nu era nimeni. Făcea impresia că fuseseră curățate în grabă“ [6].

Comandantul lagărului a dispus să fie încărcate într-un autocamion 2 000 de pachete rămase de la Crucea Roșie suedeză. Administratorul cantinei, Jacobsen, a plecat cu autocamionul la Wesselburen, localitatea în care domicilia Pauly. Acolo, autocamionul s-a oprit în fața casei din Ekenesch 2, unde locuiau socrii lui Pauly, și a descărcat o parte din cele 400 000 de țigarete, 20 000 de tablete de ciocolată și 20 000 de pachețele de cafea și ceai. Pauly și Jacobsen, care avea un birt, au împărțit între ei prada furată.

La 3 mai, comandantul lagărului de concentrare a plecat cu mașina sa de serviciu, mai întîi la Wesselburen și apoi mai departe, la Flensburg, unde s-a ascuns în casa cumnatei sale, Anita Knuth, în Sankt-Jürgens-Platz colț cu Ulmenstrasse. A aruncat uniforma cu cap de mort și s-a îmbrăcat civil.

La 15 mai, pe la orele 23, au sunat la ușă doi civili. Doamna Knuth a deschis, și aceștia au întrebat : „Max Pauly este aici ?“ Știau că este acolo. Erau doi urmăritori ai criminalilor de război și făceau parte din armata engleză. L-au arestat și l-au dus în lagărul de internare Neumünster.

Tot acolo l-au dus englezii și pe Rottenführerul SS Johann Frahm, acela care spînzurase copiii în beciul școlii. El se ascunsese în satul său natal Kleve, lîngă Heide, în Holstein. Pe Unterscharführerul Willi Dreimann și pe Rottenführerul Adolf Speck i-au arestat în regiunea Lübeck și i-au transportat, de asemenea, la Neumünster. De fapt, Unterscharführerul Ewald Jauch ar fi trebuit să ducă, împreună cu el, deținuții la Marea Baltică. Dar, în loc de asta, Jauch, îmbrăcat în civil, a preferat să fugă acasă, la Schwennigen, în Pădurea Neagră, unde a stat ascuns în casa părintească, pe Hauffstrasse 17, pînă a apărut poliția militară, care l-a arestat și l-a dus în lagărul de internare britanic Eselsheide lîngă Paderborn.

Mai rămăseseră trei nedescoperiți : Obersturmführerul Arnold Strippel, medicul SS Kurt Heissmeyer și dr. Alfred Trzebinski.

---

[6] Lagergemeinschaft Neuengamme : „So ging es zu Ende“, idem, p. 68.

Drăgălaşii de „camarazi de idei" ajută un ucigaş

Trzebinski a fost prins în februarie 1946. El încărcase cu pachete ale Crucii Roşii suedeze o ambulanţă şi fugise cu ea din Neuengamme. Prin mijlocul jalnicului puhoi în care mergeau de-a valma trupele germane învinse, refugiaţii din regiunile distruse de bombardamente şi prizonieri, trecea ucigaşul cu maşina sa cea mare. În jurnalul său personal, se va plînge, după aceea, că, în timpul atacurilor aeriene engleze, a trebuit să oprească şi să sară în şanţ, „căci, în această fază aspră a războiului, nu se ţinea seama de Crucea Roşie şi de Convenţia de la Geneva. Cu ţăranii la care am tras am mai petrecut cîteva zile frumoase, le-am dăruit la plecare tot felul de lucruri bune, de pildă un aparat de radio, o haină îmblănită pentru şoferi etc., pe care nu mă înduram să le las inamicului ; urma, doar, să ne predăm undeva sau să ne ascundem, deoarece de jur împrejur erau englezi şi pînă şi ultima bucăţică de pămînt german ajunsese, între timp, lipsită de libertate". Aşadar, chiar şi în celula morţii, folosea cuvintele „lipsită de libertate", fiindcă veniseră aliaţii şi le luaseră SS-iştilor ca el puterea.

Trzebinski s-a ascuns la Husum, la camarazi de-ai lui de idei. El va nota : „După o matură chibzuinţă, am hotărît, în ceea ce priveşte persoana mea, să mă ascund în primul rînd în «oraşul cenuşiu», cunoscut din tezaurul de nuvele al lui Storm. Am fost primit cu prietenie şi, graţie unui sprijin acordat cu dragoste şi generozitate, după numai cîteva zile, am schimbat uniforma şi insignele SS cu cele ale Wehrmachtului şi am primit gradul de medic de regiment al Wehrmachtului în lazaretul de rezervă de acolo".

Începuse deja să creadă că totul a fost dat uitării. Medicul de regiment Trzebinski a aranjat să fie transferat la un lazaret din Hamburg şi, de acolo, a trecut ca medic militar în lagărul britanic de triere de la Hesedorf, lîngă Neumünster. În jurnalul său personal, notează : „Totul mergea excelent. Am fost încadrat în rîndul personalului medical german de bază, nimeni nu m-a întrebat de actele mele. Mi-am primit solda — uniforma mea cu semnele distinctive, împrumutate, ale Wehrmachtului mă legitima cu prisosinţă. Nici un om din Hesedorf, fie englez, fie soldat sau civil german, n-a bănuit, pînă în ultima clipă, că, sub

uniforma nevinovată de medic de regiment, se ascundea un conducător SS urmărit, proscris, scos în afara legii. În camera de alături era instalat un birou al Intelligence Service-ului, care avea sarcina, între altele, să prindă oameni ca mine. Nici ei n-au avut vreo bănuială şi erau în cele mai bune relaţii cu mine. Cu prilejul examinărilor în vederea eliberării, un locotenent-colonel canadian de la Intelligence Service m-a însărcinat pe mine să observ tatuajele indicînd grupa de sînge pe care o aveau pe partea interioară a braţului stîng cei aparţinînd SS-ului şi după care puteau fi recunoscuţi, chiar dacă purtau uniforme străine. În cazul meu, el a dat, fără să ştie, oile în paza lupului: am rămas orb faţă de culoarea albastră a tatuajelor... În ce mă priveşte, îmi pierdusem propria grupă de sînge încă în „oraşul cenuşiu", datorită cuţitului unui coleg şi camarad amabil. Numele lui trebuie să rămînă necunoscut".

Există destui Trzebinski care, procedînd în felul acesta, nu au fost stînjeniţi în activitatea lor. Între timp, medicul şi-a adus soţia şi fiica şi a găsit o locuinţă la Hesedorf, în hanul Wülpern. Se decisese să lucreze iar ca medic. Nu mai prevedea o pedeapsă. Nu ştia că englezii creaseră la Bad Oelynhausen o comisie de investigare a crimelor de război, „War Crimes Investigation Team". Acolo, numele lui Trzebinski era notat pe o listă de urmărire întocmită de maiorul englez Anton Walter Freud. Acesta vorbea excelent germana : era un nepot al lui Sigmund Freud, născut în Austria şi emigrat la Londra. Bunica lui din partea mamei rămăsese la Viena, unde naziştii o arestaseră şi o trimiseseră mai întîi la Terezin, iar după aceea la Auschwitz, unde o gazaseră. Avea peste 80 de ani.

Acum, nepotul se reîntorsese. Prea tîrziu însă pentru a-şi mai putea elibera bunica. Dar îi avea în faţa ochilor pe ucigaşii ei : Höss, comandantul de la Auschwitz, dr. Bruno Tesch, fabricantul hamburghez care vînduse pentru Auschwitz gazul „Ciclon-B". „Toţi oameni neînsemnaţi, obişnuiţi, pe care-i poţi întîlni oriunde, fără să bănuieşti ce au săvîrşit", îşi aminteşte astăzi Anton Walter Freud.

Maiorul Freud a descoperit că urmele medicului de garnizoană Trzebinski duc la Hesedorf. Medicul SS a fost arestat la 1 februarie 1946 şi dus în lagărul criminalilor de război Westertimke. În jurnalul său, Trzebinski s-a plîns : „În primul rînd, ni s-a impus nouă, „porcilor de nazişti",

respectarea distanței dintre noi și soldații aducători de cultură ai puterilor învingătoare : la treizeci de pași înainte și la treizeci de pași după trecerea unui soldat britanic, trebuia să te oprești și să stai drepți. Asta era mai mult decît s-a cerut vreodată într-un lagăr de concentrare german drept obligație de salut".

Au început interogatoriile : Ce știe el de soarta celor douăzeci de copii evrei ? Absolut nimic, a pretins Trzebinski. Dar, la vremea aceea, Anton Walter Freud știa deja că Trzebinski fusese de față cînd copiii au fost luați cu autocamionul de la Neuengamme, în ziua de 20 aprilie 1945. Căci deținuții eliberați de la Neuengamme relataseră trupelor engleze despre destinul celor douăzeci de copii. Ce-i drept, nimeni nu știa ce se mai întîmplase cu ei, dar cine i-a luat de acolo, aceasta o știau deținuții cu precizie : Trzebinski, Wiehagen și Speck. Ei au insistat pe lîngă englezi să-i interogheze pe SS-iști despre soarta copiilor.

Speck mărturisește : „Transportul morții a avut loc"

Speck a fost primul care a recunoscut că are cunoștință de soarta copiilor. La 9 martie 1946, în lagărul Neumünster, în fața căpitanului britanic H. P. Kinsleigh, el a declarat sub jurămînt [7] :

„Spre sfîrșitul lui aprilie 1945, cred că era în 20, seara, pe la orele 8, mă aflam în camera mea. Am primit de la un SS-ist ordinul să vin imediat la Thumann, în lagărul de internare. Unterscharführerul Wiehagen, care era la mine în cameră, a primit același ordin. Ne-am prezentat la camera de lucru a șefului blocului. Erau acolo Thumann și Dreimann. Thumann mi-a dat ordin să însoțesc pînă la Hamburg un transport de copii pentru Crucea Roșie suedeză.

Către orele 8,30 seara, duba poștală a lagărului Neuengamme s-a oprit în fața infirmeriei. Au fost încărcați în mașină circa douăzeci de copii. Doi supraveghetori deținuți însoțeau copiii. Alți șase deținuți au fost, și ei, urcați în mașină. Wiehagen și cu mine a trebuit să ne suim în mașină la spate. Dreimann și Trzebinski se așezaseră în față, lîngă șoferul Petersen.

[7] Proces-verbal de interogatoriu. În posesia autorului.

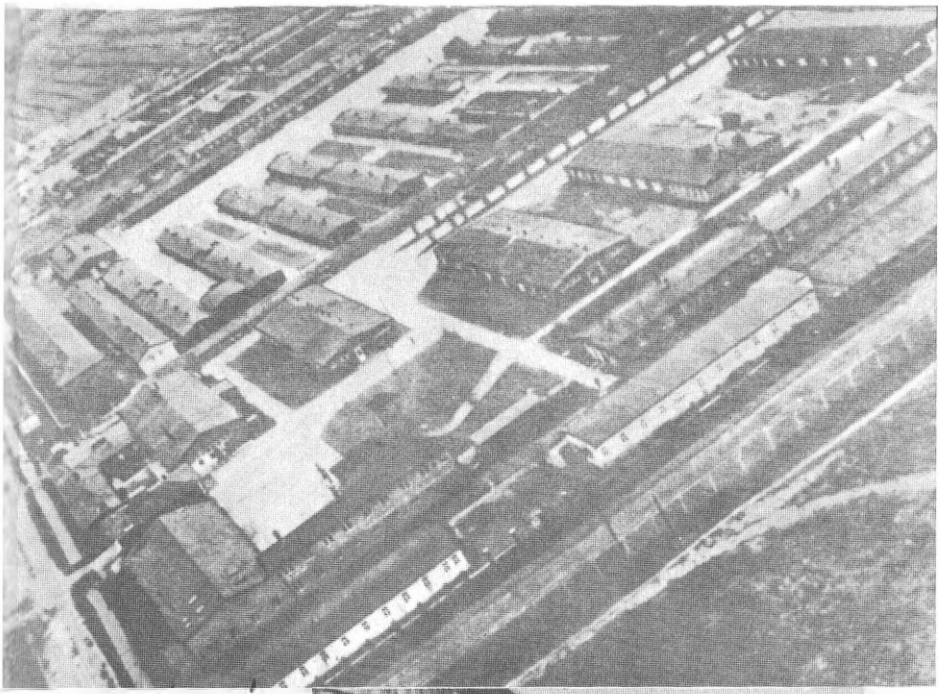

● Fotografie aeriană a lagărului de concentrare Neuengamme, făcută de englezi.

● Comandantul lagărului de concentrare, Max Pauly, în dreapta, le prezintă, plin de trufie, lagărul Neuengamme unor înalţi vizitatori din partea SS-ului. 55 000 de oameni şi-au găsit moartea în acest lagăr.

Un perete al expoziției aflate în actualul Muzeu Auschwitz prezintă ce a mai rămas de la copiii uciși : fotografii de fișier și cîteva obiecte de îmbrăcăminte.

La 27 ianuarie 1945, cînd Armata sovietică a eliberat lagărul de concentrare Auschwitz, nu mai rămăseseră în viață decît 300 de copii.

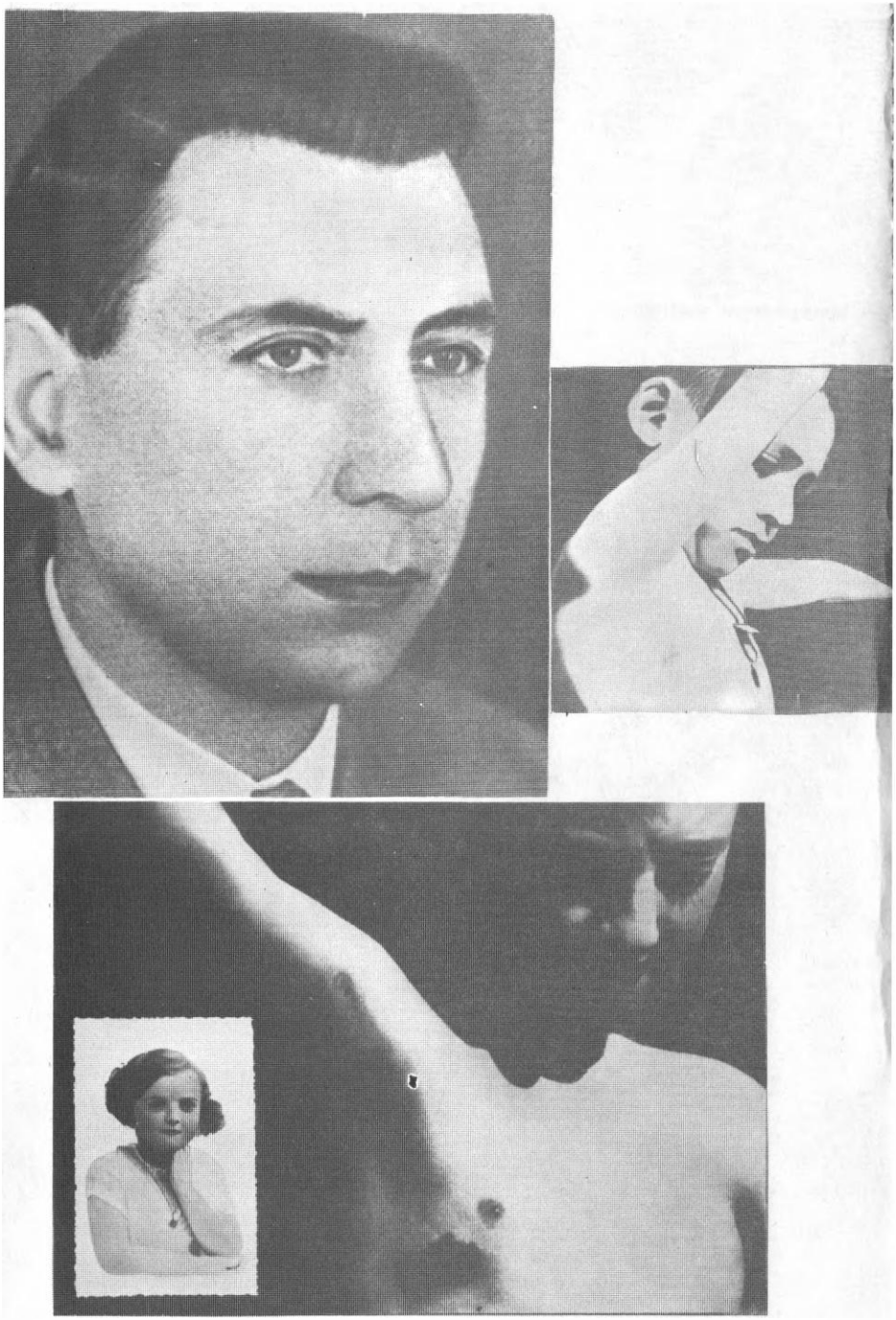

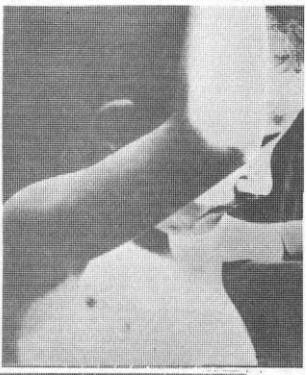

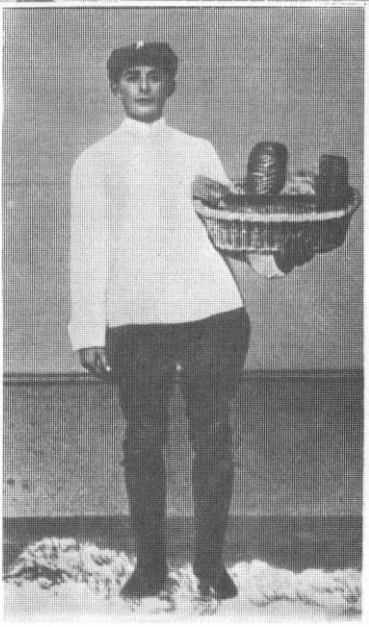

● Dr. Kurt Heissmeyer, descendent al unei familii național-socialiste de medici. Atitudinea sa antisemită a fost formată la Asociația studențească „Arminia" din Marburg. Deținuții din lagărele de concentrare constituiau pentru el oameni de rang inferior, pe care se puteau face experiențe ca pe cobai.

● Jacqueline Morgenstern la vîrsta de 7 ani, la Paris, și la vîrsta de 12 ani, în lagărul de concentrare Neuengamme.

● Georges Kohn în vîrstă de 12 ani, în lagărul de concentrare Neuengamme, și la vîrsta de 7 ani, cu sora sa Rose-Marie, fratele său Philippe și sora sa Antoinette, care a pierit, împreună cu mama ei, în lagărul de concentrare Bergen-Belsen.

● Eduard și Alexander Hornemann ca deținuți în lagărul de concentrare Neuengamme. În mijloc, cu mama lor, Elisabeth Hornemann, care a murit la Auschwitz, la 37 de ani, în urma unei febre tifoide.

● Infirmierul olandez Anton Hölzel, arestat pentru difuzarea de ziare comuniste, a fost spînzurat, împreună cu copiii, la 20 aprilie 1945.

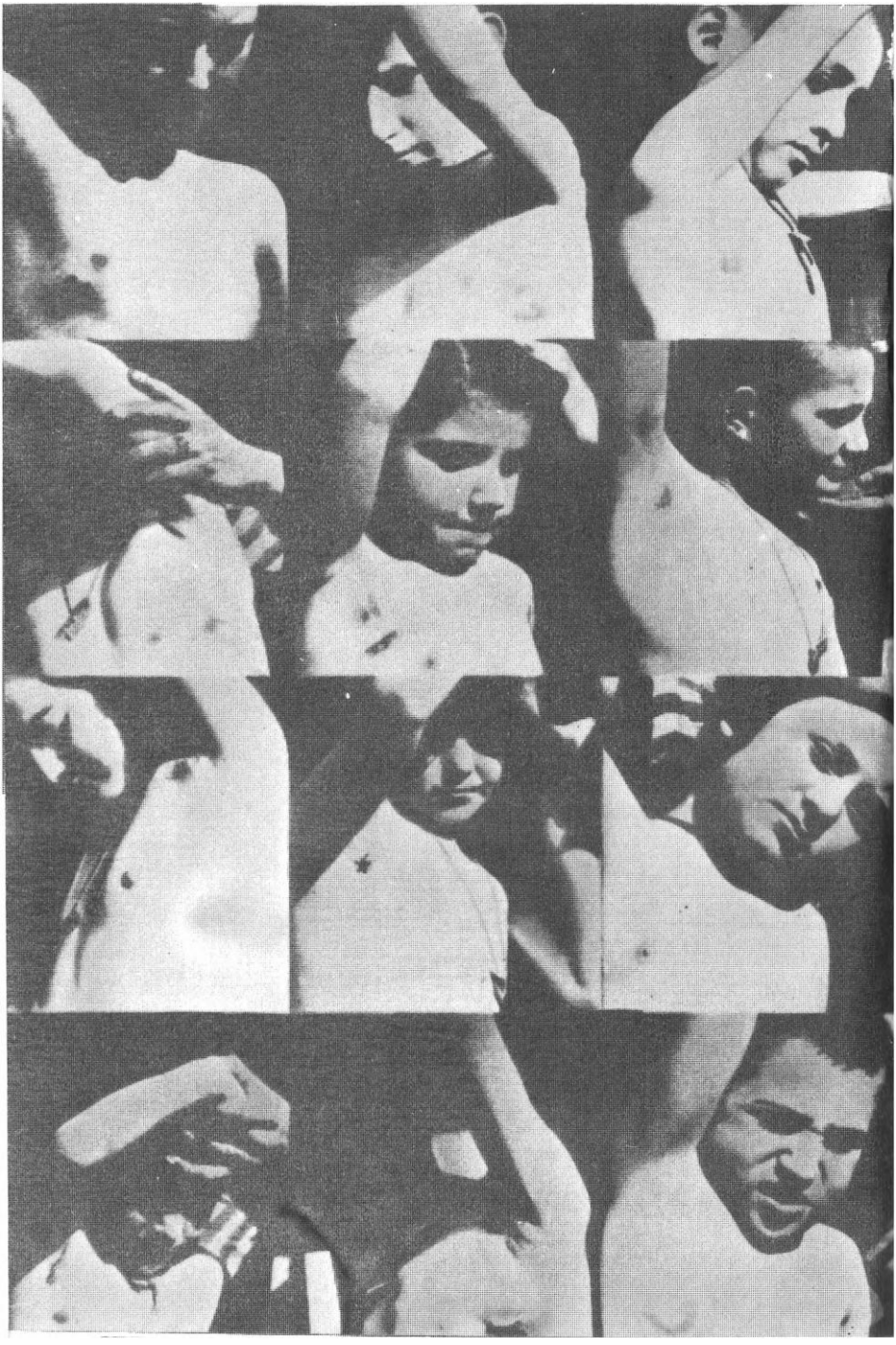

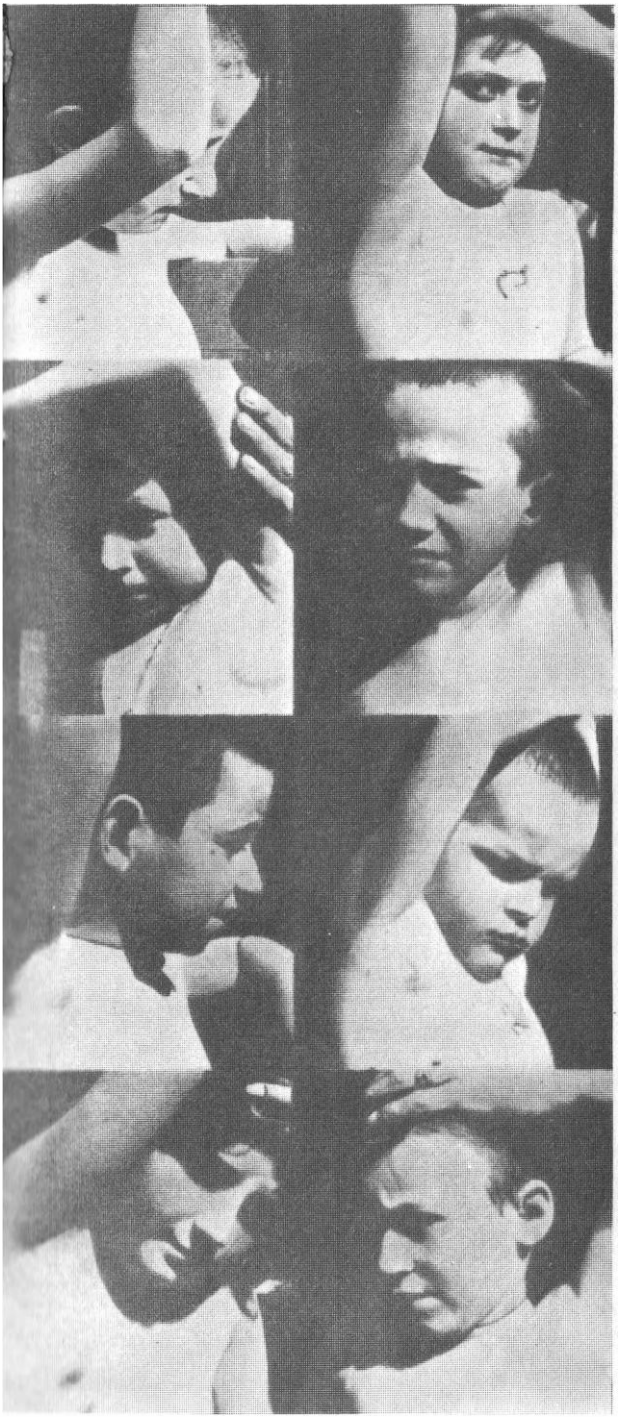

După ce
le-au fost
îndepărtaţi
ganglionii
axilari,
cei douăzeci
de copii
au trebuit
să se lase
fotografiaţi
de către
fotograful
SS-ului,
Josef Schmidt.
Heissmeyer
a luat cu el,
la Hohenlychen,
fotografiile
acestea,
ascunzîndu-le
acolo
într-o ladă
de zinc,
înainte
de venirea
sovieticilor. Lada
de zinc,
îngropată
în pămînt,
a fost
regăsită
după 19 ani
de la terminarea
războiului.
Filmele
au mai putut
fi folosite.

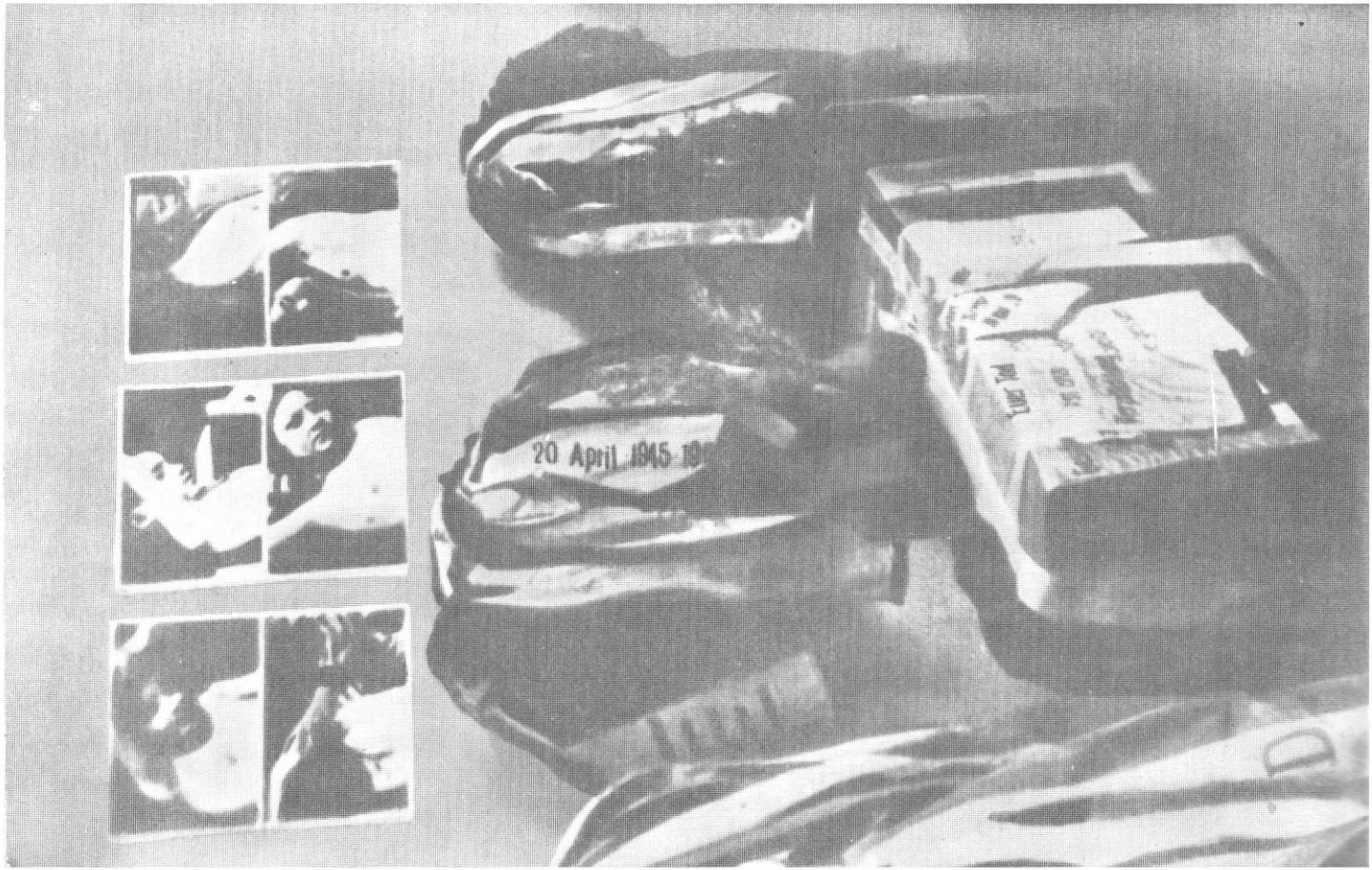
20 April 1945

Henri Morgenstern a vizitat, la 20 aprilie 1979, pentru prima oară, pivnița (devenită muzeu) a școlii de la Bullenhuser Damm, unde fusese spînzurată, cu 34 ani în urmă, verișoara sa Jacqueline.

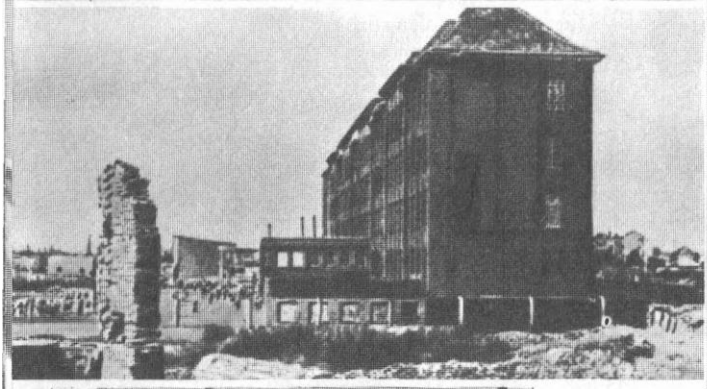

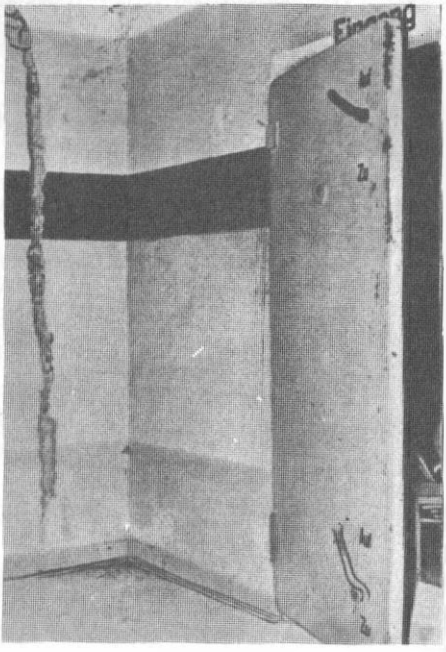

● Așa arăta Mönckebergstrasse din Hamburgul bombardat la 20 aprilie 1945. Nu departe de această stradă au fost asasinați, în seara acelei zile, cei douăzeci de copii.

● Școala de la Bullenhuser Damm din Hamburg. În timpul războiului, a fost sediul unui detașament exterior al lagărului de concentrare Neuengamme. În prezent, este iar școală.

● Acesta este locul crimei : în adăpostul antiaerian al școlii au fost spînzurați, în ziua de 20 aprilie 1945, douăzeci de copii evrei și douăzeci și opt de adulți, francezi și sovietici.

● Criminalii de la Neuengamme au fost condamnaţi la moarte în Procesul de la Curiohaus ce a avut loc în anul 1946. Numărul 1: comandantul lagărului Neuengamme, Max Pauly. Numărul 3: Schutzhaftlagerführerul Thumann. Numărul 5: Unterscharführerul SS Wilhelm Dreimann. În faţă, în partea dreaptă: apărătorul lui Pauly, dr. Wessing.

● Alfred Trzebinski, medic şi Hauptsturmführer SS, în cadrul depoziţiei sale de martor, a declarat în scris că injecţiile cu morfină, administrate de el copiilor, ar fi fost o faptă umană.

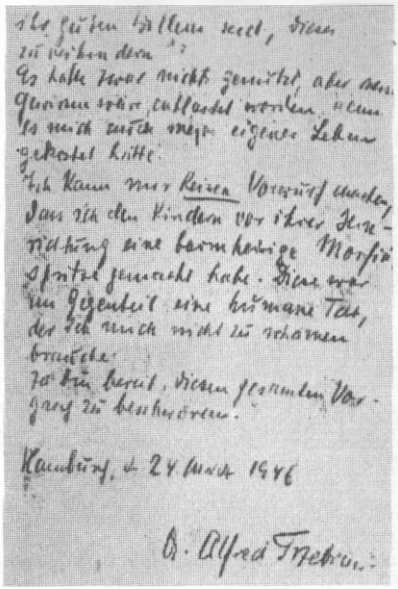
Ich selber habe nicht, diesen
zu töten den
Es habe zwar nicht genützt, aber mein
Gewissen sehr entlastet worden, denn
ich mich nicht mehr eigener Leben
gefährdet hätte.
Ich kann nur keinen Vorwurf machen,
dass ich den Kindern vor ihrer Hin-
richtung eine barmherzige Morfin
Spritze gemacht habe. Diese war
nun Gegenteil eine humane Tat,
der ich mich nicht zu schämen
brauchte.
Ich bin bereit, diesen gesamten Vor-
gang zu bestätigen.
Hamburg, d. 24 März 1946
gez. Alfred Trzebinski

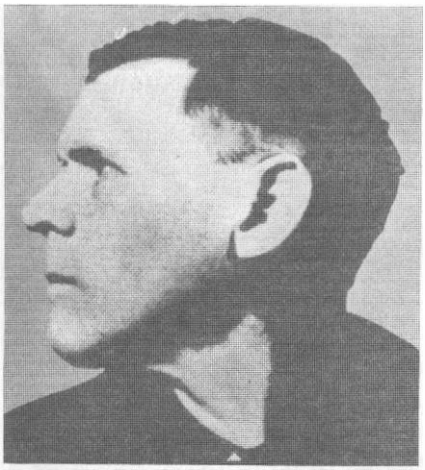

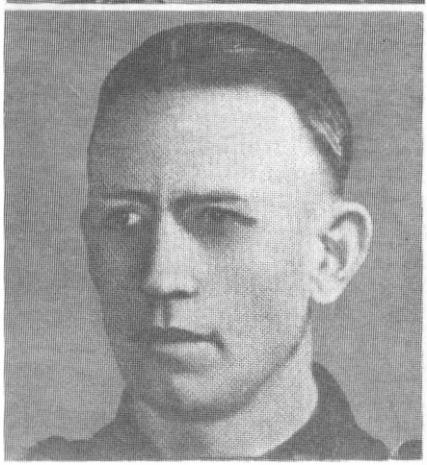

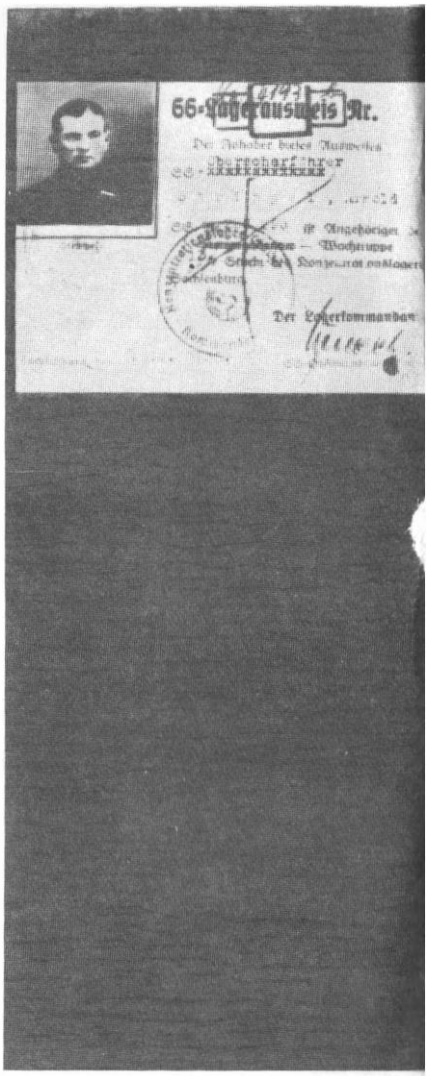

● Kommandoführerul Adolf Speck a supravegheat transportul copiilor.

● Unterscharführerul SS Wilhelm Dreimann a dus copiii în beci.

● Rottenführerul Johann Frahm a pus copiilor ştreangul la gît.

● Obersturmführerul SS Arnold Strippel şi-a început cariera de SS-ist ca gardian în lagărul de concentrare Sachsenburg. După aceea, a lucrat în multe alte lagăre, de la Natzweiler pînă la Maidanek, lăsînd în urma lui o dîră de sînge prin Europa. Justiţia a fost, totuşi, clementă cu el, acordîndu-i o despăgubire de 121 500 de mărci vest-germane pentru perioada de timp în care a fost arestat. Strippel trăieşte astăzi în oraşul Frankfurt am Main.

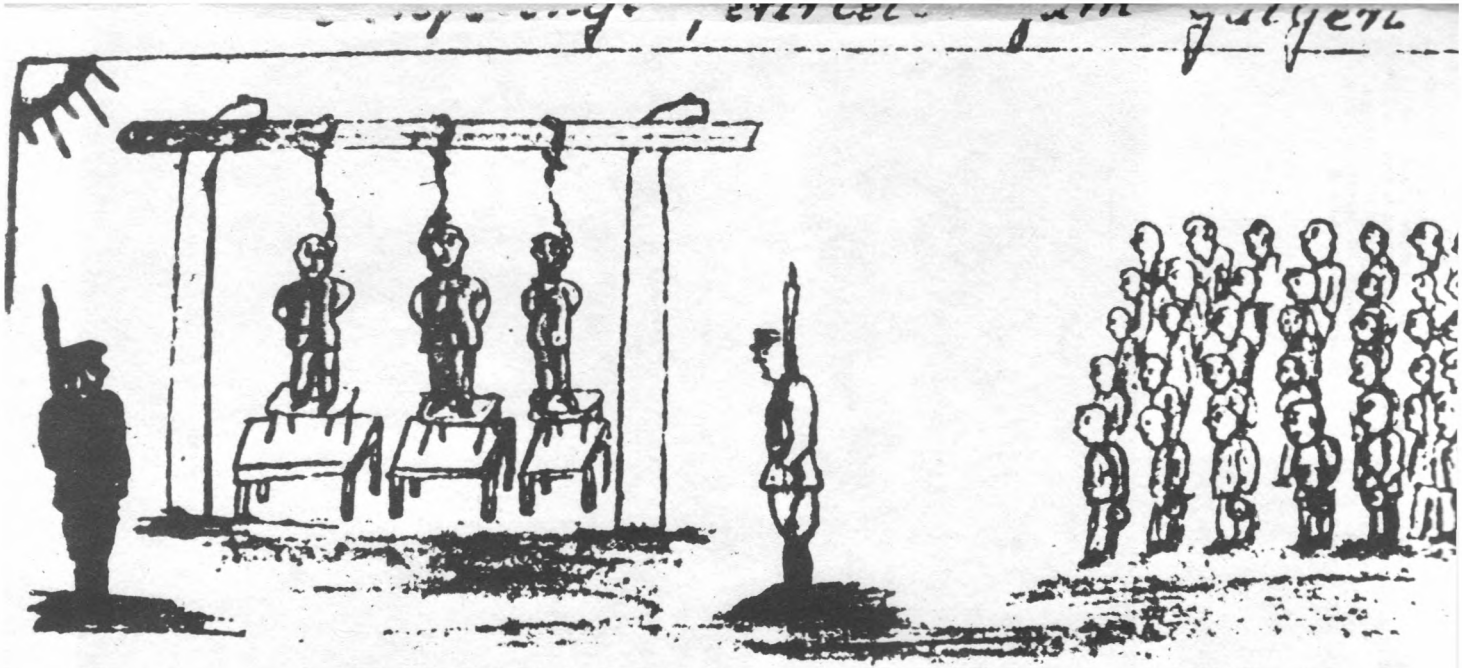

Astfel a înfățișat un copil necunoscut din lagărul de concentrare Terezin viața de toate zilele de acolo.

Am ajuns către orele 11 noaptea la şcoala de la Bullenhuser Damm. Mai întîi au coborît adulţii, care au intrat în şcoală împreună cu Dreimann şi Trzebinski. Eu, Petersen şi Wiehagen am rămas în maşină. Johann Frahm şi Ewald Jauch erau acolo cînd am sosit noi. Amîndoi au intrat în şcoală odată cu Dreimann şi Trzebinski şi cei şase deţinuţi.

Apoi, Trzebinski, Frahm şi Jauch i-au lăsat în şcoală pe cei douăzeci de copii, împreună cu cei doi supraveghetori deţinuţi.

După vreo jumătate de oră, către miezul nopţii, a venit Trzebinski şi, cred, şi Dreimann şi ne-au dat ordin, lui Wiehagen, lui Petersen şi mie, să ne urcăm în maşină. Am plecat la detaşamentul exterior din Spaldingstrasse. Trzebinski a coborît şi, nu după mult timp, au fost introduşi în maşină 25 pînă la 30 de ruşi. Ne-am întors cu ei la şcoala de la Bullenhuser Damm.

Wiehagen, Petersen şi cu mine am rămas la maşină, Trzebinski şi Jauch au dus patru sau şase ruşi în şcoală. După o jumătate de oră, Trzebinski şi Jauch au revenit şi au băgat în şcoală alţi patru ruşi. După o altă jumătate de oră, Trzebinski şi Jauch au venit din nou şi au vrut să ia alţi patru prizonieri. Wiehagen stătea în stînga maşinii, eu, în dreapta, la o distanţă de circa un metru jumătate.

Prizonierii au refuzat să coboare. Trzebinski a repetat ordinul. Prizonierii au încercat să evadeze. Au sărit jos toţi în acelaşi timp şi ne-au aruncat ceva în ochi, presupun că era sare. Am fost orbiţi pentru cîteva clipe. Ne-am încăierat, am făcut uz de arme. Eu am ucis un rus, Wiehagen doi, iar şapte au scăpat. Ceilalţi au fost duşi, imediat, în şcoală de Jauch şi Trzebinski. Petersen a rămas la maşină, iar Wiehagen şi cu mine am primit ordinul să-i căutăm pe cei fugiţi.

I-am căutat pe cei şapte pînă dimineaţa la orele 4 sau 5. Am venit înapoi fără să-i fi găsit. Cînd am sosit, Trzebinski era la maşină. Ne-a dat ordin să ducem în pivniţă cadavrele celor trei care fuseseră împuşcaţi. Acolo a trebuit să dezbrăcăm cadavrele. Cadavrele celorlalţi ruşi, care erau complet dezbrăcaţi, zăceau deja în pivniţă. N-am văzut urme de violenţă la aceste cadavre. N-am văzut în pivniţă cadavre de copii.

Împreună cu Petersen şi Wiehagen i-am aşteptat vreo jumătate de oră pe Trzebinski şi Dreimann. Către orele 8

dimineaţa, am plecat înapoi la Neuengamme. Jauch şi Frahm au rămas acolo".

În aceeaşi zi, a făcut o declaraţie în faţa căpitanului Kinsleigh şi Rottenführerul SS Johann Frahm. El a fost mai precis şi a recunoscut asasinarea copiilor. Dar a aruncat principala vină pe Trzebinski, pe care englezii nu-l găsiseră încă la ora aceea. „Copiii au trebuit să se dezbrace într-o încăpere din pivniţă. În ce-l priveşte pe Trzebinski, el a fost cel care le-a făcut, la rînd, cîte o injecţie în inimă. Copiii mureau imediat. Cadavrele au fost ridicate, în ziua următoare, cu un camion" [8].

În acea fază, Anton Walter Freud a preluat el însuşi interogatoriile. Era un om liniştit, care lucra temeinic. Audia mereu SS-iştii prinşi, punîndu-le sub ochi declaraţiile celor prinşi odată cu ei. Descrierile privind uciderea copiilor deveneau tot mai precise. Frahm declara acum că acel comando n-a plecat direct la Bullenhuser Damm, ci, mai întîi, în Spaldingstrasse, la Obersturmführerul SS Strippel, care urma să supravegheze execuţia. Şi că Trzebinski nu i-a omorît pe copii cu o injecţie în inimă, ci i-a ameţit numai cu injecţii cu morfină ; a recunoscut că acei copii au fost apoi spînzuraţi.

Anton Walter Freud a continuat să-i interogheze pe SS-işti chiar şi după ce începuse procesul împotriva principalilor vinovaţi de la Neuengamme. La 2 mai 1946, Johann Frahm a făcut să apară în procesul-verbal cea mai exactă descriere a asasinării copiilor :

„Kommandoführer în lagărul Bullenhuser Damm era Oberscharführerul Jauch, Stützpunktleiter a fost Strippel... M-am dus jos în pivniţă, unde erau adunaţi cei nou veniţi. Erau vreo douăzeci de copii între 12 şi 16 ani. Unii păreau să fie bolnavi. În afară de copii, se mai aflau în pivniţă dr. Trzebinski, Dreimann şi Jauch. Strippel intra şi el din cînd în cînd. Copiii trebuiau să se dezbrace într-o încăpere din pivniţă, după care erau duşi într-o altă cameră, unde dr. Trzebinski le făcea o injecţie, aşa că adormeau repede. Cei care, după injecţie, mai dădeau semne de viaţă erau duşi într-o altă cameră. Li se punea o funie în jurul gîtului, apoi erau atîrnaţi de cîrlige, ca nişte tablouri pe perete. Asta o făceau Jauch, eu, Trzebinski şi Dreimann. Strippel a fost şi el de faţă în unele cazuri... Pe la miezul nopţii, a sosit de la Neuengamme un alt transport de pri-

[8] Proces-verbal de interogatoriu. În posesia autorului.

zonieri. De data aceasta era vorba de douăzeci de ruşi adulţi. Aceştia au fost duşi într-o altă încăpere din beci, în care au fost spînzuraţi de către noi patru, Jauch, Trzebinski, Dreimann şi eu, şi, în parte, de Strippel. La 6 dimineaţa, toţi ruşii erau morţi, iar eu m-am dus să mă culc"[9].

În posesia acestor declaraţii, acuzarea a putut dovedi asasinarea copiilor şi da vinovaţii pe mîna justiţiei.

Acuzator a fost maiorul britanic Stephen Malcolm Stewart. Primul proces împotriva celor 17 principali responsabili pentru crimele din lagărul de concentrare Neuengamme a început la 18 martie 1946. Pauly era acuzatul nr. 1, Thumann — nr. 3, Dreimann — nr. 5, Speck — nr. 9 şi Trzebinski — nr. 14. După patru luni, a început un alt proces, de data aceasta contra lui Jauch şi Frahm, pentru vina de asasinare a copiilor. Iniţial, pe lista acuzaţilor figura şi Strippel, dar procedura împotriva lui a fost disjunsă. Încă nu fusese găsit.

Făptaşii în faţa judecăţii

Englezii au folosit una dintre puţinele săli nedistruse din Hamburgul bombardat drept sediu al tribunalului: sala din Curiohaus de pe Rothenbaumchaussee. De aceea, procesele au rămas cunoscute sub numele de Procesele de la Curiohaus.

În rechizitoriul său, maiorul Stewart a vorbit despre „avertismentul" adresat prin radio, la 23 aprilie 1942, de către guvernele din Londra, Moscova şi New York, comandanţilor, paznicilor şi oamenilor Gestapoului din lagărele de concentrare germane. Prin aceste avertismente erau ameninţaţi cu pedepse grele, în cazul continuării crimelor lor. Apoi a trecut la problema „copiilor lui Heissmeyer": „Ascultaţi relatarea a doi martori despre Georges, un băieţel francez, şi despre Jacqueline, o fetiţă franceză, şi despre mulţi alţi copii anonimi, care au fost aduşi în lagăr pentru acele experienţe. Ascultaţi cum au sosit în lagăr complet sănătoşi. Erau copii frumoşi, normali, deştepţi. Apoi au fost începute experienţele. Li s-au făcut mici incizii pe braţ şi pe piept, prin care le-au fost introduşi bacili de tuberculoză. După un răstimp de cîteva zile, copiii s-au îmbolnăvit, şi micul Georges n-a mai pără-

[9] Proces-verbal de interogatoriu. În posesia autorului.

sit niciodată patul. Ascultați cum toți acești copii au fost evacuați și cum au fost uciși la Hamburg împreună cu medicul lor, și el deținut".

Maiorul Stewart a încheiat cu cuvintele : „Știm, domnule președinte, că este foarte greu să-ți stăpînești emoția omenească, cînd auzi despre ființe omenești care au decăzut într-atît, încît au făcut experiențe pe copii pe care apoi i-au ucis. Vă rog însă ca nici acest punct din actul de acuzare să nu fie judecat cu mînia provocată de indignarea sentimentului de omenie, ci numai potrivit textului legii" [10].

Toți acuzații au încercat să arunce unii asupra altora vina uciderii copiilor.

Comandantul lagărului de concentrare, Max Pauly, a declarat că el nu a făcut decît să execute ordinele. Or, e limpede că orice ordin trebuie să fie executat, chiar și un ordin de execuție referitor la copii.

În realitate, n-a fost chiar așa. La Neuengamme, nu existau numai primitori de ordine supuși, ci și oameni care au refuzat să execute ordinele. Procurorul i-a amintit dr. Trzebinski de unul dintre aceștia : deținutul Fritz Bringmann. Lucra ca infirmier. În februarie 1942, Unterscharführerul SS Willi Bahr i-a ordonat să ucidă prizonieri de război sovietici cu injecții cu fenol, spunîndu-i : „Aștia nu mai sînt buni de nici o muncă, și trebuie lichidați". Bringmann a refuzat. „Cum a fost posibil ca un deținut dintr-un lagăr de concentrare să se opună ordinului unui SS-ist ?", s-a mirat procurorul la Procesul de la Curiohaus. Bringmann, comunist, i-a răspuns : „Fiindcă noi, deținuții politici, aveam tărie de caracter și fiindcă era vorba de un ordin inuman".

E drept că el nu a putut împiedica crima împotriva rușilor. Bahr le-a făcut el însuși injecțiile mortale. Dar Fritz Bringmann nu și-a pierdut omenia. El a supraviețuit lagărului de concentrare. Nimeni nu i-a acordat vreo distincție pentru comportarea sa [11].

Firește, SS-iștii înțelegeau prin „omenie" altceva decît deținuți ca Fritz Bringmann. Pentru Max Pauly, comandantul lagărului, de pildă, omenia însemna numai grija

[10] Proces-verbal britanic de la Procesul de la Curiohaus JAG 145, vol. I, ziua întîi, p. 14. Editat de „Public Record Office", Londra.

[11] Fritz Bringmann a publicat, în 1978, o documentație intitulată „Der Kindermord vom Bullenhuser Damm", Röderberg-Verlag, Frankfurt.

pentru propria sa familie. La 3 mai 1945, îi scria fiului său Hans-Werner o scrisoare, conținînd melancolice considerații retrospective asupra perioadei în care munca sa în lagărul de concentrare era bine plătită. „Tatăl tău putea să și considere drept proprietate a sa o casă frumoasă de la Adlershorst [12], total degrevată de datorii. În plus, tatăl tău economisise, în decursul timpului, circa 25 000 de mărci, ce erau depuse la «Danziger und Rendsburger Sparkasse». La acestea se mai adaugă conturile pe numele voastre... Ce frumos ar fi, dacă aș putea măcar să mă aflu acum lîngă voi !" [13].

Iar dr. Alfred Trzebinski se lăuda, la 24 martie 1946, într-o însemnare intitulată „Întîmplări cu prilejul uciderii copiilor", pe care și-o pregătise pentru depoziția sa : „Nu pot să-mi fac *nici un* reproș că le-am făcut copiilor o caritabilă injecție cu morfină, înainte de moartea lor. A fost, dimpotrivă, o faptă umanitară, de care nu trebuie să-mi fie rușine" [14].

Nici unul dintre ei nu se rușina. Toți săvîrșiseră crimele lor „pentru Germania" sau „ca soldați". „Dar astăzi nu se apreciază nimic", scrie Pauly fiului său, „de parcă am fi comis numai rele. Tu să fii ferm convins că n-am făcut decît ceea ce mi s-a ordonat. Era un lagăr de concentrare *de stat* și, cu toate astea, acum eu sînt făcut răspunzător pentru tot ceea ce au ordonat forurile superioare" [15].

Voia să pună răspunderea pentru uciderea copiilor în cîrca dr. Trzebinski.
Apărătorul dr. Wessig : „Cine a emis ordinul ?"
Pauly : „Generalul Pohl" [16].

---

[12] Adlershorst, lîngă Gdansk (Danzig), unde Pauly a fost comandantul lagărului de concentrare Stutthof.

[13] Scrisoare originală a lui Pauly. În posesia autorului.

[14] Însemnările originale ale lui Trzebinski. În posesia autorului.

[15] Scrisoarea originală a lui Pauly din 1 mai 1946. În posesia autorului.

[16] Obergruppenführerul SS Oswald Pohl a fost șeful Direcției generale administrativ-economice a SS-ului (WVHA). Lui i-au fost subordonate toate lagărele de concentrare. Pohl a fost condamnat la moarte la unul din procesele de la Nürnberg din noiembrie 1947 și executat la Landsberg în iunie 1951. Înainte de a muri, revenise la catolicism și primise de la papă, telegrafic, binecuvîntarea apostolică. Într-o declarație prin care voia să-l scoată nevinovat, Pohl a spus următoarele despre experiențele lui Heissmeyer: „Heissmeyer, medic primar la instituțiile spitalicești din Hohenlychen, a primit

Wessig : „Cum aţi aflat dumneavoastră de acest ordin de execuţie ?“
Pauly : „Era adresat medicului de garnizoană şi eu l-am citit“.
Wessig : „Ordinul de execuţie l-aţi primit dumneavoastră şi l-aţi predat mai departe, sau l-a primit direct medicul de garnizoană ?“
Pauly : „Cum am mai spus, el l-a primit direct ; nu-mi amintesc dacă prin scrisoare sau telegramă“ [17].
Apărătorul dr. Lappenberg : „Şi ce i-aţi spus lui Trzebinski cu acest prilej ?“
Pauly : „Am relatat deja că i-am predat scrisoarea şi că i-am spus să purceadă la execuţie conform acestui ordin“.
Lappenberg : „Ar fi trebuit, deci, să-l considere drept un ordin din partea dumneavoastră ?“
Pauly : „Nu putea să-l considere aşa, fiindcă i-am înmînat scrisoarea cum a sosit“.
Lappenberg : „Ce s-a întîmplat cu infirmierii care aveau grijă de copii ?“
Pauly : „Ei erau incluşi în ordin, pentru că noi îi consideram pe toţi ca alcătuind o singură secţie“.
Lappenberg : „Aţi spus că era exclusiv o problemă a secţiei medicale. Atunci de ce a venit ordinul de la generalul Pohl şi nu de la forurile medicale ?“
Pauly : „Poate fiindcă dr. Heissmeyer discutase în diferite ocazii cu generalul Pohl şi pentru că organizarea acestei secţii ca o secţie medicală fusese ordonată de generalul Pohl“.
Lappenberg : „Contestaţi că dr. Trzebinski s-a opus apoi să dea urmare ordinului de execuţie a copiilor ?“
Pauly : „Da, contest“.
Lappenberg : „S-a discutat cum urmau să fie executaţi copiii ?“

---

de la Himmler permisiunea de a efectua experienţe în domeniul tuberculozei. L-am îndrumat la Gluecks, care i-a pus la dispoziţie persoanele necesare pentru aceste experienţe. A fost vorba de circa 10 copii orfani, proveniţi, probabil, de la Auschwitz. Testele s-au efectuat la Neuengamme. Eu însumi am văzut mai tîrziu o lucrare despre aceste experienţe, destinată lui Himmler. A fost însă atît de ştiinţific redactată, încît n-am înţeles nimic din ea“. (Documentul nr. 065 din procesul lui Pohl, Institut für Zeitgeschichte, München.) Predecesorul lui Pohl în funcţia amintită a fost Obergruppenführerul SS August Heissmeyer, unchiul medicului SS dr. Kurt Heissmeyer din Hohenlychen.

[17] Proces-verbal britanic JAG 145, vol. II, ziua a 14-a, p. 43.

Pauly : „După cîte îmi amintesc, dr. Trzebinski a spus că asta îl privește pe el".
Lappenberg : „Dr. Trzebinski v-a spus că nu are otravă pentru acele injecții ?"
Pauly : „Asta nu pot să-mi aduc aminte astăzi" [18].
Judecătorul suprem Stirling : „Putea Trzebinski să-i ia cu el pe Dreimann și Speck fără ordinul dumneavoastră ?"
Pauly : „Presupun că a discutat-o cu șeful lagărului".
Stirling : „Ce s-a întîmplat cu profesorii Florence și Quenouille, care supravegheau copiii ?"
Pauly : „Eu nu-i cunosc pe ăștia doi".
Stirling : „Sînteți sigur că nu-i cunoașteți ?"
Pauly : „Da".
Stirling : „Nu-i așa că era limpede pentru dumneavoastră că erau cei mai primejdioși martori în legătură cu ceea ce se întîmplase cu copiii ?"
Pauly : „S-ar putea".
Stirling : „Știți dacă au plecat sau nu din Neuengamme?"
Pauly : „Da, au plecat cu copiii, pentru că noi îi socoteam îngrijitori sau infirmieri".
Stirling : „Cînd vorbiți de infirmieri sau îngrijitori, îi includeți și pe cei doi profesori ? !"
Pauly : „Da".
Stirling : „Așadar, recunoașteți că cei doi profesori medici au plecat de la Neuengamme împreună cu copiii ?"
Pauly : „După cîte știu, au plecat patru infirmieri, dacă printre ei erau cei doi profesori, asta nu știu, în orice caz patru infirmieri au plecat cu copiii".
Stirling : „Și ce s-a întîmplat cu cei patru infirmieri ?"
Pauly : „Au fost executați".
Stirling : „De unde știți ?"
Pauly : „Era prevăzut în ordinul de execuție" [19].

Comandantul lagărului de concentrare declară că „nu este vinovat"

Declarațiile contradictorii ale lui Pauly contrastau cu toate relatările auzite de tribunal despre execuțiile de la Neuengamme : ordinele de execuție veneau de la Berlin și, în principiu, erau adresate comandantului lagărului.

[18] Proces-verbal britanic JAG 145, vol. II, ziua a 15-a, p. 4 și 5.
[19] Idem, p. 29 și 30.

Acesta a avut și răspunderea pentru uciderea copiilor. La execuție, trebuia să fie de față șeful lagărului, ofițerul cel mai înalt în grad după comandant, și anume Obersturmführerul SS Anton Thumann. Dar cum, în ziua de 20 aprilie 1945, la prînz, acesta plecase într-o inspecție în lagărul de concentrare Wöbbelin din Mecklenburg, ofițerul cel mai înalt în grad după el rămăsese Obersturmführerul SS Arnold Strippel.

Avocatul lui Pauly, dr. Curt Wessig, care fusese el însuși închis într-un „lagăr de internare preventivă", a încercat, în pledoaria sa, să lămurească rolul comandantului de lagăr în sistemul nazist. El a invitat tribunalul să admită că „Pauly nu a fost decît o unealtă a unui sistem care s-a năpustit ca o vijelie spumegînd de ură și de mînie peste majoritatea țărilor europene și care era sortit să eșueze, fiindcă n-a vrut să accepte și să aplice un factor etic esențial, și anume iubirea pentru tot ce are chip omenesc".

El a susținut că tribunalul n-ar trebui să pună în sarcina lui Pauly vini nedovedite. Pauly nu vrea să recunoască nici faptul „că ar fi vinovat de disecția făcută unei poloneze spînzurate". Cu aceste cuvinte s-a referit avocatul la uciderea celor patru infirmiere care veniseră de la Auschwitz împreună cu cei 20 de copii. „Întrucît întîmplarea nu a fost confirmată de nici un alt martor, nu se poate ca, ținînd seama de mărturisirea contradictorie a acuzatului Pauly în ipostază de martor, ea să fie considerată dovedită. Dealtfel, întrebarea dacă cele patru poloneze au fost executate legal și dacă, în cazul lor, a existat o sentință a Curții marțiale constituie o cu totul altă problemă. Oricum, era contrar dreptului ginților să fie executată o femeie însărcinată" [20].

În cazul uciderii copiilor, Pauly putea fi învinovățit, fiindcă pusese la dispoziție o mașină în acest scop. „Pauly nu a avut de-a face cu ororile care s-au săvîrșit apoi la Bullenhuser Damm. Din acest motiv, Pauly a declarat că nu se recunoaște vinovat nici în această chestiune" [21].

Acuzatorul, maiorul Stewart, a văzut cu totul altfel vina lui Pauly și a complicilor săi.

„Pauly însuși a declarat că dorea să-l țină la distanță pe Heissmeyer, dar n-a reușit. Cum se împacă această de-

[20] Pledoaria apărătorului dr. Curt Wessig din 17 aprilie 1946 la Procesul de la Curiohaus din Hamburg, p. 17.
[21] Pledoaria Wessig, idem, p. 21.

claraţie cu cea făcută de el ulterior, în sensul că n-a ştiut nimic despre experienţele medicale pe adulţi ? După aceea, au început experienţele pe nenorociţii de copii. Aceşti copii erau înşelaţi cu o ipocrizie fără seamăn. Li se dădeau jucării şi li se făcea viaţa uşoară, inoculîndu-li-se în acelaşi timp bacili de tuberculoză. Vreme de patru săptămîni, cei din conducerea lagărului, îndeosebi comandantul, medicul de garnizoană şi medicul lagărului, i-au supravegheat în închisoarea lor pe aceşti copii nefericiţi infectaţi cu TBC. Nu-mi pot imagina nimic mai abject, nimic mai dezgustător decît să faci experienţe asupra unor copii neştiutori şi nu cred că trebuie să mai adaug un singur cuvînt în această privinţă.

În cele din urmă, cînd s-au apropiat aliaţii, a trebuit să se ia o hotărîre cu privire la copii. Pauly a primit ordinul ca aceşti copii să fie executaţi şi l-a predat, prin Thumann, dr. Trzebinski. Vă amintiţi, fără îndoială, de discuţia dintre dr. Trzebinski şi Pauly, în cursul căreia comandantul i-a spus : «Doctore, ce aud ? Sînteţi prea laş ca să preluaţi copiii ?» Ca şi cum ar fi fost vorba de curaj ca să ucizi douăzeci de copii neştiutori ! Ne-a fost dat să ascultăm, pînă în cele mai mici amănunte, de la martorul Frahm şi de la acuzatul Trzebinski, una din cele mai înspăimîntătoare şi mai fioroase relatări din întregul proces. Nu aş vrea să repet în detaliu toate aceste grozăvii. Copiii au fost aduşi la Bullenhuser Damm şi, oricum aţi vrea să priviţi lucrurile, indiferent de persoana care a dat ordinul, de cea care a avut ideea să fie spînzuraţi sau otrăviţi, ei au fost omorîţi cu sînge rece în beciul de acolo. După părerea mea, dr. Trzebinski a spus adevărul cînd a declarat : «Nu poţi să execuţi copii, poţi numai să-i omori». Asta a făcut-o el însuşi, cu ajutorul lui Frahm şi al altora" [22].

La sfîrşitul procesului, judecătorul suprem Stirling a recapitulat, înainte de deliberarea completului de judecată: „Pauly spune că ordinul de execuţie a ajuns direct în mîna dr. Trzebinski, iar dr. Trzebinski spune că el n-a văzut niciodată ordinul şi că acesta a mers la comandant. Este de presupus că un ordin de acest fel era primit, în mod obişnuit, de comandant... În orice caz, Trzebinski i-a repetat şi lui Strippel : «Nu pot s-o fac», dar i s-a răspuns că trebuie să asculte de ordinele lui Pauly. Tot el relatează : «Cînd am sosit, ne aşteptau Strippel, Jauch şi Frahm, şi

[22] Proces-verbal britanic JAG 145, vol. V, ziua a 37-a, p. 23 şi 24.

Strippel ne-a spus că totul este în ordine...» Dintre toate barbariile înscrise în istoria lagărelor de concentrare, moartea copiilor în acest beci a fost una din cele mai oribile. Dacă dr. Trzebinski a fost vinovat, împreună cu alţii, de moartea copiilor, trebuie să primească o pedeapsă pe măsura faptei sale" [23].

„Max Pauly,
tribunalul te condamnă la moarte"

Tribunalul nu a admis nici unui acuzat argumentul că a acţionat în condiţii de „forţă majoră", determinată de obligaţia executării ordinelor. La 3 mai 1946, la orele 11,45, judecătorul suprem C. L. Stirling a pronunţat sentinţele : „Max Pauly, tribunalul te condamnă la moarte prin spînzurare". Şi, în continuare, toţi ceilalţi acuzaţi pînă la Willi Dreimann, Adolf Speck şi Alfred Trzebinski. Moarte prin spînzurare. Condamnaţii, care fuseseră ţinuţi pînă atunci în închisoarea din Altona, au fost duşi la temniţa Fuhlsbüttel, unde mai existau celule ale morţii pentru condamnaţii care trebuiau să aştepte călăul. Mai aveau de trăit cinci luni.

Din celula morţii, Max Pauly a scris fiului său : „Dragul, bunul meu băiat, fii veşnic mîndru că eşti german şi dispreţuieşte cu toată puterea pe cei care au considerat justă această sentinţă categoric greşită... Pentru mine este o mare mîngîiere că poporul german, în marea lui majoritate, respinge fără nici un echivoc această propagandă mincinoasă, dăunătoare. Nu uitaţi, vă rog, mîncarea mea preferată, clătite cu dulceaţă şi budincă de ciocolată. Să pot să mai mănînc o dată pe săturate. Sus capul voi, toţi cei dragi mie. Al vostru tată devotat" [24].

Dr. Alfred Trzebinski îşi găsea refugiul în jurnalul său intitulat „Eu", în care îşi atribuia rolul unui om bun. La un moment dat, vorbeşte despre o daneză mai în vîrstă, care venise la Neuengamme, în 1945, cu autobuzele albe ale Crucii Roşii daneze : „Stătea la poarta lagărului, fuma şi, aparent calmă, sufla cu buzele-i fardate rotocoalele de fum ale ţigării în obrazul celor ce treceau pe lîngă ea. Nu mi-am pierdut niciodată, nici chiar în lagărul de concen-

[23] Proces-verbal britanic JAG 145, vol. V, ziua a 38-a, p. 51 şi 52.
[24] În posesia autorului.

trare, un simţ fin al tactului... Da, se întîmplă uneori ca sălbăticia să fie mai bună decît lipsa de tact camuflată".

Soţia lui Wilhelm Dreimann a făcut o cerere de graţiere : „Nu pot să cred că soţul meu urmează să fie pedepsit cu moartea pentru fapte care, în definitiv, erau ordine pentru el. Prin această sentinţă ne nenorociţi pe viaţă, pe mine şi pe copilul meu, şi pedeapsa ne loveşte cel mai tare pe noi, cei nevinovaţi. Noi, copilul meu şi cu mine, cerem indulgenţă pentru soţ şi tată şi anularea sentinţei de condamnare la moarte" [25].

Judecătorul suprem al armatei britanice din regiunea Rinului, lordul Bertrand Russel of Liverpool, a respins graţierea. La 26 august 1946, comandantul suprem al armatei britanice din regiunea Rinului şi-a pus semnătura pe cele unsprezece sentinţe de condamnare la moarte.

Cinci săptămîni mai tîrziu, la 2 octombrie 1946, un autocamion militar englez se oprea în faţa temniţei Fuhlsbüttel. Condamnaţii la moarte s-au urcat în el. Comandoul a plecat de la Hamburg la Hameln, unde urmau să aibă loc execuţiile.

Alfred Trzebinski a adresat o scrisoare de adio soţiei sale : „Fără să fi fost o singură dată complice, am fost implicat în treburi de care, cu predispoziţia mea sufletească spre blîndeţe, eram atît de străin, încît nu numai că le-am respins, dar, mai mult decît atît, am încercat din toate puterile să le împiedic.

În ciuda atitudinii mele ireproşabile, corecte şi binevoitoare faţă de foştii deţinuţi, elemente criminale, instigate, gata de orice sperjur, criminali inveteraţi lipsiţi de scrupule au construit, în sala tribunalului, o imagine deformată a mea, care, deşi nu a avut un efect convingător asupra tribunalului, a fost totuşi primită cu satisfacţie, deoarece în acest proces nu s-a urmărit decît condamnarea, odată cu ceilalţi acuzaţi, şi a medicului de garnizoană de la Neuengamme, indiferent dacă el personal a fost bun sau rău.

Tribunalul a dat crezare propriilor mele declaraţii aproape cuvînt cu cuvînt, dar impresia pe care şi-a făcut-o era complet lipsită de importanţă, deoarece medicul de garnizoană din Neuengamme fusese condamnat încă înainte

---

[25] Cererea de graţiere a doamnei Lisbeth Dreimann din 8 mai 1946, adresată Tribunalului militar suprem din Hamburg. Copie în posesia autorului.

de începerea procesului, şi era totuna dacă-l chema Trzebinski sau Schulze...

Dar dacă eu, după ce am făcut toate încercările imaginabile de a-i salva pe copii şi după ce mi-am dat seama că nimeni nu-i mai poate scăpa, le administrez, din milă, acestor copii o injecţie slabă cu morfină, nu pentru a-i ucide, ci pentru a le uşura ultimul ceas — înainte de a-şi găsi moartea dată de o altă mînă —, asta e considerat o crimă" [26].

În dimineaţa zilei de 8 octombrie 1946, preotul închisorii îi conduse pe primii doi condamnaţi în celula de execuţie. Erau de faţă guvernatorul temniţei, maiorul Crapham, căpitanul Craig şi călăul. La orele 10,59 a fost lăsat în jos, pentru prima oară, grătarul de fier pe care stătuseră condamnaţii cu ştreangul în jurul gîtului. În răstimp de 4 ore, au fost spînzuraţi, la intervale de 40 de minute, cîte doi bărbaţi. La orele 14,47 a decedat ultimul.

Pastorul instituţiei, Janssen, a scris soţiei lui Willi Dreimann despre ultimul ceas al acestuia : „I-a venit foarte greu să-i părăsească pe cei dragi lui. În ultima sa noapte, soţul dumneavoastră s-a împărtăşit. Am avut impresia că, după toate greşelile din timpul vieţii, a luat acest act foarte în serios. Pentru moartea pe cruce a lui Isus, deie Domnul ca ruga sa să fie primită cu îndurare : Doamne, fii îndurător cu mine, păcătosul".

Doi acuzaţi îi scăpaseră călăului : Arnold Strippel şi dr. Kurt Heissmeyer.

Doctorul Heissmeyer cel simpatizat

Poate că doctorul Kurt Heissmeyer n-ar fi fost niciodată pedepsit pentru crimele sale săvîrşite asupra copiilor dacă, la 21 mai 1959, un licenţiat în economie, pensionar din Nürnberg, n-ar fi cumpărat revista „Stern". În articolul de fond, cu titlul „Dragă cititorule al revistei «Stern»", redactorul Jürgen von Kornatzky deplîngea faptul că şcolarii din Republica Federală Germania nu au aflat nimic despre crimele naziştilor.

„Ar trebui să se povestească, de pildă, copiilor, în timpul lecţiilor, ce s-a întîmplat, cu aproximativ paisprezece ani în urmă, într-o şcoală din Hamburg, în care era instalat, pe atunci, un detaşament exterior al lagărului de con-

[26] Scrisoarea de adio a lui Trzebinski. În posesia autorului.

centrare Neuengamme. Acolo au trăit, îndărătul sîrmei ghimpate, zece băieți și zece fetițe din familii evreiești, în vîrstă de patru pînă la doisprezece ani, care i-au servit medicului SS dr. Heissmeyer drept mediu viu de cultură pentru experiențe cu bacili de tuberculoză".

Economistului îi era cunoscut numele de Heissmeyer. Într-o scrisoare către Hans Schwartz, secretarul general al asociației „Amicale Internationale de Neuengamme", el a pus întrebarea dacă dr. Heissmeyer menționat în „Stern" „este unul și același cu medicul specialist de plămîni dr. Kurt Heissmeyer din Magdeburg, Gellertstrasse 12. Acesta din urmă s-a născut — după cîte se știe — la 26 decembrie 1905, s-a refugiat la un moment dat la Magdeburg (nu se știe de unde), iar soția sa Eva H. (fiică de pastor) este născută în 1911".

Hans Schwartz a transmis mai departe întrebarea Comitetului luptătorilor din Rezistența antifascistă din R.D.G. Acolo, a fost examinată similitudinea de nume. De ce a trebuit să mai treacă patru ani pînă ce a fost arestat Heissmeyer, asta nu se poate explica.

În dimineața zilei de 13 decembrie 1964, funcționari ai Procuraturii generale din R.D.G. au sunat în Gellertstrasse 12, la ușa lui Heissmeyer. Au prezentat un mandat de arestare : bănuială de crimă împotriva umanității. Medicul a trebuit să-și facă bagajul. L-au luat în mașină și l-au dus la Berlin, în închisoarea preventivă din Magdalenenstrasse 14.

Trei zile mai tîrziu, doamna Eva-Renate Heissmeyer l-a vizitat pe avocatul dr. Wolfgang Vogel din Berlin-Friedrichsfelde, pe care l-a angajat ca apărător al soțului ei. Vogel a cunoscut astfel pe unul din acei medici de provincie eficienți, care, în penuria de medici existentă pe atunci în Republica Democrată Germană, puteau să ajungă repede la bunăstare și să cîștige prestigiu. Heissmeyer avea o clientelă numeroasă și poseda singura clinică particulară de tuberculoză din R.D.G. Locuia într-o casă frumoasă, proprietatea lui, plină cu mobilă prețioasă, antichități, tablouri, covoare. O fiică de pastor și un fiu de medic de țară au pus bazele unui cămin prosper. Cei trei copii erau bine aranjați : medicul cumpărase case proprii pentru cei doi fii și fiica lui.

Dr. Kurt Heissmeyer, care împlinea în acel an, a doua zi de Crăciun, 59 de ani, conta la Magdeburg drept un medic bun. Stătea totdeauna la dispoziția pacienților, așa că

repede s-a răspîndit bănuiala că Heissmeyer ar fi fost arestat numai din pricina convingerilor sale politice. Că era de dreapta, asta se ştia. În casa părintească, la Sandershausen, în Turingia, fusese crescut într-o atmosferă reacţionară, toţi membrii familiei fiind, mai mult sau mai puţin, ataşaţi fascismului. Unchiul August fusese chiar general SS şi soţul conducătoarei femeilor din Reich, Gertrud Scholz-Klink. Ca student la Marburg, Kurt Heissmeyer intrase în asociaţia de duelişti „Arminia" şi, în biografia sa, scrisese, mai tîrziu, în această privinţă : „După convingerea mea, în Republica de la Weimar starea de lucruri era insuportabilă. De aceea, mă simţeam cu atît mai legat de ţelurile asociaţiei studenţeşti, care se exprimau prin lozinca «Dumnezeu—libertate—patrie» şi prin cuvintele disciplină şi onoare bărbătească".

Un antisemit care s-a alăturat de timpuriu partidului hitlerist, ajuns Sonderführer în SS — acesta nu era un cetăţean ideal pentru un stat al muncitorilor şi ţăranilor. Dar să fie Kurt Heissmeyer un criminal ?

Lada misterioasă

La început, a tăgăduit tot ce i s-a imputat. Teste criminale pe oameni ? A făcut, într-adevăr, experienţe, dar conformîndu-se strict eticii medicale. În privinţa aceasta, ar putea aduce şi astăzi dovezi. Căci materialul experimental, încuiat într-o lădiţă cu dimensiunile de 60 × 20 × 30 cm, l-a îngropat, în aprilie 1945, în grădina casei sale din Hohenlychen. Lada trebuie să fie intactă şi acum, după nouăsprezece ani de la sfîrşitul războiului, deoarece fusese căptuşită cu zinc.

Procurorii Nienkirchen şi Friedrich au plecat cu o echipă de genişti ai Armatei populare la Hohenlychen. Heissmeyer le-a arătat locul unde fusese ascunsă lada. Detectorul a indicat metal îngropat.

Heissmeyer nu minţise. Lada a fost dezgropată. Înăuntru se găseau : tacîmuri de argint ; un album, „Copilul nostru", cu fotografii ale fiului cel mare ; ciorna unei lucrări ştiinţifice ; cutii cu microfilme şi radiografii ; fişe referitoare la curbe de temperatură ; o farfurie de porţelan, lucrată special, cu inscripţia : „Şi din toate stelele se revarsă un har minunat, ce face ca forţele ostenite să se pună iar în mişcare, cu o nouă vigoare, iar Domnul iese din

negura sa, păşind cît poate de departe, şi înnoadă iar toate firele rupte. «Weihe der Nacht» de Hebbel" [27]. Pe spatele farfuriei stătea scris : „1944. Dumneavoastră şi familiei dumneavoastră vă doresc un Crăciun vesel şi un An nou bun. Pohl, Obergruppenführer SS şi general de armată SS".

Era acelaşi Crăciun vesel cu prilejul căruia deţinuţii din Neuengamme dăruiseră „copiilor lui Heissmeyer" jucării din lemn şi bomboane caramel pentru a le alina suferinţa. Solidaritatea unora — solidaritatea altora !

Radiografiile au fost supuse expertizei dr. Schubert, medic-şef la Spitalul Charité din Berlin. Acesta a constatat pe trei radiografii modificări provocate, probabil, de o „vaccinare pulmonară".

„Cazul nr. 10066 Morgenstern Jacqueline (Sondă ?). După cît se pare, plămînul drept nu prezintă modificări. La plămînul stîng, diafragma nu poate fi observată din cauza unei umbre dense a cîmpului pulmonar ce se întinde lateral, de la diafragmă pînă la partea anterioară a coastei a patra... Nu este exclus ca această situaţie să fie rezultatul unei «vaccinări pulmonare» prin introducerea de bacili de tuberculoză în plămînul stîng".

Constatare similară la Lelka Birnbaum („umbră densă în lobul inferior drept, rezultată, la fel ca la adulţi, în urma introducerii, prin vaccinare pulmonară, de bacterii de tuberculoză...") şi la Sergio Desimone („...simptomul ar putea foarte bine să fi fost rezultatul unei vaccinări pulmonare...").

Acesta nu constituia un material care să-l scoată pe Heissmeyer de sub învinuire. Prin indicarea lăzii, el îşi pusese în pericol propria-i viaţă. Căci asemenea experimente reprezentau crime împotriva umanităţii şi ele cad, pînă astăzi, în R.D.G., sub incidenţa pedepsei capitale. Avocatul lui Heissmeyer, dr. Wolfgang Vogel, ştia din proprie experienţă că nu era vorba doar de o ameninţare posibilă : fostul său client, dr. Horst Fischer, medic de lagăr, fusese condamnat la moarte şi executat, în R.D.G., din cauza selecţiilor făcute de el în lagărul de concentrare Auschwitz-Monowitz pentru fabrica I. G. Farben.

Heissmeyer n-a mai încercat să-şi tăgăduiască crimele. La interogatoriul din 10 martie 1964, a mărturisit că a considerat oamenii ca animale de experienţă.

---

[27] „Binecuvîntarea nopţii". — *Nota trad.*

Procurorul Nienkirchen : „De ce ați efectuat experiențele dumneavoastră într-un lagăr de concentrare ?"
Heissmeyer : „Era limpede pentru mine că utilizarea pe oameni a culturii de bacili pe care o aveam la dispoziție nu ar fi putut fi justificată din cauza unor consecințe probabile. Am fost de părere că, în lagărul de concentrare, pot justifica o asemenea activitate, deoarece, potrivit atitudinii mele de atunci, național-socialistă, și eu vedeam în deținuții lagărului de concentrare oameni de categoria a doua. Știam că deținuții și copiii din lagărul de concentrare erau la cheremul SS-ului, din care cauză nu trebuia să-i întreb înainte dacă sînt sau nu dispuși să-mi servească pentru aceste teste medicale. În cazul unui rezultat negativ al experiențelor, nu aș fi avut de suportat vreo consecință penală. În afară de aceasta, experiențele au fost făcute într-un lagăr de concentrare, deoarece asemenea experimente, pentru care au fost folosiți oameni oarecum în locul animalelor, nu erau destinate publicității" [28].

În cursul unui alt interogatoriu, Heissmeyer a mai adăugat : „Ca medic știam, firește, că, de fapt, nu aveam voie să fac asta și cu greu mi-ar fi fost posibil s-o fac în altă parte, în afara unui lagăr de concentrare. Așa cum procedam, se crea, implicit, o primejdie pentru viața acestor persoane. Mi-am efectuat testele într-un lagăr de concentrare, pentru a evita să devină cunoscute asemenea urmări eventuale. Pe atunci, punctul meu de vedere era că deținuții din lagărul de concentrare nu aveau valoare ca oameni".

A ținut el cont că, în cazul persoanelor supuse experiențelor sale, poate interveni moartea ? Heissmeyer : „Deținuții lagărului de concentrare Neuengamme, precum și copiii aduși acolo în toamna anului 1944, la inițiativa mea, erau pentru mine numai obiecte de experiență. Trebuie să mai declar că, drept consecință a experiențelor întreprinse de mine, deținuții au murit mai repede decît ar fi fost, poate, cazul fără aceste experiențe".

La 6 aprilie 1964, dr. Heissmeyer a fost interogat în mod special în legătură cu experiențele sale pe copii.
Heissmeyer : „Astăzi sînt conștient că, prin aceste experiențe pe copii, am comis — aș zice — o crimă împotriva umanității, căci copiii erau complet lipsiți de apărare, și experiențele mele ar fi necesitat, în realitate, acordul ce-

[28] Citate extrase din dosarul judiciar de la Procuratura generală a Republicii Democrate Germane.

lor îndreptăţiţi să aibă grija lor. La vremea aceea, n-am avut însă nici un fel de ezitări în această privinţă, ceea ce se explică prin aceea că, în conformitate cu convingerile mele fasciste de atunci, nu-i consideram pe deţinuţii lagărului de concentrare, deci nici pe copii, valoroşi ca oameni".

Lagărul de concentrare — o binecuvîntare pentru pacienţi

În ianuarie 1965, interogatoriile şi audierile erau, în esenţă, încheiate. Procurorul l-a întrebat pe dr. Heissmeyer dacă ar vrea să-şi exprime o apreciere personală asupra experienţelor sale pe oameni. La 19 ianuarie 1965, medicul a formulat o „luare de poziţie faţă de experienţele medicale efectuate de mine în lagărul de concentrare Neuengamme". A conceput-o astfel, de parcă acele îngrozitoare experienţe asupra oamenilor ar fi fost făcute spre binele umanităţii :

„Pe atunci eram convins că aceşti condamnaţi la moarte nu ar scăpa de acest destin, indiferent dacă s-ar face sau nu experienţele. În clipa asta, şi aici, am credinţa că aş fi putut efectua experienţe ca atare, chiar şi atunci, într-un institut public, fără să mă fac pentru asta pasibil de pedeapsă. Am fost permanent conştient că am adunat la Neuengamme cunoştinţe preţioase, de care au beneficiat pacienţii mei de mai tîrziu, avînd la aceştia multiple efecte binefăcătoare.

Şi nu în ultimul rînd, la Neuengamme am învăţat, oricît de paradoxal ar părea, să observ procesele sufleteşti. Dacă am devenit într-adevăr un medic bun, sursa capacităţii mele ar trebui căutată în observarea unor fenomene sufleteşti, astfel că, în această privinţă, trebuie să mulţumesc în parte lagărului Neuengamme. Ceea ce am învăţat eu acolo — alţi colegi de specialitate avînd libera practică au trebuit să-şi însuşească în condiţii dificile şi fără posibilitatea unor observaţii clinice, perioada de început nefiind întotdeauna în folosul bolnavilor".

Cu alte cuvinte, Heissmeyer le reproşa colegilor săi o experienţă mai redusă pentru că nu făcuseră teste pe oameni într-un lagăr de concentrare. Voia să descopere *post festum* un „sens" crimei.

După doi ani și jumătate de detențiune preventivă, la 21 iunie 1966, a început procesul dr. Kurt Heissmeyer la Tribunalul districtual Magdeburg. Acuzația nu era de omor, ci de „crimă împotriva umanității". În R.D.G., spre deosebire de R.F.G., este în vigoare „Statutul de la Londra pentru Tribunalul militar internațional" din 8 august 1945. Acest statut a creat, după sfîrșitul regimului nazist, baza juridică „pentru judecarea și pedepsirea dreaptă și rapidă a principalilor criminali de război". Între timp, au aderat la această convenție nouăsprezece state, membre ale Organizației Națiunilor Unite, dar nu și Republica Federală. În articolul 6, alineatul c al statutului, sînt indicate ca pasibile de pedeapsă „crimele împotriva umanității, și anume uciderea, exterminarea, folosirea ca sclavi pentru muncă forțată, deportarea sau alte activități inumane".

Heissmeyer a descris în fața tribunalului cum a ajuns în SS. În 1933, specializare, mai întîi la Freiburg, apoi la renumita clinică alpină elvețiană Davos-Clavadel ; în continuare, medic asistent la spitalul Auguste-Viktoria din Berlin ; începînd din 1938, medic primar la Sanatoriul de tuberculoză din Hohenlychen în Uckermark, care a fost preluat de SS.

„M-am întrebat cum se poate ca cineva să rămînă mereu medic primar", își amintește, astăzi, colegul lui Heissmeyer, profesorul Hans Klein, care conducea, pe vremea aceea, secția de patologie de la Hohenlychen. „Era mai în vîrstă decît mine, greoi. Figura lui nu avea nimic deosebit. Nu era în stare să se exprime ca un intelectual. Heissmeyer nu era invitat vreodată la medicul-șef, profesorul Gebhardt, nici măcar la vreo festivitate. Era o prezență marginală. Singura proptea pe care o avea era unchiul său August, Obergruppenführer SS. Gebhardt nu l-a agreat pe Heissmeyer și l-a suportat numai pentru că era obligat să-l suporte. Heissmeyer suferea din cauza aceasta, dorea să parvină. Era întotdeauna sub presiune. Toți reușeau, numai el nu."

Valoarea științifică a unui medic a fost și este stabilită după numărul și calitatea lucrărilor publicate. În afară de două lucrări minore, ambele dînd dovadă de o ignoranță de profan, Heissmeyer nu putea să prezinte nimic. Pentru a deveni cineva, trebuia să facă ceea ce făceau „toți" din jurul lui : experiențe pe oameni. „Materialul", lipsit de apărare, le stătea la dispoziție — lui și colegilor

săi — în lagărele de concentrare apropiate, Ravensbrück şi Sachsenhausen. Şeful său, profesorul Karl Gebhardt [29], de pildă, făcea experienţe pentru vindecarea arsurilor prin gaze, arsuri ivite după rănirea cu arme de foc. În acest scop, medicii puneau să se tragă cu arma asupra pacienţilor lor, pentru ca situaţia să corespundă „condiţiilor existente pe front", după cum s-a exprimat medicul primar al lui Gebhardt, dr. Fritz Fischer. Colega sa, dr. Herta Oberheuser, se ocupa de vindecarea fracturilor provocate în mod artificial. Femeilor li se zdrobeau cu un ciocan ambele gambe, pe masa de operaţie. Iar specialitatea dr. Stumpfeggers era transplantul de oase de la deţinuţi la SS-işti răniţi. Odată, s-a transplantat chiar un omoplat întreg unui rănit pe nume Franz Ladisch. Imediat după ce li se scoteau oasele, deţinuţilor li se făceau injecţii mortale.

Şi dr. Heissmeyer trebuia să aibă o activitate „ştiinţifică", căci, fără prezentarea unei lucrări despre experienţe proprii, nu putea să devină nici docent universitar, nici profesor. El voia să combată teoria lui Robert Koch şi Rudolf Virchow, după care tuberculoza este pur şi simplu o boală contagioasă. Kurt Heissmeyer pretindea că numai un organism „epuizat" ar fi receptiv la asemenea contagiuni, dar mai ales organismul „inferior din punct de vedere rasial" al evreilor. De aceea, avea nevoie pentru experienţele sale de evrei.

Scrupule morale faţă de asemenea experienţe pe oameni nu avea, deoarece : „După elaborarea tezelor ideologice despre popor şi rasă, este inadmisibil să deduci apariţia tuberculozei umane din experienţe pe animale, pentru că ar însemna să pui pe aceeaşi treaptă constituţia animalului cu cea a omului". Aşa se exprima el, în 1943, într-o lucrare „foarte rudimentară din punctul de vedere al concepţiei generale şi care ar fi putut fi scrisă şi de un profan incompetent", după cum s-a pronunţat medicul legist prof. Otto Prokop.

În timpul dezbaterilor de la Tribunalul din Magdeburg, a reieşit deosebit de limpede ignoranţa medicală a acuzatului.
Prokop l-a întrebat : „Unde aţi dobîndit cunoştinţele dumneavoastră în materie de imunologie ?"

---

[29] Condamnat la moarte la 20 august 1947 în „Procesul medicilor", desfăşurat la Tribunalul militar american din Nürnberg. Executat.

Heissmeyer n-a putut răspunde nimic.

Prokop : „Cine au fost profesorii dumneavoastră de microbiologie şi de imunologie ?"

Heissmeyer n-a putut să indice nici un nume.

Prokop : „Ce manuale ştiinţifice de bacteriologie aţi citit ?"

Heissmeyer nu cunoştea nici unul.

Prokop : „Indicaţi un titlu oarecare".

Lui Heissmeyer nu i-a venit în minte nici unul.

Prokop : „De ce aţi făcut aceste experienţe ?"

Heissmeyer : „Trebuia încercat dacă există o imunizare împotriva tuberculozei".

Prokop : „Dacă eraţi de părere că evreii sînt mai predispuşi la tuberculoză decît arienii, atunci de ce aţi mai făcut experienţe pe evrei ? După teoria dumneavoastră, rezultatele nu puteau fi deloc aplicate la arieni. De ce n-aţi luat animale de experienţă ?"

Heissmeyer : „Pentru mine nu exista o deosebire principială între oameni şi animale de experienţă". Apoi s-a corectat : „Între evrei şi animale de experienţă".

El s-a referit la faptul că cei doi cercetători austrieci în problema tuberculozei, H. şi A. Kutschera-Aichbergen, tată şi fiu, au întreprins experienţe similare în domeniul tuberculozei între anii 1929 şi 1941. Dar aceste experienţe n-au dat rezultate şi, atunci cînd a început Heissmeyer să lucreze, erau considerate depăşite din punct de vedere ştiinţific. Austriecii n-au făcut vreodată experienţe pe oameni, şi cu atît mai puţin pe copii. Oricum, inocularea de bacili vii în plămîni, inoculare extrem de dureroasă şi punînd viaţa în pericol, nu putea fi justificată prin nimic. „Nu există nici cel mai mic temei pentru presupunerea că introducerea în plămîni a unor bacili virulenţi de tuberculoză ar putea aduce cumva vreun rezultat pozitiv !", a scris, îngrozit, A. Kutschera-Aichbergen, cînd a auzit că Heissmeyer s-a referit la el [30].

Heissmeyer însuşi a trebuit să admită că, într-adevăr, nu putea rezulta vreun folos. El a aflat, cel mai tîrziu în octombrie 1944, cînd se terminaseră experienţele pe deţinuţi adulţi, că încercările sale sînt lipsite de sens. Cu toate acestea, atunci a cerut de la Auschwitz copii şi i-a expus unei morţi pe care el însuşi o considera un non-

[30] Scrisoare originală a lui A. Kutschera-Aichbergen din 27 iulie 1964. În posesia autorului.

sens : „După ce, în toamna lui 1944, am apreciat că planul meu de a vindeca, prin cultura de bacili preparată de mine, bolnavi de TBC a eşuat şi că starea sănătăţii majorităţii deţinuţilor nu s-a ameliorat, ci s-a înrăutăţit, am întrerupt experienţele şi am cerut 20 de copii, asupra cărora am întreprins, cu aceeaşi substanţă, experienţe pentru imunizarea contra TBC-ului, precum şi pentru constatarea unei eventuale imunităţi preexistente", stă scris în procesul-verbal semnat de el.

Faptul că aceşti copii au fost ucişi l-ar fi aflat abia după război : „Aceste experienţe au continuat pînă în aprilie 1945, apoi copiii mi-au fost luaţi şi, după cum am aflat la sfîrşitul marelui război mondial din cartea «Geissel der Menschheit» [31], ei au fost ucişi de SS-işti".

„Nu mi-a fost dat să văd ceva mai groaznic"

Prof. Otto Prokop, medic legist competent, a consacrat patru luni expertizei sale cu privire la „Experienţele pe oameni ale dr. în medicină Heissmeyer" [32]. „A fost pentru mine un eveniment-cheie. Mi-au devenit limpezi, pentru prima dată, crimele naziştilor", a declarat el mai tîrziu. „În practica mea de medic legist, nu mi-a fost dat să văd ceva mai groaznic. În timp ce a dactilografiat povestea copiilor şi a sfîrşitului lor, secretara mea a plîns în hohote, şi asta spune ceva, dacă te gîndeşti că era obişnuită să întocmească procesele-verbale la disecţia cadavrelor" [33].

Prokop ştia că expertiza sa avea şi o importanţă politică. Mulţi medici din R.D.G. aveau atunci o atitudine încă neîncrezătoare faţă de stat. De aceea, nu le-a fost clar dacă Heissmeyer comisese realmente crime sau fusese adus în faţa judecăţii din pricina trecutului său reacţionar. Colegiul medicilor din Magdeburg a trimis observatori în sala

---

[31] Lord Russel of Liverpool : „Geissel der Menschheit". Berlin, 1956. Citat : „În aprilie, cînd aliaţii s-au apropiat în ritm rapid de Neuengamme, generalul SS Pohl, la cererea dr. Heissmeyer, a dat ordin de a fi aduşi copiii în lagărul secundar Bullenhuser Damm şi de a fi omorîţi acolo, făcînd astfel să dispară orice urmă a experienţelor" — p. 197—198. (Titlul original este „The Scourge of the Swastika. — A Short History of Nazi War Crimes". — *Nota trad.)*

[32] Prokop und Stelzer: „Die Menschenexperimente des Dr. med. Heissmeyer", în „Kriminalistik und Forensische Wissenschaft", caietul 3, Berlin (R.D.G.), 1970.

[33] Scrisoarea lui Otto Prokop din 22 noiembrie 1978 către autor.

tribunalului. Dar Prokop i-a înfruntat pe toţi colegii săi : după pronunţarea sentinţei, a ţinut, în sala plină pînă la refuz a hotelului „Internaţional" din Magdeburg, o conferinţă despre experienţele lui Heissmeyer. „Pretenţia sa de a întreprinde experienţe pe oameni cu agenţi de tuberculoză contravenea, în general, fundamentalelor îndatoriri curative ale unui medic, chiar şi în raport cu dispoziţiile şi opiniile oficiale ce serveau drept norme pe vremea aceea. În circulara din 18 februarie 1931 a ministrului de interne al Reichului ...se stabileşte principial că orice tratament nou trebuie să fie conform cu normele eticii medicinei şi a celor ce posedă măiestria şi ştiinţa medicală... Experienţele pe copii şi tineri sînt interzise, dacă pun în primejdie, oricît de puţin, viaţa acestora".

În continuare, Prokop a citat din expertiza sa, pe care o depusese în faţa tribunalului :

„O trăsătură esenţială a experienţelor lui Heissmeyer este nepăsarea ieşită din comun cu care le-a efectuat. La aceasta se adaugă însă totala ignoranţă grotesică în domeniul imunologiei, în special al bacteriologiei. Nu posedă nici astăzi, şi n-a posedat nici atunci, cunoştinţele profesionale necesare cerute unui medic specialist în cazuri de tuberculoză. În cursul dezbaterii de fond, acuzatul nu a dovedit că ar şti ceva despre testul Mendel-Mantoux. Numele îi era străin. Nu ştia nimic despre substanţa vaccinului preparat după metoda Boehma şi nici n-a putut să indice vreun manual de bacteriologie pe care ar fi putut să se bazeze în cercetările sale de atunci, după cum nu are cunoştinţă nici de vreun manual modern de bacteriologie. Nu era familiarizat nici cu metodologia de lucru în bacteriologie. Atît el, cît şi ajutorul său, Kirst, n-au purtat măşti de protecţie la producerea suspensiilor de bacili. O parte din culturile utilizate stăteau în recipiente descoperite... În condiţiile din baraca de experienţă, exista peste tot primejdia de molipsire. Se dezinfecta, e drept, din cînd în cînd, dar cu mijloace care, în cazul TBC-ului, erau insuficiente... Astfel că, în aceste experienţe, nu pot fi descoperite nici un fel de strădanie medicală şi nici un fel de convingere medicală... Datele extrase din actele bolnavilor şi expuse în mod detaliat de către prof. Steinbrük, dr. Schubert şi dr. Landmann stau mărturie faptului că experienţele nu aveau nici o valoare ştiinţifică şi nu reprezentau, sub nici un aspect, o îmbogăţire a ştiinţei... Potrivit propriei sale mărturisiri, pe Heissmeyer nu-l interesa vinde-

carea deținuților puși la dispoziția sa pentru experiență. Nici nu sconta pe vreun rezultat terapeutic al experiențelor sale și era conștient de efectul dăunător al intervențiilor sale asupra persoanelor supuse experiențelor, ca și de posibilitatea unui deznodămînt fatal pentru deținuți. În condițiile unui lagăr de concentrare, Heissmeyer nu se temea că va fi tras la răspundere pentru urmări, deoarece interesele sale personale coincideau obiectiv cu cele ale potentaților fasciști" [34].

Dar asupra lui Heissmeyer mai cădea o bănuială, cu mult mai gravă : nu fusese el oare cel care incitase conducerea SS-ului la uciderea copiilor, pentru a fi înlăturate urmele crimelor sale ? Comandantul Pauly dăduse expresie acestei bănuieli la Procesul de la Curiohaus.

Heissmeyer însă a contestat, declarînd că n-a avut de-a face cu actul uciderii, că, în fața Armatei Roșii care se apropia, s-a refugiat din Hohenlychen, la 21 aprilie 1945. În civil și sub un nume fals. Mai tîrziu, s-a înapoiat la tatăl său, la Sangershausen, în Turingia, ajutîndu-l un timp în activitatea sa de medic de țară.

Kurt Heissmeyer a plecat, după aceea, sub numele său adevărat, la Magdeburg, unde și-a deschis un cabinet în Gellertstrasse 12, ca medic specialist de plămîni. A început o viață nouă.

Era cu adevărat o viață nouă. Dr. Kurt Heissmeyer, medic specialist de plămîni din Magdeburg, nu părea să aibă ceva comun cu medicul SS Heissmeyer.

Apărătorul Vogel : „Este incontestabil că, timp de aproape douăzeci de ani, acuzatul a activat în sens contrar activității ce l-a adus pe banca acuzării".

O duzină de pacienți au depus mărturie în fața tribunalului, spunînd că Heissmeyer le-a salvat viața și sănătatea. Martorul Erich Albrecht din Magdeburg : „Datorită tratamentului conștiincios al domnului dr. Heissmeyer, eu, în ciuda vîrstei mele de 68 de ani, mai sînt în stare să exercit o muncă de conducere într-o întreprindere industrială de stat". Martorul Siegfried Schubert : „Grație tratamentului aplicat imediat, tratament care a durat șapte ani, dr. Heissmeyer a putut să-mi salveze viața". Martora Margarete Nieke din Magdeburg : „Deznădăjduită, cu o cavernă mare în plămîn, am căutat ajutor la dr. Heissmeyer și l-am găsit". Martora Liesbeth

[34] Prokop: „Menschenexperimente...", idem, p. 75, 76, 91, 92, 94, 102 și 103.

Paul : „Îi datorez dr. Heissmeyer viaţa, altfel de mult n-aş mai fi pe lume. Era ca un tată faţă de noi, bolnavii". Martora Erna Heiges : „La orice oră din zi sau din noapte, dr. Heissmeyer era gata să dea ajutor medical. Datorită lui îmi pot vedea astăzi de munca mea".

În faţa Tribunalului din Magdeburg apăreau două personaje : un medic plin de abnegaţie sub un regim — un criminal plin de dispreţ pentru oameni sub celălalt. Întruchipa portretul miilor de oameni care nu opuseseră rezistenţă unui regim criminal. Îi lipsea criteriul omenescului. Pe oameni ca el se pot bizui dictaturile.

„El nu se află pe banca acuzării ca executant al programului fascist de distrugere", pleda apărătorul său, dr. Wolfgang Vogel. „El n-a fost călău în halat alb, şi nici medic de garnizoană. Pe el nu-l interesa participarea la soluţia finală a problemei evreieşti. El căuta drumul liber pentru obsesia sa pseudoştiinţifică. Aceasta i-a corupt pînă într-atît etica de medic, încît nu i se părea nelalocul lui să pună pe aceeaşi treaptă un om cu un iepure de casă. Chiar dacă el nu recunoaşte, această obsesie se explică prin goana după titluri academice".

Un cadru brun pentru halatul alb

„O asemenea foame după aprecieri este tipică unei anumite şi numeroase pături a burgheziei germane", a spus apărătorul. „Acuzatul a fost format nu numai ca om, ci şi ca medic, de anturajul său iniţial naţionalist, apoi profascist. A fost educat ca naţionalist, băgîndu-i-se în cap că poporul german nu este copt pentru o republică. În 1937, devine membru al partidului nazist (NSDAP). Publică articole despre popor şi rasă. Şi el însuşi spune astăzi despre el : «Vedeam în Hitler o personalitate nimerită, puternică. Găseam justă politica rasială împotriva evreilor. Războiul împotriva Uniunii Sovietice îmi apărea ca o continuare a luptei cu alte arme. Şi, ca o încununare, prezenţa mea la Hohenlychen m-a făcut din ce în ce mai naţionalist». Începînd cu Hitler, continuînd cu Himmler, Hess şi ceilalţi, toată gaşca naziştilor făcea parte din societatea de la Hohenlychen. La o depărtare de 12 km, un lagăr de concentrare : acest cadru brun nu putea să nu aibă influenţă asupra convingerilor şi comportamentului acuzatului. Însuşi medicul-şef Gebhardt a lăsat posteri-

tăţii caracterizarea atmosferei de la Hohenlychen prin expresia sa preferată : «Cine are caracter, pleacă. Cine nu are, rămîne robul meu». Să ne fie prin urmare îngăduită constatarea : Şi ca medic în halat alb el a fost un produs al vremii sale."

Dr. Wolfgang Vogel desena în felul acesta nu portretul unui criminal înnăscut, al unui diavol, ci al unui cetăţean obişnuit, slab, aparţinînd acelei pături germane care rămîne credincioasă statului ei chiar pînă la crimele extreme. Acest lucru n-ar trebui să fie uitat în Republica Federală Germania...

„Vina" lui Heissmeyer în uciderea copiilor nu este dovedită", rezumă dr. Vogel, fiindcă : „Pentru o responsabilitate penală a acuzatului nu este suficient argumentat că experienţele pe copii au constituit în mod obiectiv cauza morţii lor. În dreptul penal, cauzalitatea nu poate fi înţeleasă numai obiectiv. Hotărîtoare este unitatea cu latura subiectivă a unei crime, şi această concordanţă lipseşte din concluziile desprinse în urma cercetării dovezilor privitoare la uciderea copiilor evrei".

În schimb, dr. Vogel a admis că experienţele lui Heissmeyer pe adulţi au dus, în trei cazuri, la moartea acestora : „Faţă de probele existente, avînd în vedere expertiza specialiştilor, ţinînd seama de declaraţiile martorilor, dar şi de mărturisirile acuzatului, nu putem infirma interpretarea domnilor procurori. Dar ne facem datoria să atragem atenţia că, potrivit normelor codului penal, cele trei cazuri de deces nu sînt calificate drept omoruri". De aceea, apărătorul dr. Vogel a cerut ca acuzatul Heissmeyer să nu fie condamnat la moarte, nici la închisoare pe viaţă, ci la o pedeapsă privativă de libertate.

Ceea ce a avut de spus Heissmeyer în ultimul său cuvînt fusese deja înscris în procesul-verbal al ultimei sale „luări de poziţie" : „Rămîne faptul că am îmbolnăvit oameni sănătoşi. De asta sînt şi eu conştient. Dacă totuşi, după douăzeci de ani, nu pot să am un sentiment de căinţă, ceea ce poate se doreşte şi se aşteaptă de la mine, acest lucru se explică prin aceea că au trecut douăzeci de ani şi că, în aceşti douăzeci de ani, nu am fost inactiv. Eu mă aştept ca, la o cîntărire dreaptă a faptelor mele, cazurile nefericite să fie puse în balanţă cu cele fericite, şi astfel să se poată aduce dovada că au fost mai numeroşi bolnavii pe care i-am ajutat decît cei pe care nu i-am ajutat. La aceasta se adaugă convingerea mea că nu am urmărit şi

nici nu am făcut vreun rău cu aceste experienţe în sine, dacă sînt scoase din contextul lagărului de concentrare".

După şase zile de dezbateri, Tribunalul districtual a pronunţat sentinţa la 30 iunie 1966. Dr. Kurt Heissmeyer a fost condamnat la temniţă pe viaţă : „La intervenţiile pe copii, acuzatul n-a simţit nici un fel de emoţie omenească, deoarece, potrivit celor admise de el însuşi, el nu făcea, în virtutea atitudinii sale fasciste, nici o deosebire între animalele sale de experienţă şi un copil evreu".

Dr. Kurt Heissmeyer era atunci în vîrstă de 60 de ani. A fost dus în închisoarea din Bautzen. Avocatul său, Vogel, îşi aminteşte : „După vreun an de la sentinţă, doamna Eva Heissmeyer a venit la mine şi m-a însărcinat să înaintez o cerere de graţiere pentru soţul ei, fiindcă este bolnav de inimă. Apoi a venit ştirea despre moartea lui". Kurt Heissmeyer a decedat la 29 august 1967, în urma unui infarct miocardic.

Ambii săi fii au devenit, şi ei, medici. Ei şi sora lor au crescut împreună cu un băiat tuberculos, pe care familia Heissmeyer îl adoptase. Unul din copiii săi spune astăzi despre fapta tatălui său : „Eu încă n-am reuşit să înţeleg. Cum a putut să facă aşa ceva un om care iubea atît de mult copiii ?"

O dîră de sînge lăsată de-a lungul Europei

Ca şi cînd Neuengamme n-ar fi existat vreodată

În ianuarie 1946, procurorul general dr. Helmut Münzberg din Hamburg a primit o scrisoare din partea lui Rudolf Gottschalk, preşedintele Asociaţiei „Colectivul de muncă de la Buchenwald", cu sediul la Frankfurt : „Ne-ar interesa să aflăm dacă, în cazul fostului Hauptsturmführer SS Strippel [1], au avut loc cercetări, respectiv dacă s-a intentat o acţiune penală împotriva sa, şi cu ce rezultat, pentru participarea sa hotărîtoare la uciderea copiilor în şcoala de la Bullenhuser Damm din Hamburg". La scrisoare era ataşată broşura „Die Glocke vom Ettersberg. Publicaţie a foştilor deţinuţi ai lagărului de concentrare Buchenwald de pe Ettersberg, lîngă Weimar".

Sub titlul „Elita naţiunii germane", în material se relata despre căpetenia SS Strippel şi despre participarea sa la uciderea copiilor la Bullenhuser Damm : „Ucigaşii copiilor au fost spînzuraţi, în măsura în care au putut fi prinşi. Dar în nici unul din procesele legate de Neuengamme, nici chiar în aşa-numitul proces Drütte, desfăşurat în faţa Tribunalului militar englez din Lüneburg, Hauptsturmführerul SS Strippel, şeful comandoului de gardă de la Spaldingstrasse şi de la Bullenhuser Damm, nu a fost pus sub acuzare. În confuzia provocată de prăbuşirea Reichului, el a dispărut fără urmă".

Procurorul Münzberg, atunci în vîrstă de 30 de ani, nu cunoştea numele de Strippel. Cu toate că se născuse şi urmase şcoala la Hamburg şi lucra în domeniul cerce-

[1] Strippel nu a fost Hauptsturmführer SS, ci Obersturmführer SS, ceea ce corespundea gradului de locotenent în Wehrmacht.

țării crimelor naziste, nu auzise niciodată despre un infanticid petrecut la Bullenhuser Damm. Nici la procuratură, nici la Arhiva de stat nu a găsit documente despre această crimă. Ca și cînd n-ar fi avut loc niciodată un proces la Curiohaus în fața Administrației militare britanice. Nu existau documente nici despre lagărul de concentrare Neuengamme. Acolo fuseseră exterminate 55 000 de vieți omenești. Numai justiția hamburgheză nu luase cunoștință de cea mai mare crimă din istoria orașului.

Dar nu numai la Hamburg era această situație [2]. În Bundestag, s-a discutat despre „o amnistie generală pentru toate crimele făptuite în perioada nazistă "[3].

Deputatul von Merkatz, viitorul ministru de interne, a sprijinit, încă în 1952, o interpelare în Bundestag prin care se cerea „o soluționare a problemei așa-numiților «criminali de război», ca premisă pentru posibilitatea unui acord onorabil de participare germană la apărare".

Ei le numeau crime de război și mai puneau înainte și „așa-numite", de parcă gazarea a milioane de evrei sau de copii ar fi fost „doar" crimă de război.

Konrad Adenauer a fost primul care a spus că o înarmare a Germaniei de vest ar fi posibilă numai dacă criminalii ultimului război n-ar mai fi aduși în fața judecății. El l-a însărcinat pe fostul general al Wehrmachtului, Hans Speidel, să declare într-un memoriu oficial [4] din august 1950 : „Grațierea criminalilor de război și înce-

---

[2] Ne putem da seama de caracterul de farsă al așa-zisei „denazificări" din relatările fostului primar nazist al orașului Hamburg, Carl Vincent Krogmann, cuprinse în cartea sa intitulată „Es ging um Deutschlands Zukunft". Debordînd de propagandă național-socialistă, cartea a putut apărea, fără vreo obiecție, la Editura Druffel din Leoni, pe malul lacului Starnberger. La p. 12, Krogmann redă dezbaterile ce au avut loc, în cazul lui, la 14 august 1948, în Camera de denazificare (Spruchkammerverhandlung), la Bielefeld: „Cu puțin timp înainte de dezbateri, procurorul, foarte enervat, a venit la avocatul meu și i-a spus că a primit de la Hamburg indicația ca, în cazul meu, să ceară pedeapsa cu închisoarea și că el, din motive de conștiință, nu poate da curs acestei indicații. Avocatul meu l-a calmat, spunîndu-i că nu este cazul să-și atragă neplăceri, pentru că el a vorbit cu președintele, cu care s-a înțeles că nu va fi vorba de închisoare. După aceasta, procurorul a ținut, în ciuda indicației primite, o asemenea pledoarie în apărarea mea, încît depășea și ceea ce mi-aș fi putut dori eu. În textul sentinței se face mențiunea că am fost un băiat de treabă".

[3] Așa, de pildă, intervenția deputatului dr. Menzel în 1960.

[4] A. Baring : „Aussenpolitik in Adenauers Kanzlerdemokratie", München, 1971, vol. I, p. 152.

tarea defăimării soldaţilor germani sînt o condiţie pentru orice contribuţie militară".

După care i-a trimis pe generalii Speidel şi Heusinger la o întrevedere secretă nocturnă în casa Înaltului comisar american McCloy, reprezentantul forţelor de ocupaţie. „Abia după ce şi-au scos paltoanele lor grele, i-am recunoscut pe Heusinger şi pe Speidel", va spune al doilea diplomat american prezent, Thayer [5], despre scena ce semăna cu o conspiraţie. „Ei au confirmat, pe un ton sumbru, că alianţa defensivă împotriva Estului ar rămîne o iluzie, dacă cei condamnaţi, închişi la Landsberg, ar urma să fie spînzuraţi."

În temniţa din Landsberg am Lech, îşi aşteptau moartea cei condamnaţi la pedeapsa capitală în procesele de la Nürnberg. Acolo au avut loc şi execuţiile prin spînzurare.

Reacţia americanilor la presiunea lui Adenauer s-a produs curînd. Ce-i drept, au mai fost executaţi cîţiva condamnaţi, de pildă generalul SS Pohl, în iunie 1951. Apoi, au urmat la rînd amnistiile şi graţierile. „A izbucnit o febră a graţierilor", a scris Robert Kempner, fostul acuzator american în procesele de la Nürnberg. Cei mai mulţi condamnaţi au fost eliberaţi, în mare taină, din închisori. Au fost spînzuraţi numai patru dintre cei treisprezece condamnaţi la moarte din „Grupul de şoc Ohlendorf", care, sub forma unui comando itinerant de ucidere, exterminase, în Polonia, multe sute de mii de evrei. Ceilalţi nouă au putut să plece liberi acasă, după o detenţiune de cîţiva ani [6].

Ulterior, în competenţa tribunalelor germane au intrat şi crimele din lagărele de concentrare, şi, de atunci, peste uciderile în masă s-a aşternut tăcerea. În ovaţiile deputaţilor Bundestagului din Republica Federală, deputatul social-democrat Merten a declarat, la 17 septembrie 1952 : „Trebuie să terminăm şi în faţa legii cu orice discriminare a germanilor, să isprăvim cu practica juridică ale cărei principii au fost dictate de voinţa de răzbunare şi de revanşă".

S-a aşternut tăcerea, deoarece unul dintre cei solidar răspunzători de exterminarea evreilor, dr. Hans Globke, fusese numit într-o înaltă funcţie administrativă din Re-

[5] Charles W. Thayer: „Die unruhigen Deutschen", p. 252.
[6] Falko Kruse : „NS—Prozesse und Restauration", în „Kritische Justiz", caietul 2/1978.

publica Federală Germania. El fusese referent în problema evreiască în Ministerul de Interne al Reichului lui Hitler. El ordonase ştampilarea cu litera J (Jude) a actelor de identitate ale evreilor, introducerea prenumelor obligatorii „Sara" şi „Israel", purtarea stelei lui David de către evrei şi luarea multor măsuri pentru evacuarea populaţiei evreieşti [7].

Acum, ca secretar de stat în guvernul federal, acest om alcătuia ordinea de zi a şedinţelor de cabinet, prelucra propunerile miniştrilor şi influenţa opinia publică. În afară de serviciile secrete, de el mai depindea „fondul reptilelor". Din acest fond mituia Globke ziarişti şi ziare ; de pildă, dădea, lunar, cîte 11 000 de mărci ziarului radical de dreapta „Deutsche Soldatenzeitung" [8].

E drept că, în februarie 1961, a avut loc o anchetă în cazul lui Globke, deoarece era bănuit că ar fi împiedicat 10 000 de femei şi copii evrei să emigreze din Grecia în Israel, predîndu-i, în schimb, lui Eichmann, spre a fi exterminaţi. Dar procuratura din Bonn a suspendat numaidecît ancheta. El a fost chemat în judecată în faţa Tribunalului suprem al R.D.G.-ului din Berlin pentru participarea sa la uciderea a milioane de evrei. S-a dat citire unui număr de 4 000 de documente. Globke a fost condamnat în contumacie la temniţă pe viaţă.

Corpul funcţionăresc al Republicii Federale se opusese proceselor privitoare la lagărele de concentrare. Aceasta a exprimat-o cel mai limpede, după ce a demisionat din postul său, deţinătorul funcţiei supreme în această republică în materie de urmărire penală, fostul procuror general federal Max Güde. Ca deputat al Uniunii Creştin Democrate, acesta, criticînd doi procurori care cercetau, la Moscova, documente privitoare la crimele din timpul războiului, a spus : „Idioţii noştri mai şi pleacă acolo şi aduc cu ei asemenea lucruri !" [9].

Între timp, criminalii se strecuraseră din nou în aparatul funcţionăresc din poliţie, justiţie, administraţie şi armata federală, care îi proteguiau. La 1 septembrie 1956, cînd se împlineau exact 17 ani de la atacul lui Hitler asupra Poloniei, ministrul federal al apărării de la Bonn

[7] Reinhard-M. Strecker: „Dr. Hans Globke". Hamburg, 1961.
[8] A. Baring: „Aussenpolitik in Adenauers Kanzlerdemokratie", vol. I, p. 92. Ziarul amintit ar fi primit în total 265 000 de mărci.
[9] Revista „Spiegel", nr. 45/1968, p. 42.

a emis o „Aprobare generală excepțională“ [10]. Ea dădea posibilitatea foștilor încadrați în Waffen-SS, pînă la rangul de Obersturmbannführer SS, să intre în armata federală. Acesta era gradul pe care-l avuseseră, la sfîrșitul războiului, cei mai mulți comandanți de lagăre de concentrare, inclusiv Max Pauly.

Nu este, deci, de mirare că procurorul general Münzberg din Hamburg nu a găsit dovezi care să vorbească despre uciderea copiilor la Bullenhuser Damm : „Am avut mari dificultăți pînă ce am găsit, în sfîrșit, în pivnița ambasadei britanice din Bad Godesberg, procesul-verbal al Procesului de la Curiohaus“. Nu era nici pe departe complet, așa cum se va constata mulți ani mai tîrziu. Münzberg l-a găsit însă și pe Arnold Strippel în închisoarea de la Butzbach, unde se aranjase într-o muncă de chiul la infirmerie. Münzberg a mai găsit, printre acte, și biografia unui gardian german de lagăr de concentrare.

„Eu, Arnold Strippel...“

„Eu, Arnold Strippel, m-am născut la 2 iunie 1911, la Unshausen, districtul Kassel, ca al doilea fiu al unui agricultor, pe nume Friedrich Strippel, și al soției sale Martha, născută Wald“, scrie Strippel în biografia sa trimisă Direcției generale a SS-ului pentru probleme de rasă și colonizare [11]. Și mai departe : „De la 6 pînă la 14 ani, am urmat chiar acolo școala elementară. După terminarea școlii, am învățat meseria de dulgher la întreprinderea de construcții a unchiului meu. Luînd examenul de calfă, după trei ani de ucenicie, am rămas mai departe la meșterul meu și, mai tîrziu, cînd meseria de constructor a fost în declin, am lucrat în gospodăria părinților mei. În primăvara lui 1934, am solicitat încorporarea mea în SS-ul activ. La 1 iunie 1934, am fost încorporat în SS-Sonderkommando «Sachsen», care s-a dizolvat ulterior în formațiile SS-iste «cap de mort»“.

El provenea, așadar, la fel ca majoritatea gardienilor lagărelor de concentrare, ca și Dreimann, Speck, Jauch, și chiar Pauly, din armata de rezervă a șomerilor. Arnold

[10] Monitorul Oficial al Ministerului federal al Apărării, Bonn, nr. 1 din 1 septembrie 1956.

[11] Dosarul personal al lui Arnold Strippel, Document Center Berlin.

Strippel a fost acceptat de SS. Corespundea, pe dinafară și pe dinăuntru, cerințelor acestui ordin sîngeros : un trup de voinic germanic, blond închis, înalt de 1,85 m, care, potrivit „concluziilor generale ale examenului medical" efectuat de medicul de lagăr dr. Blies, avea atît „o ținută țanțoșă", cît și un „aspect nordic" și o culoare a pielii „roz-albă". Așa îl descriau și numeroșii săi deținuți din lagărele de concentrare, și trebuie spus că puține au fost lagărele de concentrare germane pe unde să nu fi călcat Strippel în cursul carierei sale.

A început, în octombrie 1934, cu lagărul de concentrare Sachsenberg, în Saxonia, unde a făcut parte din trupa de pază. În 1938, era deja Rapportführer în lagărul de concentrare Buchenwald, lîngă Weimar. Din îndatoririle sale făcea parte pedepsirea deținuților. „Pedeapsa cu bătăia se aplica deținutului culcat pe o capră, cu spatele strîns legat de aceasta", precum a stabilit, în 1949, Curtea cu juri din Frankfurt, în sentința dată la procesul în care Arnold Strippel fusese acuzat de omor. „Erau prevăzute, drept pedeapsă, 5 pînă la 25 de lovituri. La început, se bătea cu un baston de trestie de grosimea degetului ; cam de la sfîrșitul lui 1938, cu un bici scurt de piele și, în cele din urmă, cu o vînă de bou."

Încă și mai eficace era socotită atîrnarea de copac. „Pedeapsa era astfel aplicată, încît deținuții să stea atîrnați, cu spatele la copac, cu brațele legate laolaltă, ceea ce provoca dureri foarte mari și luxarea brațelor. Victimele trebuiau să stea adesea mai multe ore atîrnate de pom în această poziție chinuitoare. Deținuții astfel torturați nu-și mai puteau folosi brațele luni de zile și trebuiau să fie hrăniți de tovarășii lor de detenție" [12].

Sentința suna în continuare : „Însuși acuzatul a recunoscut că, în calitate de Rapportführer, comunica deținuților pedepsele cu bătaia și cu atîrnarea de copac și era prezent la efectuarea lor. Potrivit celor arătate de el, aceste atribuții făceau parte din domeniul său de activitate. Mai mult decît atît, s-a stabilit că acuzatul însuși a intervenit fizic atît în aplicarea acestor pedepse, cît și în maltratarea samavolnică a deținuților cu alte prilejuri... De asemenea, a tolerat uneori ca deținuții să fie atîrnați de pom seara și să fie descătușați din această poziție, de supliciu, abia în dimineața următoare, după cum a po-

[12] Sentința din 1 iulie 1949 a Tribunalului de land din Frankfurt.

vestit martorul Zannwetzer... Reprezenta tipul brutal al unui bătăuş *(„Landsknecht")* periculos şi era temut în lagăr de toată lumea. Era cunoscut printre deţinuţi ca unul care loveşte numaidecît şi care se distinge în sensul cel mai rău la comiterea cruzimilor. Satisfacţia lui intimă era să şicaneze şi să tortureze, ori de cîte ori putea, internaţii din lagăre.

Martorul Zannwetzer a spus într-o formă precisă şi convingătoare : «Strippel era un om care punea preţ cel mai mult pe îndeplinirea sută la sută a sarcinilor sale. L-am văzut, în repetate rînduri, bătînd cu plăcere. Între SS-işti se găseau şi oameni, dar eu nu l-aş socoti vreodată pe Strippel printre aceştia»... Martorul Bambacher îl caracterizează pe acuzat ca bestial şi inuman, rămînînd de pomină în memoria deţinuţilor... Acuzatul trecea printre rînduri şi-i izbea, îndeosebi pe bătrîni, cu cizmele în şezut, sau îi lovea, samavolnic, în obraz cu pumnul sau cu o măciucă" [13].

La 9 mai 1940, s-a căsătorit cu o femeie la fel de germanică şi de ariană ca şi el. Ea a cerut să fie examinată de către un medic SS în privinţa „calităţilor ei rasiale" şi a urmat cursurile organizate de „Deutsches Frauenwerk" cu tema „Căminul, naţiunea şi datinile".

După ocuparea Franţei, Stabsscharführerul SS de atunci Strippel şi-a strămutat activitatea de zbir în lagărul de concentrare Natzweiler din Alsacia. În iunie 1942, a trecut, în calitate de „Feldführer", în lagărul de exterminare a evreilor Maidanek, lîngă Lublin. Acolo a fost avansat Untersturmführer [14].

Strippel îşi atinsese ţelul profesional de a deveni ofiţer. Au mai urmat : lagărul de concentrare Ravensbrück, lagărul de muncă Peenemünde, lagărul de concentrare Vught din Olanda, lagărul de muncă Drütte lîngă Braunschweig şi lagărul de concentrare exterior Dessauer Ufer din portul Hamburg. Strippel a preluat apoi, în calitate de Obersturmführer SS, comanda tuturor lagărelor hamburgheze exterioare lagărului de concentrare Neuengamme. Sediul său era în lagărul Spaldingstrasse din centrul oraşului Hamburg, aproape de gara principală şi în vecină-

---

[13] Sentinţa din 1949 a Tribunalului de land din Frankfurt, p. 11—14.

[14] Untersturmführer corespunde, conform „Aprobării generale excepţionale", dată de ministrul federal al apărării la 1 septembrie 1956, gradului de sublocotenent în armata federală.

tatea imediată a lagărului de concentrare din şcoala de la Bullenhuser Damm.

Cariera sa se putea asemui cu cea a conducătorului de lagăr Anton Thumann. Pe acesta, acuzatorul britanic, maiorul Wein, îl întrebase la Procesul de la Curiohaus : „La 16 ani aţi fost şomer, apoi aţi intrat în SS şi, la 20 de ani, aţi devenit, cum îi spuneţi dumneavoastră, militar de carieră în SS. După propria dumneavoastră descriere, aţi fost însă, de fapt, în toată cariera dumneavoastră, un călău, nu-i aşa ?“ [15].

După uciderea celor douăzeci de copii, Strippel părea dispărut. La 31 mai 1946, brigadierul englez H. Shapcott a intentat la Tribunalul militar de la Curiohaus din Hamburg o acţiune împotriva lui, a lui Frahm şi a lui Speck, pentru „killing of 20 children at the Bullenhuser Damm“ [16], dar a fost nevoit să îndeplinească procedura fără Strippel.

Acesta se ascunsese, mai întîi, la camaradul său din SS Heinrich Thomsen, la Büdelsdorf lîngă Rendsburg, apoi, ca muncitor agricol, în landul Hessen. În toamna lui 1948, cînd conducătorii SS-işti se simţeau iar mai în siguranţă s-a prezentat, sub numele lui real, în lagărul de internare american de la Darmstadt. A primit, fără vreo dificultate, acte în regulă şi a fost eliberat.

Dar, la 13 decembrie 1948, la prînz, pe la orele 14, i-a apărut în faţă, pe o stradă din centrul oraşului Frankfurt, trecutul său : un deţinut de la Buchenwald, pe care îl pedepsise, pe vremuri, cu atîrnarea de copac. Omul a alertat poliţia. Strippel a fost arestat.

„Ştii unde sînt acum vrăbiuţele ?“

Procesul împotriva lui a început la 31 mai 1949, în faţa Curţii cu juri din Frankfurt. Strippel era acuzat de a fi comis nenumărate leziuni corporale grave şi 21 de uciderî în rîndul deţinuţilor evrei. Cei 21 de deţinuţi fuseseră omorîţi ca răzbunare pentru atacul cu bombe asupra lui Adolf Hitler, întreprins cu prilejul discursului ţinut de acesta la 8 noiembrie 1939 în berăria Hofbräukeller din München. Tribunalul şi-a însuşit prezentarea făcută chiar

[15] Procesul-verbal britanic JAG 145, vol. III, ziua a 21-a, p. 76.

[16] „uciderea a 20 de copii la Bullenhuser Damm“ (în engl. în orig.). — *Nota trad.*

de Strippel despre omorul în masă. „Potrivit dispozițiilor Hauptscharführerului Blank, deținuții trebuiau să se prezinte la comandoul SS în poziție de stînga-mprejur. În spatele fiecărui evreu se postase un SS-ist. La comanda «marș», deținuții s-au împrăștiat, fugind care încotro în direcții radiale. Odată împrăștiați, n-au fost uciși decît după ce Blank a dat semnalul, trăgînd prima împușcătură. Fiecare SS-ist trebuia să împuște evreul ce-i fusese repartizat... El, acuzatul, nu luase parte la împușcare, fiindcă această treabă l-ar fi afectat prea mult sufletește" [17]. În cartea sa „Secretar de medic la Buchenwald", deținutul Walter Poller descrie ce s-a întîmplat după aceea : „Puțin după ora 10, m-a chemat la telefon Hauptscharführerul Strippel. Vocea îi era aspră și ca a unui om beat : «Ei, știi unde sînt cele 21 de vrăbiuțe ?»

Nu știam bine ce să răspund. E adevărat, nu aveam nici o îndoială în privința soartei evreilor și mai știam că în discuțiile cu Hauptscharführerul nu trebuie să-ți cîntărești cu precizie fiecare cuvînt, dar tonul vocii sale era atît de înfiorător, încît m-am hotărît repede să fac pe neștiutorul.

«Habar n-am, domnule Hauptscharführer», i-am răspuns. La care, Strippel a urlat în telefon ca un bivol sălbatic : «S-a terminat cu ei ! Ai înțeles ? !» «Da, domnule Hauptscharführer !» «Ei, atunci scrie rapoartele», a spus el mult mai încet, bîlbîindu-se puțin. «Ai nevoie de numele lor ?» «Da, domnule Hauptscharführer». Și Strippel mi-a dictat telefonic 21 de nume de deținuți. M-am dus la cartotecă și am scos 21 de fișe, am scris 21 de înștiințări de deces și de 21 de ori am trecut drept cauză a morții : «Împușcat în timp ce încerca să fugă». A doua zi, am văzut cadavrele în baraca morților. Toate prezentau în regiunea occipitală urmele împușcăturii trase de aproape. Rănile erau oribile, dar cel puțin moartea survenise imediat" [18].

Tribunalul a pronunțat sentința la 1 iunie 1949 : „Pentru uciderea în comun a 21 de persoane, comisă în lagărul de concentrare Buchenwald la 9 noiembrie 1939", Strippel a fost condamnat la temniță pe viață de 21 de ori. Pe deasupra, a primit zece ani de detenție pentru leziuni corporale grave „într-un număr nedefinit de cazuri".

---

[17] Sentința din 1 iunie 1949 a Tribunalului de land din Frankfurt, p. 6

[18] Walter Poller: „Arztschreiber in Buchenwald". Hamburg, 1947, p. 136.

A ajuns la închisoarea Butzbach. Acolo, nu-i mergea rău. „L-au poreclit Armin, era înalt, un german tipic", povestește Werner Schütz, deținut și el la Butzbach. „L-am cunoscut timp de douăzeci de ani, din 1949 pînă în 1969, la eliberarea sa. Era om la toate la medicul închisorii, avea o cameră cu ferestre înalte. Heinrich Baab, șeful Gestapoului din Frankfurt, era prieten cu el. Strippel se bucura de mare influență în închisoare. Cei ce lucrau la lazaret aveau relații camaraderești cu el, tutuindu-se reciproc. El pretindea că în lagărul de concentrare nu și-a făcut decît datoria. «Firește că pe unii i-ai omorît în bătaie», i-am zis o dată. «Bineînțeles», mi-a răspuns. Și despre Bullenhuser Damm a povestit o dată".

Mai tîrziu, Werner Schütz a făcut în această privință o afirmație întărită prin jurămînt : Strippel mărturisise în fața lui că, în lagărul de la Bullenhuser Damm, au fost omorîți și copii.

Sărbătoreau în închisoare ziua de naștere a lui Hitler

Unii deținuți relatează că grupul de criminali naziști închiși la Butzbach sărbătorea în fiecare an, la 20 aprilie, ziua de naștere a lui Hitler. Din acest grup făcea parte și profesorul de eutanasie Werner Hyde, care, cu știința unor politicieni din landul Schleswig-Holstein, a putut să se ascundă după război sub numele fals de Sawade și să lucreze pentru autoritățile din Kiel. Strippel ar fi avut un dublu motiv să-și amintească de această zi. Era ziua cînd fuseseră exterminați copiii. Dar, după cum pretindea, nu știa nimic despre asta. La 10 mai 1965, aflîndu-se în biroul închisorii Butzbach, în fața procurorului general Münzberg, Strippel a declarat, pentru a fi consemnat în procesul-verbal :

„Aud astăzi pentru prima oară de o execuție care ar fi avut loc în pivnița școlii de la Bullenhuser Damm. Pentru această execuție nici n-am primit ordine de la vreun for oarecare, nici n-am dat ordine unor subalterni ai mei. Nu mai pot să precizez astăzi, după douăzeci de ani, unde am fost în noaptea de 20 spre 21 aprilie 1945. Presupun că am stat în camera mea din lagărul din Spaldingstrasse".

După aceea s-a corectat puţin, deoarece afirmaţia i s-a părut, probabil, şi lui incredibilă : „Dacă am declarat că astăzi am auzit pentru prima oară de execuţiá din şcoala de la Bullenhuser Damm, aş dori ca această depoziţie să fie înţeleasă în sensul că despre spînzurările şi în special despre acţiunea de spînzurare din noaptea de 20 spre 21 aprilie 1945 în beciul şcolii am aflat abia după război".

Cît priveşte declaraţiile celorlalţi patru care luaseră parte la acţiune, Trzebinski, Frahm, Jauch şi Dreimann, conform cărora Strippel fusese complicele lor, el le-a respins, pretinzînd că era vorba de o conspiraţie : „Faptul că numele meu a fost menţionat de mai multe ori în Procesul Neuengamme şi că am fost în diferite rînduri învinovăţit de diverşi acuzaţi în legătură cu spînzurarea copiilor nu pot să mi-l explic decît prin aceea că fiecare dintre acuzaţi avea tot interesul imaginabil, în procesul acela, să arunce vina uciderii copiilor pe mine, care, fiind absent, nu mă puteam apăra. Aceasta este valabil îndeosebi pentru declaraţia acuzatului dr. Trzebinski" :

Procurorul dr. Münzberg a luat drept bună numai această afirmaţie de apărare. El a oprit ancheta în cazul Obersturmführerului SS. La 30 iunie, a redactat o „notă", care se constituie într-o „piesă de apărare" :

Martori în viaţă ai omorului în masă nu mai există. Procesul-verbal al Procesului de la Curiohaus, conţinînd mărturiile verbale ale lui Trzebinski, Frahm, Jauch şi Dreimann, reprezintă, este adevărat, principalul material doveditor, dar el nu poate fi „evaluat decît cu extremă prudenţă. Procesele-verbale respective constau, în orice caz în ceea ce priveşte cele întîmplate la şcoală, exclusiv din declaraţiile celor executaţi între timp, ale participanţilor la acţiune, SS-işti care... s-au străduit, toţi, cît au putut, să prezinte starea de lucruri într-o lumină cît mai favorabilă pentru ei, acordînd propriei lor participări la acţiune un rol cît mai mic posibil" [19].

Münzberg a rămas dator să dovedească cele de mai sus. În schimb, confruntînd procesul-verbal cu însemnările personale ale lui Trzebinski, Dreimann, Pauly cu cele ale apărătorilor lor, cu numeroasele procese-verbale

---

[19] Citatul acesta, ca şi următoarele două, este extras din „Nota 147 Js 45/67" a procurorului general Münzberg din 30 iunie 1967, aflată în Dosarul Arnold Strippel de la Arhiva de stat din Hamburg.

de la interogatoriile din cursul instrucţiilor preliminare, cu cererile de graţiere şi cu scrisorile de adio ale celor condamnaţi la moarte, reiese că cele întîmplate la uciderea copiilor fuseseră corect descrise la proces. Este evident că, în detenţie fiind, Dreimann şi Frahm se înţeleseseră iniţial să dea vina pe Trzebinski, care, atunci, nu fusese încă arestat. Ei au declarat mai întîi că el ar fi omorît copiii administrîndu-le injecţii cu otravă. De spînzurare nu s-a vorbit. Dar la confruntări, aceste contraziceri au ieşit la iveală. Din păcate, procurorul Münzberg nu a căutat şi nici nu a găsit aceste temeiuri de comparaţie.

Aşa se face că el ajunge la concluzia : „Mai mulţi dintre cei acuzaţi s-au folosit din plin de acest prilej pentru a-l învinovăţi pe nedrept pe Strippel".

Unul care a mărturisit că a narcotizat şi a spînzurat copiii cu mîinile lui ce vină ar mai fi putut arunca pe altul ?

O informaţie din ziarul „Die Welt" suplineşte dosarul

Münzberg şi-a mai permis o omisiune. El a renunţat să examineze dosarul procesului lui Heissmeyer de la Magdeburg. Acolo ar fi găsit dovezile originale despre experienţele pe copii şi declaraţiile privind ordinul de execuţie. Münzberg nu a făcut nici încercarea de a-l audia pe Heissmeyer, care mai trăia atunci. Acesta ar fi putut să facă declaraţii esenţiale despre experienţele pe copii şi despre sfîrşitul copiilor.

În acei ani, domnea însă, în Republica Federală, războiul rece. Autorităţile judiciare ale Republicii Federale aveau, în vremea aceea, reticenţe şi mai mari decît astăzi de a cere Republicii Democrate Germane ajutorul oficial. Astfel, dr. Münzberg scrie în „notă" numai următoarele: „Conform unei informaţii apărute la 6 iulie 1966 în ziarul «Die Welt», dr. Heissmeyer a fost condamnat în 1966 de către un tribunal zonal sovietic din Magdeburg la temniţă pe viaţă pentru experienţele TBC efectuate de el în lagărul de concentrare Neuengamme. ...Nici nu este de aşteptat ca din dosarul — neluat în considerare pînă acum — al procesului Heissmeyer de la Magdeburg să poată fi obţinute încă oarecari probe în problema parti-

cipării acuzatului la uciderea copiilor, deoarece numitul proces s-a ocupat exclusiv de experiențele TBC efectuate, la timpul său, pe copii, dar nu și de uciderea copiilor ce a urmat".

Fals, după cum se știe. Căci Tribunalul din Magdeburg a examinat în amănunt „uciderea copiilor ce a urmat". Ar fi fost cazul ca procurorul din Hamburg să cerceteze dosarul și să nu-și extragă argumentele în materie dintr-o informație apărută în ziarul „Die Welt".

Vremuri de aur pentru zbiri

Medicul a fost cel care a primit ordinul de ucidere ?

„În orice caz, cert este" — scria dr. Münzberg în „nota" sa — „că ordinul de ucidere a copiilor, a medicilor şi a infirmierilor... a fost dat la Berlin de către forurile superioare lagărului şi că aducerea la îndeplinire a acestui ordin intra în atribuţiile medicului SS de garnizoană dr. Trzebinski".

Nimic mai puţin cert decît tocmai această afirmaţie. E drept că, pentru a se apăra, Max Pauly, comandantul lagărului, spusese că ordinul de ucidere de la Berlin ar fi ajuns direct în mîinile medicului de garnizoană şi că acestuia i-ar fi revenit sarcina de a-i ucide pe copii şi pe adulţi. Dar acest lucru fusese infirmat încă de Tribunalul militar britanic în cursul Procesului de la Curiohaus [1].

Şi din toate celelalte izvoare, începînd cu procesul lui Pohl de la Nürnberg şi pînă la marele Proces Auschwitz de la Frankfurt, reiese un sistem de transmitere a ordinelor care nu-l excludea niciodată pe comandantul unui lagăr de concentrare. În toate situaţiile, el era figura centrală [2].

La execuţia propriu-zisă trebuia să fie prezent şeful lagărului său ofiţerul care îi urma în grad. Un medic nu

---

[1] Declaraţia judecătorului suprem făcută înainte de deliberarea completului de judecată. Proces-verbal britanic JAG 145, vol. V, ziua a 38-a, p. 51.

[2] Vezi sentinţa în Procesul Auschwitz de la Frankfurt, p. 44—46 : „IV. Raporturi de subordonare. Transmiterea ordinelor". Vezi şi declaraţia Standartenführerului SS Gerhard Maurer, şeful serviciului D II din Direcţia generală administrativ-economică SS (WVHA) din 11 iulie 1947 în procesul lui Pohl de la Nürnberg. Documentul ZS 567—P2, Institut für Zeitgeschichte, München.

avea voie să conducă vreodată execuțiile, ci numai să constate decesul celor uciși. Presupunerea că medicul de garnizoană Trzebinski, considerat un om moale și laș, în contrast cu asprul Strippel, ar fi fost însărcinat cu o execuție atît de importantă, ar contraveni oricărei logici SS-iste.

În sprijinul ipotezei sale, procurorul Münzberg atrage atenția că Trzebinski ar fi avut un grad mai înalt în SS. Că ar fi fost o născocire afirmația lui Trzebinski, potrivit căreia „Strippel era îndreptățit să-i dea lui ordine și, de aceea, tot el a fost în drept să le dea dispoziții lui Jauch și Frahm în legătură cu uciderea copiilor. Că Strippel nu avea calitatea de a-i ordona lui Trzebinski nici cel mai mic lucru. El era, e adevărat, Stützpunktleiter și, în consecință, răspundea pentru lagărul de muncă Bullenhuser Damm, aflat în subordinea sa. Puterea lui nu mergea însă atît de departe, încît să fi putut da vreun ordin, și încă în probleme medicale, medicului de garnizoană al lagărului de concentrare, care, dealtminteri, avea un grad mai înalt decît el, Strippel".

În probleme medicale ? Uciderea copiilor făcea, oare, parte din categoria de „probleme medicale" ? Iar teoria gradelor superioare contrazice practica : medicii au avut și au întotdeauna, chiar și în armata federală de astăzi, grade militare superioare, dar n-au dreptul să dea ordine în chestiuni militare. Dreptul lor de comandă se exercită numai în domeniul medical. Execuțiile erau acțiuni militare, care nu intrau în competența medicului Trzebinski. Totuși, prin interpretarea dată de el situației, procurorul Münzberg ajunge la următoarea concluzie uluitoare : „Afirmațiile dr. Trzebinski, în măsura în care prin ele este învinovățit acuzatul Strippel, sînt dezmințite în totalitatea lor".

„În afară de curmarea vieții lor,
copiilor nu li s-a mai făcut vreun rău"

Surprinzătoare este și aprecierea „legalității" omorurilor. Într-adevăr, constată Münzberg, copiii au fost uciși „din motive josnice" și „pentru tăinuirea unei alte crime". Fapta a fost săvîrșită în „mod perfid", dar nu a fost „barbară". Căci copiii au fost omorîți „ca dobitoacele", ceea ce îl face „pe orice om normal să fie cuprins de oroare în cel

mai înalt grad", dar nu li s-au pricinuit „dureri sau chinuri deosebite". „Investigaţiile nu au dat la iveală cu certitudinea necesară că aceşti copii s-au chinuit *peste măsură* înainte de a muri. Dimpotrivă, multe lucruri confirmă că toţi copiii şi-au pierdut cunoştinţa îndată ce li s-a făcut prima injecţie şi, din acest motiv, nu şi-au dat seama de tot ce s-a mai întîmplat cu ei. *Aşadar, în afară de curmarea vieţii lor, nu li s-a mai făcut vreun rău, în special n-au avut de suferit, sufleteşte sau trupeşte, un timp prea îndelungat*" [3].

Ruşii au fost „omorîţi legal"

Nici medicii şi nici infirmierii nu au fost omorîţi în mod barbar. „Metoda de spînzurare folosită de Dreimann, oricît de neobişnuită ar fi fost, şi anume de a ridica condamnaţilor picioarele de la podea, nu le-a pricinuit acestora nici un fel de chinuri peste acelea ale morţii însăşi şi nu a fost inumană nici din alte puncte de vedere. Cercetările nu au dovedit mai ales că, prin metoda de execuţie aleasă de Dreimann, moartea ar fi survenit mai lent decît la procedeul aplicat, după aceea, de plasare pe lăzi şi de scoatere apoi a lăzilor de sub picioare. Chiar şi împrejurarea că, înainte de execuţia lor, victimele au fost puse să se dezbrace nu aduce în sine, nici în legătură cu metoda ridicării picioarelor, un argument în plus pentru confirmarea caracterului de «barbarie»."

Cu un astfel de mod de a vedea lucrurile, nu este de mirare că procurorul nu vrea să pedepsească în vreun fel omorîrea prizonierilor sovietici. Uciderea lor nu ar fi fost „nici vicleană, nici barbară". Căci „toţi aceşti deţinuţi trebuiau să se aştepte, ceas de ceas, să fie lichidaţi de SS. Acum, au fost duşi, în plină noapte, într-un autocamion, sub pază, la o clădire izolată, au fost scoşi din autocamion de fiecare dată cîte patru şi conduşi în beciul acelei clădiri. Nici unul dintre cei duşi în pivniţă nu s-a mai înapoiat. Este imposibil de crezut ca nimeni din toţi aceşti oameni

[3] În convorbirea pe care a avut-o, la 23 februarie 1979, cu autorul, procurorul general Helmut Münzberg a regretat că a rostit această frază. Formularea s-ar explica doar prin viziunea îngustă a jurnalistului, care a vrut să exprime exact o caracteristică a stărilor de lucruri. În toată viaţa sa, el nu va mai scrie vreodată o astfel de frază.

să nu fi bănuit că sînt duşi la moarte ; asta o dovedeşte însăşi încercarea de evadare".

Gîndindu-ne, cît de cît, cum au decurs faptele, rezultă că cel puţin primii patru prizonieri au intrat în pivniţă fără să bănuiască ce-i aşteaptă, ceea ce contrazice surprinzătoarea interpretare a lui Münzberg. Tentativa de evadare au întreprins-o ultimii, care rămăseseră în maşină şi care intraseră la bănuială între timp.

Dar Münzberg merge şi mai departe în disculparea Obersturmführerului : „Dacă însă rușii... au comis vreo crimă oarecare, pentru care oricine, chiar fără să fie rus, ar fi fost condamnat la moarte la timpul său, şi dacă la baza ordinelor de execuţie existau sentinţe de condamnare la moarte... *legale*", atunci nu se poate considera că a avut loc un „omor". Căci cei care au luat parte la îndeplinirea acestor sentinţe „nu ar fi acţionat ilegal".

Potrivit acestei concepţii juridice, în Republica Federală Germania nu ar mai putea fi condamnat nici un criminal nazist pentru uciderea de prizonieri. Aceasta ar însemna ca „de fiecare dată să se pornească", aşa cum a procedat Münzberg, „de la ipoteza cea mai favorabilă pentru acuzat, şi anume că, în cazul rușilor, a fost vorba de condamnări legale la moarte".

Şi, pînă la urmă, Münzberg a ajuns să suspende investigaţiile şi să-şi demonstreze sieşi că „...nu se mai poate procura alt material doveditor despre uciderea copiilor", deoarece „toţi participanţii activi şi pasivi la cele întîmplate în şcoală sînt morţi". Procurorul general Helmut Münzberg din Hamburg a emis o decizie de oprire a cercetărilor. Superiorii săi au semnat-o şi au fost de acord cu concluzia cercetărilor de pînă atunci.

Aceasta nu înseamnă că se făcuse tot ce trebuia. Nu numai că trăsese concluzii pripite din dosare, dar dr. Münzberg neglijase şi adevărata misiune a unui procuror, aceea de a continua să exploreze. Nu era adevărat că toţi participanţii erau morţi. Mai trăiau martori din lagărul Spaldingstrasse, apărători din Procesul de la Curiohaus, membri ai tribunalului britanic, maiorul Freud, care luase interogatoriile, procurorul Stewart. Mai trăia Heissmeyer. Mai era în viaţă Unterscharführerul SS Hans Friedrich Petersen, cel ce condusese maşina care transportase copiii la şcoala de la Bullenhuser Damm. Şi mai exista portarul Wilhelm Wede. SS-ul îi poruncise acestuia să rămînă în lagărul de la Bullenhuser Damm şi să se

ocupe de încălzirea şcolii. În timp ce, în pivniţă, erau spînzuraţi copiii şi mureau medicii, infirmierii şi prizonierii, Wilhelm Wede se găsea la parterul clădirii. Ulterior, el va povesti unui coleg al său că în noaptea aceea a dormit. Ar fi fost cazul să fie întrebat dacă n-a auzit împuşcăturile din faţa casei şi ţipetele ruşilor ucişi. Dacă n-a fost, totuşi, de faţă cînd au fost luate de acolo cadavrele ? Dacă l-a văzut acolo pe Obersturmführerul Strippel ?

Dar nimeni nu l-a întrebat, fiindcă procurorul Münzberg nu a investigat pînă la capăt. După cinci luni de la încetarea procedurii de investigare, la 27 noiembrie 1967, Wilhelm Wede moare la Hamburg. Din nou un martor mai puţin.

Vremuri de aur pentru zbirii din lagărele de concentrare

Se părea că Obersturmführerul SS Arnold Strippel era la fel de protejat de soartă pe cît fusese de procuratură. După ce ancheta de la Hamburg împotriva lui a fost sistată, Curtea cu juri de la Frankfurt a reluat procesul Buchenwald, admiţînd un motiv pe care justiţia federală l-ar accepta extrem de greu drept „un fapt nou" în favoarea unor ucigaşi „obişnuiţi" : unul dintre martorii acuzării fusese caracterizat, într-o altă acţiune judiciară, ca „în general nedemn de încredere". De fapt, acest martor fusese doar o figură marginală în procesul de la Frankfurt împotriva lui Strippel şi, dealtfel, era tot atît de mort ca şi martorii oculari ai uciderii copiilor. Totuşi, justiţia i-a acordat lui Strippel o reducere de pedeapsă : detenţia pe zece ani pentru leziuni corporale grave „într-un număr nedefinit de cazuri" a fost redusă, în 1967, la cinci ani. Condamnările la de 21 de ori închisoare pe viaţă au rămas în vigoare. Cei 21 de evrei ucişi la Buchenwald nu puteau fi anulaţi prin pledoarie.

Lui Strippel i-a mai reuşit şi o altă lovitură : a fost admisă redeschiderea, încă o dată, a procedurii judiciare, deoarece s-ar fi putut ca, la crima de la cariera de piatră, Strippel să nu fi acţionat ca un naţional-socialist fanatic, aşa cum susţinuse tot timpul tribunalul. Acesta a revocat concomitent ordinul de arestare. La 21 aprilie 1969, Obersturmführerul SS părăseşte temniţa Butzbach. Era iar un cetăţean liber. Cinci luni mai tîrziu, începea la

Frankfurt, în fața Curții cu juri, un nou proces împotriva lui Arnold Strippel. Între timp, acesta găsise de lucru ca funcționar la firma Stempel-Eck, unde lucra la contabilitate, scria facturi.

Noul proces se târâgăna. Mulți deținuți, care ar fi putut să depună mărturii împotriva lui, muriseră. Deținuții lagărelor de concentrare n-au perspectiva unei vieți lungi.

Specialistul în drept penal prof. Karl Peters a făcut constatarea că : „Aprecierea personalității acuzatului a ieșit mai favorabilă, deoarece martori ai acuzării și-au atenuat sau și-au retractat depozițiile anterioare ; unii martori au atestat chiar o comportare umană a acuzatului“ [4].

Tribunalul a pronunțat sentința după alte cinci luni. Era incontestabil că Strippel luase parte, la 9 noiembrie 1939, la împușcarea a 21 de deținuți evrei la cariera de piatră a lagărului Buchenwald. Cel puțin aici să fie reținute, încă o dată, numele lor :

Walter Abusch, 17 ani ; Herbert Adam, 36 de ani ; Manfred Adler, 18 ani ; Wilhelm Cohn, 24 de ani ; Herbert Deutsch, 25 de ani ; Otto Frischmann, 28 de ani ; Joseph Godel, 32 de ani ; Arthur Gross, 26 de ani ; Leo Jablonski, 38 de ani ; Erich Jacob, 28 de ani ; Stephan Kende, 51 de ani ; Theodor Kriesshaber, 55 de ani ; Julius Levite, 28 de ani ; Emil Levy, 31 de ani ; Arthur Maschke, 33 de ani ; Ernst Meyer, 35 de ani ; Hermann Rautenberg, 27 de ani ; Alfred Schafranek, 40 de ani ; Franz Schneider, 36 de ani ; Leo Unger, 43 de ani ; Kurt Wolffberg, 25 de ani.

Numai că nu SS-iștii care le-au tras gloanțele în ceafă au fost ucigașii evreilor — ucigașul unic a fost comandantul lagărului, Karl Koch, mort de mult. Îl împușcaseră, în 1945, propriii săi camarazi SS-iști pentru că îl omorîse pe maserul particular al generalului SS Prinz zu Waldeck. Astfel că adevărații „țintași-ucigași“ deveniseră doar „ajutoare“. Iar în ce-l privește pe Strippel personal, ar trebui să se țină seama de faptul că, în 1970, el „nu mai este Rapportführerul aspru de la Buchenwald și «ajutorul efectiv la acțiune» pasibil de pedeapsă, ci, în mod cert, un om transformat în forul său interior“. Tribunalul nu a dat nici o explicație în baza căror elemente

[4] Karl Peters : „Fehlerquellen im Strafprozess“. Karlsruhe, 1972, vol. II, p. 337.

pretinde că ar fi constatat transformarea interioară a asprului Rapportführer de odinioară. „Trebuie să se aibă în vedere, de asemenea, în favoarea lui, că în strădania sa, proprie unui tînăr, de a avansa, el credea că poate să atingă acest ţel printr-un comportament deosebit de soldăţesc şi prin respectarea unei greşit înţelese obligaţii de supunere". Şi, în fine, judecătorii au luat în considerare că „jurisdicţia s-a îmblînzit proporţional cu distanţa în timp din ce în ce mai mare faţă de nelegiuirile din perioada stăpînirii naţional-socialiste" [5].

Omorurile de evrei nu mai erau chiar atît de grave. Şi faptul că un om le-a comis pentru grăbirea ascensiunii sale în cariera de SS-ist nu constituia un motiv de înăsprire a pedepsei, ci de atenuare a acesteia. În spiritul acestei indulgenţe, judecătorii din Frankfurt Seiboldt, Steffgen şi dr. Zander l-au condamnat pe Strippel, pentru rolul său de ajutor-de-ucigaş, la şase ani de temniţă, ispăşiţi deja prin detenţia la Butzbach.

Ba, în plus, Strippel a mai căpătat şi o despăgubire pentru detenţie, în sumă de 121 500 de mărci. De şapte ori mai mult decît ar fi primit drept despăgubire, pentru acelaşi interval, deţinuţii săi din lagărele de concentrare — presupunînd că i-ar fi supravieţuit ei lui Strippel. „Jefuitorii de bănci şi SS-iştii torţionari au o poziţie mai favorabilă în faţa legii de despăgubiri a Republicii Federale decît fostele victime din lagărele de concentrare ale regimului hitlerist" — iată comentariul făcut cu resemnare de fostul ministru de justiţie din Hessa, Johannes Strelitz, membru al Partidului social-democrat [6].

Fostul deţinut Rudolf Gottschalk, care îşi permisese să pună o întrebare despre urmărirea penală a ucigaşului de copii, a primit din partea altui ministru de justiţie din Hessa, Hemfler, următorul răspuns : „Ţin să vă asigur de sentimentele mele personale de compasiune pentru amarnica dumneavoastră soartă de victimă a persecuţiilor, precum şi de întreaga mea înţelegere omenească pentru indignarea exprimată în scrisoarea dumneavoastră cu privire la suma plătită domnului Strippel drept despăgubiri de detenţie... Disproporţia între despăgubirile... plătite, pe de o parte, victimelor regimului criminal nazist şi, pe de altă parte, făptaşilor achitaţi, respectiv condamnaţi mai blînd

[5] Sentinţa Tribunalului de land din Frankfurt, purtînd indicativul de referinţă 19/8 Ks 6/49, p. 53—54.

[6] Citat din „Die Glocke vom Ettersberg", Frankfurt, nr. 51/1973.

la reluarea procedurii, această disproporție mi se pare atît de evidentă, încît cred că trebuie să-i atrag atenția, într-o formă corespunzătoare, legiuitorului federal" [7].

Rudolf Gottschalk a murit curînd după aceea. N-a mai apucat să afle că pînă și această inițiativă a ministrului de justiție din Hessa a fost respinsă la Bonn. „Cazul semnalat de dumneavoastră al fostului gardian de lagăr de concentrare Strippel nu impune vreo modificare în textul legii federale de despăgubiri (BEG)" [8], face cunoscut, într-o adresă din 21 mai 1973 [9], Ministerul federal de Finanțe. Guvernul nu intenționează „să modifice reglementările, practic încheiate, referitoare la despăgubiri pentru daunele nemateriale pricinuite libertății celor persecutați, făcînd cu totul abstracție de faptul că despăgubirea victimelor persecuțiilor naziste a fost reglementată definitiv în 1965 prin ultima lege federală privind despăgubirile".

Cazul Strippel în Bundestag

În același mod a fost „expediat" și deputatul social-democrat din Bundestag Norbert Gansel. El a pus în Bundestag întrebarea : „Cum apreciază guvernul federal faptul că fostul Obersturmführer SS și gardian de lagăr de concentrare Strippel... primește o despăgubire pentru detenție în sumă de 150 000 de mărci, în timp ce victime ale tiraniei naziste au primit o despăgubire de 5 mărci pentru fiecare zi de privațiune de libertate ? Va pregăti, oare, guvernul federal o modificare a legii federale de despăgubiri cu scopul ca între victimele tiraniei naziste și călăii lor să nu fie o asemenea discriminare macabră ?"

„Nu poate fi vorba de așa ceva", a răspuns, la 9 mai 1973, secretarul de stat Hermsdorf în ora rezervată de Bundestag interpelărilor. Căci : „Despăgubirea acordată gardianului de lagăr de concentrare Strippel privește numai pagube materiale, precum lipsa de venit, restituirea cotizațiilor la asigurările sociale, ca și speze ocazionate de acțiunea penală". În schimb, despăgubirile pentru cei per-

[7] Scrisoarea ministrului de justiție din landul Hessa către Asociația foștilor deținuți de la Buchenwald (Lagergemeinschaft Buchenwald) din 29 decembrie 1972. În posesia autorului.

[8] BEG — Bundesentschädigungsgesetz.

[9] Adresa Ministerului federal de Finanțe, cu indicativul de referință VI A 6, o1478 — St 5/73. În posesia autorului.

secutați de naziști n-ar fi putut fi acordate „decît în cadrul puterii financiare a Federației și a landului". „Avînd în vedere amploarea prejudiciilor și numărul victimelor, prejudiciul suferit prin privațiunea de libertate nu putea fi nici compensat în totalitate, nici restituit în întregime."

Cu alte cuvinte : numeroșii deținuți ai lagărelor de concentrare nu puteau să primească decît bani puțini, în timp ce, comparativ, puținii criminali SS-iști puteau să capete bani mulți. Hermsdorf a încheiat, spunînd : „Îngăduiți-mi o remarcă personală în legătură cu acest caz al gardianului de lagăr de concentrare Strippel : din punct de vedere politic, eu consider scandaloasă această sentință" [10].

Politica de despăgubiri a guvernului federal nu era considerată scandaloasă de către secretarul de stat Hermsdorf.

Arnold Strippel și-a cumpărat o locuință proprietate personală la Frankfurt-Kalbach. Devenise un om înstărit, un cetățean care știa să-și apere avutul și drepturile. Atunci cînd, în spatele casei sale, urma să se amenajeze un parc public, el și-a făcut apariția, la 21 aprilie 1971, la ședința consiliului local Kalbach. Unul dintre participanți își amintește : „Un bărbat înalt, voinic. Sigur de sine, s-a plîns cu voce tare de faptul că urmează a fi plantați acolo copaci care ar face umbră balconului său. Creștin-democrații și-au însușit cererea lui Strippel. Copacii au fost plantați la mare depărtare de locuința lui Strippel, iar drumurile amplasate în așa fel, încît să nu-l deranjeze".

Școala copiilor uciși

S-ar fi putut crede că, după eliberarea Germaniei de naziști, cetățenii orașului Hamburg au făcut din școala de la Bullenhuser Damm un muzeu comemorativ al copiilor morți și al camarazilor lor. Dar, mai întîi, a fost adăpostită în această clădire Biblioteca stațiunii meteorologice marine, iar după trei ani de la sfîrșitul războiului s-a amenajat din nou o școală. În procesele-verbale ale ședințelor profesorale, nu se pomenește de preocuparea că un astfel de loc al crimei ar putea să inspire teamă unor copii de șase ani.

[10] Procesul-verbal al ședinței Bundestagului din 9 mai 1973, legislatura a 7-a, fila 1424.

Ce-i drept, sub titlul „Chestiuni preliminare", este scris cîte ceva despre distanţarea de trecutul îngrozitor : „Din abecedarele şi cărţile de citire pentru şcoala elementară vor fi eliminate pasajele şi ilustraţiile care ar putea fi dăunătoare unei educaţii în spirit de pace... Ne vom strădui din toate puterile să educăm tineretul nostru german greu încercat să devină oameni oneşti, care să iubească şi să aplice dreptatea şi adevărul, care să vrea să intre în viaţă conştienţi de răspunderea lor, plini de consideraţie faţă de semenii lor, harnici şi paşnici".

Dar nici un cuvînt despre faptul că tocmai această şcoală poate arăta tinerilor, aşa cum probabil nici o altă şcoală din lume n-ar putea-o face, deosebirea dintre oameni cu conştiinţa responsabilităţii şi oameni lipsiţi de o asemenea conştiinţă. În loc de aceasta, acolo este scris numai : „Problema Bullenhuser Damm. La o întrunire regională a PSD-ului la fabrica de bere Bille, a fost adresată de către părinţi senatorului Landahl cererea de a se folosi iar ca şcoală clădirea de la Bullenhuser Damm. Motivul : în special drumurile proaste pe insula Bullenhuser" [11].

Problema a fost apoi abordată şi în consiliul părinţilor. Poate la o şedinţă a consiliului părinţilor pe această temă. Pentru reamenajarea şcolii, condiţia numărul unu era obţinerea unui mobilier nou, „care greu ar putea fi furnizat în dimensiunile cerute". În continuare, sînt tratate, la punctele 2 pînă la 7, problemele : combustibilului, numărului elevilor, intendentului şi, mai ales, a coeducaţiei. Spicuim dintr-un alt proces-verbal : „Se hotărăşte mutarea la Bullenhuser Damm, cu condiţia ca tradiţia şcolii de băieţi Brackdamm (un club al şcolii, un cămin al şcolii) să treacă asupra noului sediu al şcolii şi ca pianul procurat de şcoala de băieţi să poată fi luat la noua şcoală" [12].

Membrii colegiului profesoral vizitează, la 25 august 1948, clădirea şcolii de la Bullenhuser Damm : „Mai lipsesc bănci pentru cinci clase", se spune în procesul-verbal. Sînt repartizate exact încăperile, începînd cu atelierul şi terminînd cu sala destinată lecţiilor de ştiinţe naturale. Nici de data aceasta vreun cuvînt despre beciul crimei.

[11] Cartierul Bullenhusen este o insulă în centrul Hamburgului, situată între rîul Bille şi canalul Bille. Prin distrugerea podurilor în timpul războiului, caracterul de insulă al cartierului a ieşit la iveală în mod deosebit.

[12] Procese-verbale ale şedinţelor profesorale din 1948, aflate în arhiva şcolii de la Bullenhuser Damm.

La 20 septembrie 1948, în vechea clădire păşesc din nou şcolari. Şcoala este împodobită cu flori, sosesc părinţii şi funcţionarii superiori de la autoritatea şcolară, se ţin discursuri festive, se organizează o manifestare sportivă a elevilor. Despre copiii ucişi nu se vorbeşte.

Au fost, oare, uitaţi ? Se doreşte, oare, ca ei să fie uitaţi ? Doi ani mai tîrziu, la 23 august 1950, apare într-un proces-verbal o singură frază : „Domnul Behr citeşte o scrisoare a Asociaţiei victimelor nazismului şi propune să se menţioneze, în cursul lecţiilor, comemorarea despre care se relatează în scrisoare". Asta este tot.

Şi totuşi alde Pauly şi Heissmeyer şi Trzebinski şi Himmler nu şi-au atins scopul de a face să fie daţi uitării această crimă şi făptaşii ei. Tovarăşii de suferinţă, codeţinuţii de la Neuengamme, au păstrat în inimile lor amintirea acelor copii chinuiţi. În fiecare an, de ziua uciderii copiilor, se duceau la Bullenhuser Damm şi depuneau acolo flori.

Nu a fost uşor pentru ei să obţină accesul. Mica pivniţă, în care fuseseră spînzuraţi copiii, era plină cu troace. La aceasta s-a adăugat faptul că foştii deţinuţi făceau parte, aproape toţi, din VVN, Asociaţia victimelor nazismului (Vereinigung der Verfolgten des Naziregimes), organizaţie care era considerată „organizaţie comunistă camuflată", chiar interzisă în landul Hessa.

Şi amintirea este pasibilă de pedeapsă

A fost o vreme cînd era periculos să mărturiseşti că păstrezi amintirea copiilor. În martie 1956, o fetiţă de 10 ani, Monika Bringmann, adresează, în calitate de cititoare, o scrisoare „paginii copiilor" din ziarul „Norddeutschen Echo" din Kiel. „Asemenea crime nu trebuie să se mai întîmple vreodată !" Ea descrie uciderea copiilor la Bullenhuser Damm şi Procesul de la Curiohaus. Îşi termină scrisoarea cu cuvintele : „Nici nu pot să cred că au existat oameni care au procedat în felul acesta cu copiii. Asemenea crime nu trebuie să se mai întîmple vreodată, şi toţi copiii care citesc această pagină destinată lor ar trebui să-şi spună, şi ei, o dată părerea despre asta".

Poliţia criminală din Winsen an der Luhe a considerat scrisoarea cititoarei Monika Bringmann drept o defăimare

culpabilă a statului şi avea de gînd să interogheze copilul. Dar tatăl a împiedicat acest lucru. Era fata fostului deţinut de la Neuengamme Fritz Bringmann, cel care se opusese ordinului SS-ului de a ucide deţinuţi sovietici şi care îşi educa propriii copii în spiritul aceleiaşi comportări.

Un al doilea caz este descris de scriitorul Willi Bredel în cartea sa „Sub turnuri şi catarge" [13].

Un institutor de la şcoala de la Bullenhuser Damm ar fi apelat la colegii săi ca să relateze copiilor, la lecţii, despre crima SS-iştilor din pivniţa şcolii. „Majoritatea învăţătorilor hotărîse însă să nu se atingă de această taină". Acel profesor le-a povestit totuşi elevilor, cu de la sine putere, că aici a fost cîndva un lagăr de concentrare pentru copii. Ca sancţiune, a fost denunţat autorităţilor şcolare şi, mai tîrziu, reţinut chiar, o perioadă de timp, în detenţie preventivă.

Relatarea pare neverosimilă. În mai 1979, autorităţile şcolare au promis să cerceteze cît adevăr conţine ea. Pînă la apariţia acestei cărţi, n-au putut comunica rezultatul cercetărilor.

Este bănuit Willy Brandt

A existat şi o încercare de a se face o legătură între cancelarul federal social-democrat Willy Brandt şi uciderea copiilor. Singurul cancelar federal care opusese rezistenţă activă naziştilor a fost urît, din această cauză, de mulţi în ţara aceasta. Atacurile contra lui s-au transformat într-o ură oarbă cînd a încheiat acordurile cu Estul, respectiv cu Uniunea Sovietică şi cu Polonia, şi cînd, în amintirea victimelor fascismului, a îngenuncheat, la 7 decembrie 1970, în faţa Memorialului din Varşovia.

La 19 martie 1970, negustorul Gidon Rynar din Bonn scrie un denunţ : Uciderea copiilor de la Hamburg a fost comisă de un Rottenführer SS Frahm. El roagă să se cerceteze dacă este vorba de cancelarul federal Willy Brandt, care, după cum se ştie, este copilul nelegitim al unei doamne Frahm din Lübeck.

Un procuror din Hamburg, doamna dr. Sarembe, a deschis o anchetă împotriva lui Willy Brandt (dosarul cu

[13] Willi Bredel : „Unter Türmen und Masten", Aufbau-Verlag. Berlin, 1968, p. 422—440.

indicativul 147 Js 15/70). După aceea, a descoperit că nu Willy Brandt a comis omorul, ci Unterführerul SS Johann Frahm, executat între timp.

Printr-o dispoziţie procedurală [14] din 1971, ea a hotărît încetarea anchetei „din lipsă de probe pentru o acţiune penală" şi, din precauţie, a trimis o copie a acestei dispoziţii „forului central" din Ludwigsburg — pentru eventualitatea că Willy Brandt ar mai fi bănuit vreodată.

[14] Dispoziţia 147 Js 15/70 a Procuraturii de stat din Hamburg. În posesia autorului.

Arnold Strippel — un om de onoare

Ca o poveste din vremuri de demult

Deținuții din lagărele de concentrare au rugat fără încetare Senatul hamburghez și autoritățile școlare să facă din locul unde se făptuise omorul o cameră memorială și să pună o placă comemorativă [1]. Între timp, luase ființă o organizație internațională a foștilor deținuți de la Neuengamme, denumită „Amicale Internationale de Neuengamme".

Este cert că presiunea străinătății și-a avut contribuția sa : la 30 de ani de la instaurarea dictaturii naziste, în ziua de 30 ianuarie 1963, a fost amplasată o placă memorială ; e drept, nu „pe" clădirea școlii, așa cum doriseră deținuții lagărului de concentrare și cum promisese senatorul, ci *în* clădirea școlii, în casa scării, ascunsă privirilor publicului. Flori, coroane, un discurs oficial al senatorului pentru probleme de învățămînt.

Pe placa modestă se poate citi : „În noaptea de 20 spre 21 aprilie 1945, cu cîteva zile înainte de sfîrșitul războiului, au fost omorîți aici, de către lachei ai tiraniei națio-

[1] Astfel, de exemplu, Fritz Bringmann, într-o scrisoare din 17 septembrie 1959, adresată senatorului hamburghez pentru probleme de învățămînt Heinrich Landahl, scria : „Vă rog să dispuneți ca încăperile școlii elementare de la Bullenhuser Damm, în care copii nenorociți au căzut victimă, împreună cu însoțitorii lor, bestialului SS, să fie amenajate cum se cuvine, ca să fie așezată o placă comemorativă și ca sălile să fie pavoazate în zilele de comemorare". Răspunsul lui Heinrich Landahl din 19 septembrie 1959 suna: „Am dat dispoziție ca, încă de la începutul acestui an, să se facă pregătirile necesare în vederea așezării unei plăci comemorative pe clădirea școlii. Între timp, mi-au fost propuse cîteva texte, de care nu sînt încă mulțumit".

nal-socialiste, douăzeci de copii din străinătate şi patru însoţitori adulţi. Amintiţi-vă cu dragoste de victime. Învăţaţi să respectaţi omul şi viaţa lui".

Cei 24 de soldaţi sovietici care au fost spînzuraţi odată cu copiii nu sînt pomeniţi. Atunci, ei au reprezentat vieţi lipsite de valoare. Astăzi, sînt ei, oare, morţi lipsiţi de valoare ?[2]

Începînd din 1963, la 20 aprilie avea loc, anual, în dreptul intrării şcolii, o mică serbare comemorativă. Senatul trimitea o coroană de flori, şcoala asigura un orator. Foştii deţinuţi de la Neuengamme aduceau flori. Dar, din an în an, numărul acestora se împuţina. Şi, în fiecare an, descrierea morţii copiilor se scufunda mai adînc în trecut. Părea o întîmplare dintr-o vreme foarte îndepărtată, dintre ai cărei contemporani nici unul nu mai este în viaţă. Nici victimele, nici familiile lor, nici făptaşii.

„Bietul meu frăţior !"

Numele copiilor s-au păstrat printr-o întîmplare. Medicul danez dr. Henry Meyer le adusese cu el din lagărul de concentrare Neuengamme. Deţinut el însuşi timp de un an şi jumătate, fusese eliberat datorită acţiunii de salvare a Crucii Roşii suedeze. În ultimele zile, înainte de plecarea din lagăr, a lucrat, ca medic, în „lagărul scandinavilor" de la Neuengamme. După înapoierea sa, la 6 mai 1945, a scris un „Raport pentru Crucea Roşie suedeză", care este inclus în cartea profesorului suedez Rundberg intitulată „Rapport fra Neuengamme" [3]. Henry Meyer descrie experienţele medicale asupra deţinuţilor, menţionează experienţele legate de tuberculoză ale lui Heissmeyer şi indică numele copiilor.

S-ar putea să fi primit lista numelor de la un deţinut la Neuengamme. Acest lucru nu mai poate fi lămurit astăzi. Dr. Meyer, care a lucrat mulţi ani la spitalul public din Apenrade, a murit la începutul anilor '60.

Dar lista nu ne-a putut fi de folos în încercările noastre de a găsi rudele copiilor ucişi. Căci, atunci cînd li

---

[2] Oraşul Hamburg a invitat la festivitatea comemorativă ce a avut loc în şcoala de la Bullenhuser Damm pe consulii francez, israelian şi olandez. Pînă în prezent, consulul sovietic nu a fost invitat.

[3] Rundberg: „Rapport fra Neuengamme", idem, p. 108.

s-a apropiat sfîrşitul, naziştii au distrus toate arhivele lagărelor de concentrare.

Pînă la urmă, am găsit familia celor doi fraţi Alexander şi Eduard Hornemann. Cu ajutorul ziaristului olandez Albert Eikenaar am descoperit la „Rijksinstitut voor Oorlogsdocumentatie" din Amsterdam indicaţia că erau originari din Eindhoven. Am găsit casa din Staringstraat 29. În ea locuise familia Hornemann pînă la sfîrşitul anului 1942, cînd nemţii le-au sechestrat-o, repartizînd-o unui slujbaş de la serviciul de securitate pe nume Vorberg. Mai există şi casa din Gagelstraat 49, în faţa căreia s-a oprit, la 20 august 1943, acel autobuz al firmei Philips cu care au fost transportaţi în lagărul de concentrare Vught mama, Elisabeth Hornemann, căreia i se spunea „Bets", şi cei doi fii ai ei. Dacă s-ar fi dus atunci, cu sora ei Ans, să se ascundă la bătrînul pastor Vonk din Aarle-Rixtel, poate că ea şi cei doi copii ai ei ar fi scăpat de la moartea în lagărul de concentrare. „Mătuşa Ans" trăieşte astăzi la Utrecht. Îndată după sfîrşitul războiului, a aflat de moartea surorii ei. I-au povestit foşti deţinuţi de la Auschwitz, înapoiaţi după eliberare. Nimeni nu ştia însă ce s-a mai întîmplat cu cei doi copii, după ce, într-o dimineaţă de septembrie 1944, au fost strigaţi la apelul nominal din faţa barăcii lor de la Auschwitz şi apoi duşi de acolo. „Mătuşa Ans" a tot sperat că cei doi nepoţi ai ei sînt dispăruţi undeva în Rusia şi că, într-o bună zi, vor reveni la ea. A plîns în hohote cînd a auzit că cei doi nepoţi au murit. Nopţi de-a rîndul n-a mai putut dormi. Şi totuşi, spunea ea, această certitudine era preferabilă incertitudinii ce dura de treizeci de ani.

Acelaşi lucru l-a spus şi Philippe Kohn, fratele lui Georges Kohn. L-am găsit cu ajutorul avocatului parizian Serge Klarsfeld, care a publicat o documentaţie cu numele evreilor deportaţi din Franţa [4].

În tabelul nominal al „convoiului nr. 79", erau trecute numele membrilor familiei Kohn. Nu mai era în viaţă însă decît Philippe Kohn, în vîrstă de 53 de ani, care locuia într-o suburbie a Parisului. După ce sărise, împreună cu sora lui Rose-Marie, din trenul de deportare şi stătuse ascuns la şeful de gară din St. Quentin pînă la eliberarea de către americani, amîndoi s-au înapoiat la Paris. Există o fotografie în care pot fi văzuţi Rose-Marie şi Philippe

[4] Serge Klarsfeld: „Le Mémorial de la déportation des juifs de France", Editions Beate et Serge Klarsfeld, Paris, 1978.

Kohn în cercul acelora care evadaseră odată cu ei din trenul de deportare. Sărbătoriseră cu toţii ziua de 8 mai 1945, ziua în care lumea a răsuflat uşurată după înfrîngerea fascismului german.

Pe această fotografie, Philippe şi Rose-Marie au feţele triste : nu ştiau încă nimic de soarta părinţilor lor, nici de cea a surorii Antoinette şi a frăţiorului lor, Georges André. După cîteva săptămîni, tatăl lor, Armand Kohn, s-a înapoiat bolnav de la Buchenwald. De la el au aflat că mama şi sora lor Antoinette muriseră din cauza foamei la Bergen-Belsen. Pe Georges l-au căutat peste tot printre cei reîntorşi acasă, au găsit chiar cîţiva martori oculari de la Auschwitz, de acolo pierzîndu-i-se urma. Georges André Kohn a fost declarat mort, şi guvernul francez i-a decernat titlul de erou „Mort pour la France" — Mort pentru Franţa. Pînă la moartea lor, Armand Kohn şi fiica sa Rose-Marie, decedată tînără în urma unui cancer, n-au mai aflat nimic despre Georges. Philippe a izbucnit în plîns cînd i-am adus vestea. „Bietul meu frăţior !"

Printre cele 75 721 de nume de evrei deportaţi, am găsit şi pe cel al fetiţei Jacqueline Morgenstern. Fusese dusă, la 20 mai 1944, din gara Bourget-Drancy spre Auschwitz cu „convoiul nr. 74", împreună cu părinţii ei, Karl, născut la 6 octombrie 1903, şi Suzanne, născută la 19 februarie 1907. Fusese un transport foarte mare, 1200 de oameni. S-au întors în viaţă 49 de bărbaţi şi 103 femei. Cei trei Morgenstern nu erau printre aceştia.

Dar mai existau la Paris membri ai familiei lor : în vechiul cartier evreiesc Belleville locuiau Dorothéa Morgenstern, o mătuşă a Jacquelinei, şi fiul ei, medicul dentist Henri Morgenstern. Ei ţinuseră un jurnal despre soarta lor în timpul ocupaţiei germane.

Jacqueline îşi făcea lecţiile cînd a venit poliţia

Iată un extras din relatarea aşternută pe hîrtie de Dorothéa Morgenstern : „Tatăl Jacquelinei şi soţul meu, cei doi fraţi Charles şi Leopold Morgenstern, aveau un salon mare de frizerie în Rue Beaurepaire, la numărul 8, în Place de la République. În 1940, cînd au venit înapoi după ce-şi făcuseră serviciul militar, şi-au redeschis salonul.

Printre clienții lor se numărau mulți nemți. În 1941, li s-a impus un administrator, un anume Cornilland. Tuturor firmelor evreiești li s-a impus un astfel de administrator. Cornilland a transcris prăvălia, prin mijlocirea unui notar din Orléans, pe numele său. A plătit fiecăruia dintre frați cîte 25 000 de franci, ceea ce reprezintă astăzi 120 de mărci vest-germane. Eu n-am vrut să semnez, dar Suzanne mi-a zis : «Ce e mai bine, să mergi la Drancy sau să semnezi ?» «Dacă-i așa», am spus eu, «am să semnez».

În 1942, am fost căutați. Dar Poldi avea o dovadă că lucrează scurte pentru Stalingrad, scurte de blană pentru nemți. De aceea, primise o fițuică de hîrtie că are voie să mai rămînă. Charles însă nu avea o asemenea dovadă. Din această cauză, s-a ascuns cîtva timp în arondismentul VIII, unde sora Suzannei avea o mică locuință. Nu era cu putință să rezişti mai multă vreme acolo. Nu avea nici ce mînca. Suzanne s-a dus atunci la acel Cornilland : «Domnule Cornilland, dumneavoastră aveți acum prăvălia, noi sîntem într-o situație tare desperată, poate ați putea să ne ajutați. Puteți să-l treceți pe soțul meu în partea cealaltă ?» Cornilland a răspuns că are el acolo o cunoștință. «O să-l trec dincolo pe soțul dumitale, și, după aceea, o să plece mai departe la Marsilia».

Cînd Charles a ajuns la Marsilia, soția lui, Suzanne, a plecat după el cu Jacqueline. Împrumutase de la cineva o legitimație de franțuzoaică și-și lipise pe ea fotografia ei. A împărțit toate lucrurile pe care le avea.

De atunci, nu i-am mai revăzut pe Suzanne, pe Charles și pe Jacqueline. Au locuit toți într-o mică odăiță. Suzanne a găsit de lucru ca stenodactilografă, iar Charles muncea ici și colo, unde găsea cîte ceva. Jacqueline mergea în mod regulat la școală. Era deja o fetiță de 12 ani.

Am fost din nou căutați. Locuiam acum pe Rue de Belleville nr. 31. La 18 octombrie 1943, pe la orele 11 seara, în ușa noastră s-au auzit bătăi. «Poliția !» N-am deschis. Vreo cinci minute am stat nemișcați, fără să deschidem. Cei de la poliție au strigat : «Știm că sînteți aici și, dacă nu deschideți, spargem ușa». Atunci ne-am decis să deschidem, fiindcă știau că sîntem înăuntru și cu siguranță nu s-ar fi dat înapoi s-o spargă.

Am deschis ușa. În dreptul ei, doi bărbați, unul cu un revolver în mînă. Soțul meu, Henri și cu mine am ridicat mîinile. Micuțul Jackie zăcea alături, avînd febră. Eu am

leşinat pentru cîteva clipe, iar Henri a vomitat, de nervozitate. Avea pe atunci 9 ani. Deodată, Henri a ţipat : «Ce sîntem noi, ucigaşi sau hoţi, că intră aici cu forţa la 11 noaptea ?»

Cînd mi-am revenit, le-am spus : «Sînt însărcinată, copilul este bolnav. Lăsaţi-i acasă pe ai mei. Spuneţi că nu ne-aţi găsit !» Dar ei au refuzat. Atunci, soţul meu şi-a luat rucsacul, în timp ce Henri era gata îmbrăcat de plecare. Avea legăturica lui în spate.

Vecinii aduseseră, între timp, un medic. Acesta mi-a făcut o injecţie şi le-a spus poliţiştilor : «Dacă luaţi femeia asta, vă moare pe drum !» Soţul meu le-a zis, şi el : «Lăsaţi-o pe soţia mea şi copiii ! Luaţi-mă pe mine !» Apoi, şi-a tras inelul de pe deget, şi-a scos din buzunar ceasul şi lanţul şi mi le-a dat. Ne-au lăsat pe noi şi l-au luat pe el. Au mai zis : «Mîine venim iar».

A doua zi, dis-de-dimineaţă, nu mai eram acasă. Ne-am dus la un dispensar, unde era organizaţia OSE [5]. Cei de acolo au pus la adăpost copiii şi, pînă la eliberare, n-am ştiut unde sînt, şi nici ce e cu ei. O doctoriţă, dr. Breton, pleca în fiecare lună să vadă cum le merge copiilor. Ea îmi spunea de fiecare dată doar atît : «Copiii dumitale trăiesc, copiii dumitale trăiesc». Abia după eliberare am aflat că fuseseră ascunşi în micul sat La Chapelle du Bois de Feu în Normandia, lîngă Evreux. S-au înapoiat în noiembrie 1945.

Între timp, am născut-o pe fiica mea în taină, deoarece în spital nu se ştia cine sînt şi figuram ca «doamna X». De aceea, fetiţei i s-a dat numele de Françoise Marie Anni X. Am fost luată de o doctoriţă în casa ei, o doamnă foarte, foarte distinsă, Madame Chatelain, care ne-a ţinut la ea timp de şase luni. În vremea aceea, am primit o scrisoare din Marsilia, de la Suzanne. Ea îmi scria : «Dragă Dora, fiecare scrisoare a ta o citim cu mare tristeţe, cu ochii plini de lacrimi. Dar ştiu că eşti vitează, în speranţa că, într-o zi apropiată, îţi vei revedea bărbatul şi copiii. Acum sîntem şi noi aici, de trei luni, iarăşi împreună, şi am senzaţia că n-am fost despărţiţi niciodată. În special Charles a fost tare mîhnit în timpul despărţirii noastre, şi eu la fel. Acum toate astea au fost uitate şi sperăm că şi ţie îţi va

---

[5] Oeuvre de secours aux enfants — organizaţie evreiască de asistenţă pentru copii. Ea s-a străduit, în strîns contact cu Mişcarea de rezistenţă, să plaseze la familii creştine, sub nume false, copii de evrei deportaţi şi arestaţi.

merge într-o zi tot așa. Chiar în nenorocire, poți vedea întotdeauna pe alții mai nenorociți decît tine».

Dar, curînd după asta, făceau și ei parte dintre cei mai nenorociți, fiind denunțați și arestați la Marsilia. Jacqueline era singură acasă și-și făcea lecțiile. Au venit niște polițiști francezi și au întrebat-o : «Poți să ne spui unde este mama ta ?» Jacqueline a răspuns că mama ei lucrează și le-a spus unde lucrează. Fetița a fost luată și obligată să arate unde lucrează mama ei. Suzanne a fost luată de la lucru și adusă acasă pentru a face bagajele. Apoi, au plecat la locul unde lucra Charles. Acesta fusese avertizat și fugise.

Cînd a ajuns la casa de peste drum de cea a lor, de unde se uita cum sînt urcate în mașină Suzanne și Jacqueline, fetița a țipat : «Uite-l pe tata !» Și așa a fost arestat și Charles. Toți trei au pierit. Suzanne la Auschwitz, Charles la Dachau și Jacqueline la Bullenhuser Damm.

Toate astea le-am aflat însă la multă vreme după eliberarea Franței. Pe atunci, voiam să revin în locuința mea, care era ocupată de o vecină, și pe care am recăpătat-o abia în 1946, în urma unui proces. În acel răstimp, am locuit într-un hotel, într-o cameră care nu era mai mare decît bucătăria mea de acum. Eram toți patru și dormeam pe podea. Copiii mei au revenit acasă plini de păduchi. Am mulțumit lui Dumnezeu că-i am în viață.

Într-o zi, a venit o carte poștală de la Poldi, din Dachau, purtînd ștampila cu data de 8 mai 1945. Scria în germană : «Mă întorc curînd». De cîte ori se bătea la ușă, copiii strigau : «Ăsta e tata». Dar nu era tata. În schimb, într-o zi, în lipsa mea de acasă, a venit un bărbat care i-a spus vecinei că Poldi a murit îndată după eliberarea din lagăr, din cauza slăbiciunii sale fizice. Vecina n-a notat numele omului, și eu n-am mai auzit vreodată de el. Ulterior, am primit din Germania un certificat de deces.

După un timp, am încercat să recăpătăm prăvălia. Cornilland a angajat doi avocați, eu a trebuit să iau un avocat din oficiu. Avocații lui s-au referit la faptul că prăvălia nu fusese luată cu forța, ci vîndută de noi de bunăvoie. Drept dovadă, au prezentat o scrisoare pe care Suzanne i-o adresase lui Cornilland, pe cînd erau toți la Marsilia : «Stimate domnule Cornilland, soțul a sosit bine. Se află la rudele mele, și eu vă mulțumesc mult pentru serviciul pe care ni l-ați făcut. Multe salutări, cu mulțumiri, Suzanne Morgenstern».

Această scrisoare a fost citită în fața tribunalului, fiind și eu de față. Judecătorul a subliniat că un om căruia i se scrie o asemenea scrisoare și i se mulțumește nu se poate să fi fost un dușman, ci numai un prieten. Și a lăsat prăvălia lui Cornilland.

Cînd mă gîndesc la vremurile acelea grele, îmi amintesc, în primul rînd, de Madame Chatelain, care i-a cunoscut pe copiii mei și care a avut atîta milă de noi. Am avut la ea mîncare bună, tratament bun, o cameră, copilul meu a fost îngrijit. Dumnezeu să-i răsplătească pe acești oameni cu tot binele pentru ceea ce au făcut pentru noi".

Arnold Strippel — un om de onoare

SS-iștii gravaseră pe pumnalele lor deviza : „Onoarea mea se numește fidelitate". Și au rămas credincioși înțelesului pe care-l dădeau ei onoarei, chiar atunci cînd omenirea se credea deja eliberată de ei. Un exemplu este Arnold Strippel.

Cînd am publicat în revista „Stern" [6], în martie 1979, relatarea „Medicul SS și copiii", fostul Obersturmführer SS Strippel a solicitat Tribunalului de land din Frankfurt o hotărîre judecătorească tranzitorie. Se simțea lezat în onoarea sa. În primul rînd, era vorba de această frază din „Stern", trecută sub o fotografie a lui Arnold Strippel : „Unul dintre cei răspunzători de moartea copiilor trăiește printre noi : fostul Obersturmführer SS Arnold Strippel".

În fața tribunalului, el a făcut o declarație sub jurămînt, în care susținea : „Afirmațiile cu privire la pretinsa mea răspundere pentru soarta copiilor uciși în lagărul Neuengamme sînt neadevărate. La vremea respectivă, lagărul de concentrare Neuengamme era sub ordinele Obersturmführerului SS Pauly. Eu eram șeful lagărului exterior de muncă Spaldingstrasse din Hamburg, amplasat foarte departe... Despre lucrurile revoltătoare întîmplate cu copiii am aflat abia ulterior".

Cine citește cu atenție această declarație descoperă două inexactități. Lagărul din Spaldingstrasse se afla, ce-i drept, la o distanță de 22 de km de lagărul Neuengamme, al cărui comandant era Pauly. Dar copiii n-au fost „omorîți în lagărul Neuengamme", ci în lagărul de la

[6] Revista „Stern", numerele 11/1979—16/1979, Hamburg, 1979.

Bullenhuser Damm. Acesta se afla însă la o depărtare de 2 km de lagărul lui Strippel din Spaldingstrasse. În afară de aceasta, el nu fusese șeful acestui lagăr exterior, ci șeful tuturor lagărelor exterioare din regiunea Hamburg, deci și al locului crimei.

Numai că Secția a 3-a civilă a Tribunalului de land din Frankfurt a trecut cu vederea aceste inadvertențe, nu a audiat de fel revista „Stern" și pe autorii articolului respectiv, ci i-a apărat onoarea lui Strippel printr-o hotărîre judecătorească tranzitorie. La 9 martie 1979, revistei „Stern" i s-a interzis să scrie că Strippel „ar fi răspunzător de uciderea a 20 de copii din lagărul de concentrare Neuengamme". Și cînd noi n-am întrerupt publicarea documentației despre uciderea copiilor, ci am tipărit procesele-verbale de la Procesul de la Curiohaus, cuprinzînd declarațiile lui Trzebinski despre spînzurarea copiilor, tribunalul a condamnat revista „Stern" la o amendă disciplinară de 100 000 de mărci.

„Execuția" unui gardian „lipsit de apărare" al lagărelor de concentrare

5 aprilie 1979. În sala 122 a Tribunalului de land din Frankfurt are loc o scenă fantomatică. Iată un bărbat lat în spate, țanțoș, cu păr cărunt, cu un cap enorm, cu ochelari avînd lentile groase și rama din corn : Arnold Strippel. Timp de unsprezece ani a fost de profesie zbir în lagărele de concentrare din Europa. Condamnat legal pentru complicitate la uciderea a 21 de evrei la Buchenwald. Nicicînd nu va putea fi stabilit exact numărul oamenilor pe care i-a torturat pînă i-a omorît. Avocatul său, dr. Rainer Eggert, vorbește despre „o execuție publicistică, abil înscenată, a unui om care nu se poate apăra".

Privindu-l pe Strippel, cuvîntul „execuție" îți trezește un gust de sînge în gură. El contestă totul. Nu intra în competența sa. N-a auzit nimic. Face din nou o declarație întărită prin jurămînt : „Fiecare lagăr exterior avea propriul său șef de lagăr ; sub ordinele mele era lagărul din Spaldingstrasse". Dar ce reprezintă o declarație falsă întărită prin jurămînt în comparație cu o crimă repetată de patruzeci și opt de ori ? Onoarea domnului Strippel...

Într-o pauză a dezbaterilor, fiul și garda sa personală îi arată pe autorii articolului. „Aștia sînt... !" Strippel

aruncă o privire în jur. Ne gîndim pentru o clipă : ce s-ar întîmpla dacă n-am fi în anul 1979, ci în 1944, şi cineva i-ar spune lui Strippel : „Ăştia sînt !" Aşa cum i-au fost arătaţi, la 9 noiembrie 1939, la Buchenwald, cei 21 de evrei : „Ăştia sînt !"

Tribunalul respinge declaraţiile lui Strippel : „Nu se mai «poate» da crezare incompletelor sale declaraţii întărite prin jurămînt". „Participarea sa la uciderea copiilor" a devenit „credibilă" în urma prezentării proceselor-verbale privind interogatoriile luate acuzaţilor, la timpul cuvenit, în cursul procesului de la tribunalul militar. Chiar dacă Strippel nu a fost condamnat pentru uciderea copiilor, revista „Stern" are dreptul să-l indice „ca pe unul din făptaşii uciderii copiilor". La aceasta se adaugă că, avînd în vedere tocmai iminenta prescriere a crimelor naziste, presa... trebuie să fie îndreptăţită să relateze despre asemenea fapte de importanţă istorică, indicînd numele şi imputînd participarea la fapte. Cu atît mai mult atunci cînd învinuitul, cum e cazul aici, a fost, potrivit propriilor sale cuvinte, „amestecat în groaznicele evenimente de pînă în 1945" şi nu numai că a negat..., folosind exclusiv date incomplete, participarea sa la faptele ce i se impută, dar „le-a mărturisit chiar, în altă parte" [7]. „Mărturisirea în altă parte" a participării sale la uciderea copiilor o făcuse Strippel unui fost codeţinut de la Butzbach.

Dar fosta căpetenie SS face apel la Curtea de apel din Frankfurt. Acţiunea lui este respinsă şi acolo.

O scenă din Vechiul Testament

Ca un comis-voiajor în probleme de crime săvîrşite în lagărele de concentrare, fostul Obersturmführer SS Arnold Strippel pleacă, de două ori pe săptămînă, de la Frankfurt la Düsseldorf, unde, la 26 noiembrie 1975, este implicat, împreună cu alţi treisprezece zbiri SS-işti, într-un proces pentru crime comise în lagărul de exterminare Maidanek. Uneori, Strippel chiar înnoptează la Düsseldorf. Procuratura i-a închiriat o a doua locuinţă pe cheltuiala contribuabililor.

Strippel priveşte problema foarte liniştit. Imputarea ce i se face este relativ modestă. În timp ce dezbaterile împo-

[7] Sentinţa din 5 aprilie 1979 a Tribunalului de land din Frankfurt, indicativ de referinţă Az. 2/30111/79.

triva celorlalți se referă la uciderea a 250 000 de deținuți [8], el trebuia să răspundă numai pentru uciderea, la 14 iulie 1942, a 42 de prizonieri sovietici. Strippel contestă și aici totul : „Mai întîi, acuzatul a pretins că n-a avut deloc cunoștință despre ucideri de prizonieri în lagărul de concentrare Lublin/Maidanek. El a afirmat că, pe vremea cînd era el acolo, în acest lagăr nu au fost uciși prizonieri. Nu știe nimic de împușcări ; camera de gazare o cunoaște numai în legătură cu dezinfectarea obiectelor de îmbrăcăminte și a altor lucruri" [9].

Cît timp i-a mers, a negat pînă și sfera lui de activitate: „La început, acuzatul a contestat că ar fi fost vreodată șef secund al lagărului preventiv. La un interogatoriu ulterior, a declarat că nu-și mai amintește să fi fost numit șef secund al lagărului preventiv. Mai tîrziu, la un alt interogatoriu, a admis că poate a fost desemnat ca șef secund al lagărului preventiv, dar el nu s-a considerat ca atare. Cînd i s-au prezentat acte semnate de el în calitate de «comandant al lagărului preventiv» sau «șef secund al lagărului preventiv», acuzatul a admis că, poate, l-a înlocuit pe comandantul lagărului preventiv, nu însă în decizii referitoare la probleme esențiale" [10].

În iunie 1979, într-una din zilele de dezbateri, în sală se aflau, printre alții, unsprezece francezi. Copii de evrei exterminați. Henri Morgenstern, vărul Jacquelinei Morgenstern, este, și el, prezent. Ia cuvîntul :

„La o depărtare de cîțiva metri, cu spatele la mine, șade Arnold Strippel. Îl recunosc după profil. Mîinile mi se umezesc și le simt reci. Sînt cuprins de o imensă tulburare. Așa se manifestă oroarea pe care o resimt față de acest ucigaș, care a spînzurat-o pe micuța mea verișoară."

Deodată, francezii sar în picioare și strigă : „Asasini naziști !", „Nici o prescriere a crimelor !", „Nici o achitare pentru ucigașii părinților noștri !" Judecătorii părăsesc sala. Pleacă și cîțiva acuzați, dar trei dintre ei rămîn, inclusiv Arnold Strippel. El le întoarce francezilor spatele.

---

[8] După constatările Tribunalului Internațional de la Nürnberg, la Maidanek ar fi fost omorîți de către naziști 1 500 000 de oameni.

[9] Actul de acuzare împotriva lui Hermann Hackmann și alții, indicativ de referință Az 8 Ks 1/75, p. 115.

[10] Idem, p. 144.

Morgenstern începe să vorbească în limba germană :

„Ne aflăm aici deoarece sîntem copiii victimelor pe care voi le-aţi executat. Faptul că mai sîntem astăzi în viaţă îl datorăm unui adevărat miracol. Este în general aproape de necrezut că a mai rămas cineva care poate să protesteze, căci aproape toţi evreii au fost exterminaţi.

Ce fel de pildă de dreptate au dat lumii judecătorii, achitînd, în această sală, patru ucigaşi din lagărul Maidanek, ale căror mîini erau înroşite de sîngele fraţilor şi părinţilor noştri ? Ce lucru scandalos pentru justiţia dumneavoastră ! Cît de ruşinată se simte toată omenirea de fapta voastră, de felul cum aplicaţi justiţia ! Cine sînt adevăratele victime : aceşti ucigaşi pe care-i avem în faţă sau nenorociţii pe care ei i-au executat ? Nouă ne este ruşine, cînd, de fapt, vouă ar trebui să vă fie ruşine !

Şi cel de-acolo ! Priviţi-l pe Strippel, pe acest ucigaş, care nu îndrăzneşte să se uite la mine, un laş, un infanticid ! Numele meu este Henri Morgenstern. În 1945, el a spînzurat-o pe micuţa mea verişoară Jacqueline Morgenstern, în vîrstă de 12 ani, împreună cu alţi nouăsprezece copii, în pivniţa şcolii de la Bullenhuser Damm din Hamburg.

Uitaţi-vă la acest ucigaş cum stă cu capul în jos ! Ce ne învaţă exemplul lui ? Fiul lui a învăţat, oare, ceva de la tatăl său ? Da ! A devenit membru al unei mişcări neonaziste. Aceşti oameni sînt primejdioşi, teribil de primejdioşi. Nu vorbesc aici ca să amintesc de un trecut dureros ce ne pricinuieşte amărăciune. Vorbesc aici pentru a-i feri pe copiii mei de pericolul pe care l-am trăit noi.

Condamnaţi-i pe aceşti criminali în aşa fel, încît asemenea crime să nu mai poată fi repetate ! Dacă tribunalul îi ocroteşte pe aceşti criminali, devine el însuşi complicele lor. Noi considerăm asta revoltător. De aceea, o spunem cu glas răspicat şi o vom face cît va pulsa viaţa în noi : condamnaţi-i pe criminalii nazişti !

Trăiesc astăzi cea mai frumoasă zi din viaţa mea şi mulţumesc lui Dumnezeu că mi-a fost dat să-l văd cu ochii mei pe ucigaşul verişoarei mele. Toată familia mea a fost omorîtă de oameni ca Strippel, şi nu mi-am putut imagina vreodată că voi avea bucuria de a-l vedea cu ochii mei proprii, în faţa unui tribunal, pe ucigaşul unuia din membrii familiei mele. Pe ucigaşul unui copil, slab şi lipsit de apărare. Uitaţi-vă la acest ucigaş ! Oameni ca el mai au mîinile pătate de sîngele nostru, şi nici un tribunal, nici un

judecător nu poate face altceva decît să închidă după gratii, pentru toată viaţa, aceste fiinţe, căci ele ar putea, în orice moment, s-o ia de la capăt.

Vom striga în gura mare revendicarea noastră, atîta timp cît justiţia germană nu întreprinde ceva prin care să-şi cîştige încrederea noastră. Nu vrem răzbunare, vrem dreptate !"

Totul arată ca o scenă din Vechiul Testament: stau faţă în faţă, se privesc ochi în ochi. Strippel tace. Apărătorii strigă : „Încetaţi ! Cunoaştem toate astea !" Intră poliţia, care evacuează sala. Doi participanţi sînt răniţi.

Dimineaţa, zece femei erau moarte

Cînd a apărut în revista „Stern" relatarea despre uciderea celor douăzeci de copii, rudele acestora l-au dat în judecată pe Strippel. Dorothéa şi Henri Morgenstern, Philippe Kohn, Ans van Staveren (mătuşa fraţilor Alexander şi Eduard Hornemann), Theodora Deutekom (fiica infirmierului Dirk Deutekom) şi Alberta Bezem-Hölzel (fiica infirmierului Anton Hölzel) au însărcinat-o pe avocata Barbara Hüsing din Hamburg să intenteze o acuzaţie penală sub acuzaţia de crimă. Procuratura a reluat ancheta împotriva lui Strippel.

Aflînd de această acţiune, s-a anunţat, din Olanda, o supravieţuitoare a unei alte crime : pensionara Non Verstegen din Arnheim, în vîrstă de 68 de ani, care, ca luptătoare antifascistă în Rezistenţă, fusese dusă în lagărul de concentrare Vught. Acolo, a devenit una din victimele „dramei din buncărul de la Vught". Ea întocmise, încă în martie 1946, o dare de seamă :

„În seara zilei de 12 ianuarie 1944, în dormitorul nostru a izbucnit o discuţie violentă, deoarece se descoperise că deţinuta germană Jedzini trădase, într-o scrisoare către supraveghetoarea-şefă, nişte foste deţinute care îi ajutaseră pe unii ce se ascunseseră. La întrebarea mea, ea a recunoscut trădarea. Noi am pus-o în gardă că îi tăiem părul dacă mai trădează. Chiar a doua zi, m-a denunţat supraveghetoarei-şefe. Am fost chemată la raport. În pauza de prînz, am discutat această nouă trădare cu celelalte tovarăşe de detenţie. Am pus mîna pe Jedzini şi i-am tăiat părul. Jedzini a comunicat din nou cele întîmplate.

Am fost luată și dusă la comandantul Grünewald. Lui a trebuit să-i raportez ce se întîmplase, și el mi-a cerut de trei ori să-i dau numele celorlalte tovarășe. Deoarece am refuzat, m-a pedepsit cu carceră pe timp nelimitat, pînă aveam să vorbesc. Am stat 50 de ore într-o celulă neîncălzită, fără nici o mobilă. Haina trebuise s-o predau cînd intrasem în celulă.

Jedzini avea o asemenea teamă de consecințele trădării ei, încît a încercat să evadeze în noaptea ce a urmat arestării mele. O santinelă a tras în ea. După o săptămînă, a murit în spital de pe urma rănilor.

În seara arestării mele, aproape toate femeile din blocul 23 B, unde se petrecuse conflictul, s-au dus la camera de gardă să-și dea numerele. Voiau să arate că erau de acord cu tăierea părului. Acest lucru a fost considerat drept „rebeliune", și sîmbătă seara, pe la orele 6, toate semnatarele, împărțite în două grupe, au fost duse în buncăr. După ce prima grupă de 49 de femei a fost băgată într-o mică celulă individuală (2,37 m × 4,02 m × 2,35 m), m-au adus și pe mine acolo. După aceea, cînd a sosit a doua grupă de femei, au fost îngrămădite în celula noastră cît mai multe dintre ele. Comandantul Grünewald personal, în prezența adjunctului său și a Schutzhaftlagerführerului Strippel, le-a împins înăuntru pe ultimele, ca să intre cît mai multe. Am numărat după aceea. În celulă eram 74 de persoane. Celelalte 17, pe care a fost imposibil să le înghesuie, au fost puse împreună într-o a doua celulă, identică cu prima.

La noi era atît de plin, încît nu ne puteam mișca deloc. Aerisirea era foarte proastă. Abia după cîteva ore, am reușit să deschidem canatul ferăstruicii, înțepenit în cercevele. În acel moment, o serie de femei leșinaseră deja, iar în cursul nopții numărul lor a crescut și mai mult. Situația s-a înrăutățit datorită faptului că în celulă era o beznă totală, că eram chinuite de o sete înnebunitoare și că, la un moment dat, una dintre noi, într-un acces de nebunie, le-a mușcat pe cîteva. Ne-am scos rochiile și am lins apa care se condensase și se prelingea de pe plafon. Mai tîrziu, am observat că, stînd rezemate de zid, ne-am provocat arsuri și că, bînd apa condensată, ne-am ars buzele. Zidăria nouă emana acid nitric. La șapte și jumătate, cînd s-a deschis, în sfîrșit, ușa, 34 de trupuri erau îngrămădite în mijlocul celulei, în timp ce celelalte 40 se rezemau fie de ziduri, fie unul de altul. Ulterior, s-a constatat că 10 fe-

mei muriseră. Multe au fost bolnave timp îndelungat, şi alte cîteva au murit din cauza urmărilor acestei nopţi. La multe altele, care au murit după aceea în lagăr, faptul de a fi trecut prin acea noapte din buncăr trebuie să fi contribuit la moartea lor, astfel că numărul efectiv al victimelor nu poate fi stabilit cu certitudine".

Non Verstegen, astăzi şi ea grav bolnavă şi în imposibilitate de a-şi părăsi casa, a însărcinat-o, la rîndul ei, pe avocata Barbara Hüsing cu intentarea unei acţiuni penale împotriva lui Strippel. Cu acest prilej, ea a reconfirmat : „Am văzut cum Strippel a împins cu mîinile lui femei în celulă".

Avocata a făcut o descoperire surprinzătoare : procurorul olandez trimisese instanţei centrale din Ludwigsburg, încă din iulie 1967, materialul acuzator contra lui Strippel şi alte documente — 6 000 de pagini de acte. În iulie şi august 1968, procurorii din Ludwigsburg au transmis materialul, în două tranşe, procuraturii din Frankenthal, landul Renania-Palatinat, deoarece acolo era în curs o anchetă împotriva lui Benno Hüttig, ultimul comandant al lagărului de concentrare de la Vught. Printre materialele primite atunci de procuratura din Frankenthal, existau documente acuzatoare la adresa lui Strippel.

În aprilie 1979, deci după unsprezece ani, avocata din Hamburg a încercat să descopere ce s-a întîmplat cu acel material primit din Olanda. I s-a răspuns că, printre dosarele de la Frankenthal, s-ar găsi material doveditor rămas parţial netradus din limba olandeză. Nu poate fi stabilit dacă, printre aceste documente, sînt cuprinse învinuiri la adresa lui Strippel, deoarece, pentru a verifica acest lucru, sînt necesare cunoştinţe de limba olandeză.

Aşadar, materialul doveditor al unui înzecit omor a zăcut neprelucrat timp de unsprezece ani la procuratura din Frankenthal, din lipsa unui traducător din olandeză. Ce s-o fi întîmplat oare cu materiale doveditoare redactate în limbile poloneză, sîrbă sau rusă ?

Avocata a cerut ministrului de justiţie din Renania-Palatinat o anchetă şi examinarea consecinţelor penale. Pentru că zădărnicirea, în exerciţiul funcţiunii, a aplicării unei pedepse, de pildă faptul de a nu da curs unei plîngeri, constituie un delict care se pedepseşte cu privarea de libertate pe o perioadă de la 6 luni pînă la 5 ani.

După o succintă examinare, ministrul de justiţie Otto Theissen a comunicat însă că... nu există „temei pentru introducerea unei proceduri de cercetare".

Oare toate astea s-ar mai putea repeta ?

Mulţi simplifică totul şi, atunci cînd se referă la gardienii lagărelor de concentrare, vorbesc de bestii setoase de sînge, de diavoli, de criminali înnăscuţi şi de fiinţe subumane. Dar Strippel nu este un diavol, Dreimann nu este o bestie, Trzebinski nu este o fiinţă subumană, Pauly nu este un criminal înnăscut.

La fel cum, după sfîrşitul războiului, majoritatea dintre ei au reintrat, pe neobservate, în viaţa cetăţenească, fiind stimaţi de către vecinii lor ca oameni obişnuiţi, ce-şi îndeplinesc obligaţiile de funcţionari, poliţişti, medici, comercianţi, tot astfel trăiau, fără a atrage atenţia, şi înainte de a deveni criminali. Erau nişte cetăţeni ca toţi ceilalţi.

„Da, mămico", îi scrie soţiei sale Wilhelm Dreimann din celula morţii, „dacă s-ar putea întoarce soarta şi am fi din nou împreună, atunci pe mine nu m-ar mai preocupa decît un singur lucru pe lume, să trăiesc numai pentru voi, căci asta a fost dorinţa mea în ultimii ani ai despărţirii noastre. Pînă acum, viaţa mea a fost doar luptă şi muncă, şi de prea multe ceasuri fericite n-am avut parte vreodată" [11].

Viaţa nefericită a lui Wilhelm Dreimann a început cu o educaţie posomorîtă. „Educaţia sa în casa părintească a fost severă şi aspră şi, ca fiu al unui modest muncitor, a fost crescut, din copilărie, pentru muncă", scrie soţia sa în cererea de graţiere. „În meseria lui de cioplitor în lemn, era greu să avansezi, de aceea şi-a oferit serviciile, în 1939, poliţiei landului. Cînd a început războiul, a fost recrutat, împotriva dorinţei lui, în SS şi, după cîte ştiu, a încercat

[11] Scrisoarea lui Wilhelm Dreimann, din 31 mai 1946, către soţia sa. Copia în posesia autorului. Este adevărat că, în aceeaşi scrisoare, Dreimann îi mai scrie soţiei să nu dea crezare fostului deţinut B. din Drieburg, care a căutat-o : „B. nu a fost un deţinut politic, ci a fost internat în lagărul Neuengamme drept criminal de profesie, şi este dificil să se stabilească, în cazul acesta, pe baza actelor personale, dacă dinţii nu i-au lipsit încă înaintea internării sale în lagărul de la Neuengamme".

tot mereu să plece din SS înapoi la poliție, dar cererile lui n-au fost niciodată transmise mai departe și luate în seamă" [12].

Aceasta s-ar putea să fie o prezentare înfrumusețată a lucrurilor, căci, în 1939, nu erau recrutați de SS decît voluntari. Dar mizeria apăsătoare și teama de șomaj i-au făcut pe mulți să execute orice ordin venit de sus. „Ca om conștiincios, căruia, încă de copil, i s-a imprimat supunerea, el nu a știut altceva ca soldat decît să-și facă serviciul", scrie doamna Dreimann mai departe. „Însă zelul său în îndeplinirea serviciului și a datoriei, precum și interdicția de a vorbi despre chestiunile de serviciu l-au făcut dur și nemulțumit, ceea ce-l va determina să execute în mod mecanic ordinele primite, împotriva cărora, ca soldat, nu avea voie să acționeze" [13].

Acest argument este la fel de tipic pentru micul burghez obișnuit ca și atitudinea „apolitică" : „Bărbatul meu n-a activat vreodată în politică, la noi în sat era bine văzut de toată lumea... Era un tată de familie devotat și grijuliu" [14].

În forul său interior, nu era deloc de acord, pretinde el, cu politica dură a naziștilor, nici cu exploatarea sălbatică a oamenilor în lagărele de concentrare — dar guvernul ordonase astfel, și trebuia să i te supui. Într-o scrisoare din temniță, de pildă, Dreimann spune că nu l-a bătut pe politicianul Kurt Schumacher, membru al Partidului social-democrat : „Dr. Schumacher a fost adus la Neuengamme după 20 iulie 1944, dar nu știu precis cînd a fost eliberat. Întreabă-l, te rog, cum m-am purtat cînd a fost internat...

La timpul său, n-am putut să înțeleg de ce erau privați de libertate în acest fel oameni în parte bătrîni și neputincioși și m-am și exprimat în acest sens în prezența altora, firește, poate într-o formă mascată, căci, pe atunci, n-aveam voie să vorbesc deschis împotriva dispozițiilor guvernului... Nu mai am nevoie de justificări, știu că pot sta în fața lumii și a oamenilor cu declarațiile mele" [15].

Nu numai teama de pedeapsă îi făcea pe aproape toți

---

[12] Cererea de grațiere a lui Dreimann din 8 mai 1946, adresată Tribunalului militar britanic.

[13] Idem.

[14] Idem.

[15] Scrisoare nedatată a lui Willi Dreimann către soția sa. În posesia autorului.

criminalii din lagărele de concentrare să susțină în fața lumii, ba chiar în fața omenirii, că au conștiința curată. Era vorba și de nevoia imperioasă de dezvinovățire față de ei înșiși : crescuți pentru ascultare, pentru supunere, pentru înăbușirea oricăror ezitări morale, ei nu au fost decît ascultători, și ce putea fi greșit în asta ? Nu criticaseră niciodată statul, fiindcă li se băgase în cap că un asemenea act reprezintă una din cele mai grave crime.

Și lui Max Pauly, fiu al unui negustor de fier vechi din Wesselburen, în Schleswig-Holstein, îi băgaseră în cap această supunere față de stat. O gîndire mic-burgheză, asociată unor dificultăți economice din ce în ce mai mari, a adus omul, încă în 1928, în rîndurile SA-ului [16]. Un bătăuș, un ciomăgaș, căruia îi era mereu teamă de sărăcie, s-a zbătut să ajungă într-un serviciu la stat și, în cele din urmă, a fost angajat ca Unterführer SS. „Am participat la întreaga evoluție a SS-ului în Schleswig-Holstein", scrie el într-o autobiografie. Cultura și cunoștințele lui de istorie se găseau la limita inferioară. În 1939, cînd avea 32 de ani, scrisese într-o „lucrare de examen" : „Gustav Adolf a fost un rege suedez, înfocat protestant, și a intervenit activ în Războiul de treizeci de ani. El urmărea însă și țeluri politice și voia să treacă întreaga coastă baltică germană la regatul Suediei. Asta ar fi fost fatal pentru Germania, și e bine că el a căzut, în 1632, la Lützen, în apropiere de Leipzig" [17].

Apoi, ca deținut, îi scrie fiului său Hans-Werner : „Orice s-ar întîmpla, băiatul meu iubit, tu să crezi ferm în nevinovăția tatălui tău și să nu lași pe nimeni să-ți răpească această credință. Într-adevăr, ca soldat mi-am făcut pînă în ultima zi datoria față de patrie. Timp de doi ani și jumătate, am condus cu cea mai bună intenție lagărul de concentrare Neuengamme, atît de urît prezentat astăzi de propagandă, și am încercat întotdeauna să le ușurez deținuților, după posibilități, viața în lagăr. Îmi pare bine că ai văzut tu însuți lagărul și poți să-ți formezi o părere" [18].

El nu înțelege de ce judecătorii tribunalului britanic îl fac răspunzător pentru acțiuni ordonate de superiorii săi :

---

[16] Sturmabteilung — batalioane de asalt. — *Nota trad.*

[17] Din dosarul personal al lui Max Pauly ; lucrare de examen pentru admiterea în corpul de comandanți SS, purtînd data de 4 iulie 1939, Dachau. Document Center Berlin.

[18] Scrisoarea lui Max Pauly, din 1 mai 1946, către fiul său Hans-Werner Pauly.

„Am fost comandantul lagărului şi port răspunderea pentru tot ce s-a întîmplat la Neuengamme", scrie el într-o altă scrisoare. „Dispoziţiile şi ordinele forurilor superioare, inclusiv execuţiile, îmi sînt imputate. Şi isprăvi făcute de Thumann, Dreimann sau alţi şefi de bloc mi se impută acum mie. Eu trebuie să suport consecinţele ca german... Pentru liniştirea voastră, aş vrea să subliniez, chiar astăzi, în mod expres, că nu-mi dau seama să am vreo vină şi că mi-am făcut pînă în ultima zi datoria, întotdeauna în interesul deţinuţilor" [19].

Se simte tras la răspundere „ca german", nu ca făptaş. El n-a „comis" nimic, cum e cazul celorlalţi, ci doar a dus la îndeplinire ordine, inclusiv execuţii, în interesul deţinuţilor. Pe de altă parte, în aceeaşi scrisoare, deplînge „această politică dementă a lui Hitler şi a călăilor săi", care are „urmări de neprevăzut" [20]. Max Pauly a fost, deci, şi el, un supus plecat şi uşor de instruit pentru crimă, fiindcă era lipsit de orice aptitudine pentru critică faţă de statul său.

[19] Scrisoarea lui Max Pauly, din 14/15 aprilie 1946, către cumnata sa Leni Hilgenstock.

[20] Idem.

Copiii nu pot fi uitaţi

Omul negru

Medicul Alfred Trzebinski provenea din cu totul alt mediu. Era fiul unui profesor de gimnaziu din Iotruşin, districtul Rawicz din Polonia, numit de naziști Orlahöh. A studiat la Wroclaw şi la Greifswald, a fost sprijinit de către „membrii de elită" în calitatea sa de membru al unei corporaţii studenţeşti. Manifesta faţă de ei o recunoştinţă umilă şi o condescendenţă dispreţuitoare faţă de toate persoanele fără titlu academic. Calificarea sa profesională era redusă. Dispreţuia ştiinţa medicală, crezînd, în schimb, în providenţă, stafii, horoscop, spiritism, magnetism şi în diagnosticul stabilit după privirea pacientului. În jurnalul său „EU", scris de mînă, redactat în celula morţii, descrie vizita sa la un vraci :

„Un coleg, medic din Hamburg, purtînd, ca şi mine, uniforma de SS-ist, drept care acum se află probabil într-o situaţie similară cu a mea, m-a dus la el, la Emil Nietz, care diagnostica după privire. Se bucura de o faimă imensă. Era chemat la înalte şi la cele mai înalte personalităţi, şi părerea lui avea autoritate. Lui Hermann Göring urma să i se facă o operaţie la sinusul maxilar, dar profesorii nu cădeau de acord. Emil Nietz, practicianul fără examen de stat şi fără titlu de doctor, a hotărît : se operează. Şi profesorii au pus mîna pe bisturiu. Lui Heinrich Himmler i-a citit în ochi că are două aluniţe sub genunchiul stîng, şi Himmler şi-a suflecat pantalonii şi s-a uitat mirat la aluniţele pe care nu le remarcase vreodată pînă atunci..." [1].

Întîmplările imaginate de el le lua drept evenimente

[1] Alfred Trzebinski : „Ich". Manuscris nepublicat. Hamburg, 1946. În posesia autorului.

reale. Închipuirea sa făcea să dispară realitatea. „Am văzut aievea omul negru în persoană... Mă refugiasem din Wroclaw, deoarece viaţa mult prea intensă în cadrul corporaţiei studenţilor mă îndepărta de adevăratul scop al vieţii mele, studiul medicinei, şi speram ca, în micul oraş universitar de pe coasta baltică, să pot recupera ceea ce pierdusem pînă atunci. Numai că acolo am fost acaparat imediat de către o corporaţie-cartel — aşa era numită o corporaţie înfrăţită cu cea proprie —, şi mi-am dat seama, foarte curînd, că aici se pricepeau cu mult mai bine la chefuri decît pe Oder, ba chiar, în lipsa altor divertismente, practicau un asemenea cult în cinstea zeului Bachus, încît considerau că trebuie să-i aducă fără încetare jertfe... Deodată, uşa camerei se deschide parcă împinsă de o vijelie, se izbeşte de zid, încît varul de pe pereţi cade, şi îşi face apariţia un tip înalt, neînchipuit de slab, îmbrăcat din cap pînă în picioare în negru, purtînd o îmbrăcăminte croită după moda veche, ciorapi trei sferturi peste gambe descărnate şi o chică încîlcită deasupra unui obraz galben, prelung, cu nas ascuţit şi ochi întunecaţi străpungători. Păşeşte încet în direcţia mea şi, cu mîna dreaptă întinsă, arată cu degetul arătător spre mine şi se apropie pînă la picioarele patului meu. Cu un ţipăt de spaimă, care nu mai avea nimic omenesc în el, m-am întors în pat, uşa s-a închis, pocnind de s-au cutremurat pereţii, şi vedenia a dispărut“ [2].

Figurile îmbrăcate în negru, care personificau moartea, anticipau în visele sale SS-ul. Acesta l-a luat pe nerealizatul medic de ţară din Mühlberg, Saxonia, în rîndurile sale negre şi l-a trimis în locurile celor mai negre crime, la Lublin, Auschwitz şi Neuengamme.

Asemenea întîmplări mărunte, născocite de halucinaţiile unui alcoolic, s-au repetat, dar erau interpretate de el ca fiind în legătură cu puteri supranaturale. Odată, o femeie bătrînă cu basma pe cap stătea la picioarele patului său şi arăta cu braţul întins „spre un ţel care părea să se afle departe, mult dincolo de peretele odăiţei“[3]. Altă dată, peretele s-a despicat şi, „pe un jilţ de aur, trona o făptură luminoasă, înconjurată de o aureolă, iar de ambele părţi ale tronului de aur stăteau două şiruri lungi de făpturi îmbrăcate în negru, aşezate în linie dreaptă în direcţia patului meu“ [4].

[2] Idem, p. 25.
[3] Idem, p. 17.
[4] Idem, p. 22—23.

Visa mereu că viaţa sa ar fi legată de cea a reginei Franţei Maria Antoaneta, care a avut acelaşi horoscop cu al lui. Peste tot descoperea semne : în celula sa din temniţă era lipită o poză a Mariei Antoaneta, luată dintr-o revistă ilustrată. De la biblioteca deţinuţilor obţinuse biografia reginei executate, drept care notase : „Şi în cazul ei, problema a fost aceea de a fi condamnaţi cu orice preţ reprezentanţii unui regim apus, indiferent dacă erau sau nu vinovaţi personal... Şi ea a avut, pînă în ultima clipă, o atitudine exemplară şi n-a fost chinuită decît de grija pentru copiii ei..."[5].

Şi el scrie că, pînă la execuţia celor douăzeci de copii, l-a chinuit grija pentru ei şi că injecţiile cu morfină, făcute înainte de spînzurare, au fost o faptă umanitară. Întreaga lui viaţă a fost marcată de mila de sine însuşi. Căuta mereu să fie apreciat, pînă şi atunci cînd s-a aflat în faţa tribunalului britanic. În locul iubirii de oameni, s-a refugiat în dragostea pentru animale : „O asemenea dragoste, aproape bolnăvicioasă, de animale — de care totuşi nu mă ruşinez — nu este întîmplătoare..." [6].

„Muşi" este împuşcată

Nu suporta să vadă sînge de animal, plîngea pentru un iepure de casă sacrificat şi, în lagărul de concentrare Neuengamme, se temea tot timpul să nu i se întîmple ceva iubitei sale pisici „Muşi". „Gîndeşte-te la sîrma ghimpată încărcată cu electricitate şi la nenumăraţii duşi de afară" ! [7].

Înainte de a veni englezii, „în luna aprilie a anului fatal 1945, ultima lună a libertăţii germane", Trzebinski era îngrijorat de viitorul lui „Muşi" şi al celor patru pisoi ai ei : „După plecarea mea, n-ar mai fi fost nimeni care să aibă grijă de fericita lăuză, încrezătoare şi nebănuitoare, sau poate că cizma brutală a unui soldat i-ar fi răpit lui Muşi, odată pentru totdeauna, încrederea ei neclintită în oameni. Atunci, am folosit pistolul meu din armată. Muşi n-a observat şi a murit imediat. Pe copiii ei, care de-abia deveneau «conştienţi», i-am înecat în butoiul de apă" [8].

Ce contrast faţă de însemnarea sa cu privire la partici-

[5] Idem, p. 4.
[6] Idem, p. 65.
[7] Idem, p. 68.
[8] Idem, p. 79—80.

parea la execuţii de oameni : „Lăsam cadavrele să stea spînzurate o jumătate de oră, apoi le examinam pentru a constata decesul şi eliberam cadavrele... Dar nu înţeleg de ce medicilor, care, la execuţii, au sarcina în mod firesc necesară de a constata decesul, li se impută aceasta ca o crimă, chiar dacă este vorba de o execuţie legală. Prin examenul pe care-l face, medicul împiedică doar să fie îngropat un om încă viu !“ [9].

Aceasta înseamnă specializare. Unul este specialist în administraţie, chiar şi în aceea de lagăre de concentrare. Altul este specialist în pedepse, chiar şi cu biciul de piele. Al treilea este specialist în constatarea decesului, chiar şi pe spînzurătoare. Şi ceea ce li se ordonă de sus nu poate să fie nedrept, ci numai drept, fiindcă vine de la stat.

Şi astăzi ? „Ceea ce era drept atunci, nu poate să fie nedrept astăzi“, a declarat un preşedinte de guvern de land, Hans Filbinger (UCD). S-ar putea ca aceasta să nu fie opinia generală, dar este părerea unei minorităţi „radicale“. Dacă ar exista astăzi o reînviere a fascismului, s-ar putea el, oare, sluji iar de alde Strippel, Dreimann, Pauly şi Trzebinski ? Sigur că acest tip de oameni mai există şi astăzi : supuşi, credincioşi statului pînă la participare la nedreptăţi, lipsiţi de relaţii umane, iubind animale în loc de oameni, plini de ură faţă de cei care le sînt prezentaţi ca duşmani ai statului lor : evrei, ţigani, polonezi, cei de stînga, comunişti.

Alde Strippel, Dreimann, Pauly, Trzebinski nu sînt iniţiatorii fascismului, nici finanţatorii lui, nici profitorii de pe urma lui. Ei n-au fost pedepsiţi de statul actual şi nu li s-a luat puterea. În schimb, ei sînt aceia de care ar fi nevoie şi pentru o reînviere a fascismului. Căci ei sînt cei care supraveghează, bat, execută oameni şi, cel mult, fac, în prealabil, din milă, o injecţie cu morfină.

A învăţat istoria marelui Reich german

Multe s-au întîmplat de cînd a fost publicată în revista „Stern“ relatarea despre uciderea copiilor la Bullenhuser Damm. Au fost identificaţi încă doi copii. Rudele Rachelei

[9] Însemnare manuscrisă a doctorului Trzebinski din timpul Procesului de la Curiohaus din 1946, nedatată. În posesia autorului.

Zylberberg, fetiţa poloneză de 10 ani, au recunoscut copilul pe fotografii. Familia era originară din Zawichost, voievodatul Sandomierz. Erau ţărani săraci. Cînd germanii le-au invadat patria, în 1939, şi a început urmărirea evreilor, fraţii tatălui Rachelei, trecînd graniţa din apropiere, s-au refugiat în Rusia. Şi s-au salvat. Familia Rachelei însă a ajuns la Auschwitz. Mama a murit. Copilul a fost spînzurat la Hamburg. Tatăl a supravieţuit şi a plecat în America, unde trăieşte şi astăzi, la New York, ca modest muncitor. Cînd nemţii au invadat Ucraina, familiile celor doi fraţi, Jozef şi Henryk Zylberberg, s-au refugiat tot mai spre răsărit. Au ajuns pînă în Asia, iar, după război, au plecat, mai întîi, în America Latină, iar după aceea s-au înapoiat în Europa. S-au stabilit la Hamburg, acolo unde nepoata lor Rachela îşi găsise moartea, fără ca ei să fi cunoscut tragicul său sfîrşit.

La Hamburg s-a născut Michael, fiul lui Jozef Zylberberg. Aici a mers la şcoală. Aici a învăţat istoria, aşa cum învaţă istoria copiii germani. „Ce a învăţat ?", se întreabă, astăzi, tatăl lui. „A învăţat istoria Prusiei. A învăţat istoria războaielor germane. A învăţat istoria marelui Reich german. Dar n-a învăţat istoria lagărului de concentrare Neuengamme şi nimic despre şcoala de la Bullenhuser Damm, unde au spînzurat-o pe verişoara lui, Rachela".

A mai fost identificat un copil, pentru că noi trimisesem în mai multe ţări, printre care şi în Israel, anunţuri de căutare, în formă de afişe, cu titlul : „Copii ucişi", redactate în mai multe limbi, conţinînd numele copiilor. Ella Kozlowski, care lucrează la poliţia din Tel Aviv ca secretară a Oficiului de cercetare a crimelor naziste, a văzut numele verişoarei ei Herszberg. Ea a sesizat :

„Numele exact al copilului este Riwka Herszberg, născută la Zdunska-Wola în Polonia. Tatăl : Moşe Jakob Herszberg. Mama : Mania Herszberg, născută Starzynski. În vara lui 1943, copilul a ajuns, împreună cu părinţii săi, în lagărul Auschwitz-Birkenau, venind din Piotryków, Polonia, cu un transport de evrei. O coincidenţă neobişnuită a făcut ca fetiţa să ajungă împreună cu părinţii în lagărul unde erau internate familii şi să nu fie trimisă de la rampă direct în camera de gazare. Părinţii au fost luaţi la muncă; copilul a stat cîtva timp în lagăr laolaltă cu părinţii săi, apoi părinţii au fost expediaţi, totuşi, fiecare separat, în lagăre diferite de muncă, iar copilul a rămas la Auschwitz. Numai mama, Mania Herszberg, a supravieţuit războiului şi s-a întors în Polonia să-şi caute copilul. Doi ani a durat cău-

tarea copilului, sau măcar a unei urme, dar fără rezultat. Nimeni n-a putut să dea mamei vreo lămurire dacă fetița a rămas la Auschwitz sau a fost transportată în altă parte, dacă a apucat sau nu eliberarea în ianuarie 1945. Din păcate, mama copilei a decedat, cu cîtva timp în urmă, în S.U.A., unde a trăit după război".

„Voi, dragi copii, nu veți fi uitați"

La 20 aprilie 1979, rudele copiilor uciși se aflau, pentru prima dată, la locul crimei. De unde, pînă atunci, la școala de la Bullenhuser Damm se aduna numai o mînă de fideli pentru a comemora ziua uciderii copiilor, de data aceasta se aflau peste două mii de oameni. Toți au adus flori. Lîngă zidurile școlii se înălțase un munte de flori.

În ziua următoare, asociația „Inițiativa antifascistă din Hamburg" („Antifaschistische Initiative Hamburg") a organizat o festivitate comemorativă în sala Maximum. Actori ai teatrului hamburghez au reconstituit, împărțindu-și rolurile, audierea lui Trzebinski în Procesul de la Curiohaus, în care este descrisă spînzurarea copiilor. Henri Morgenstern a ținut o scurtă alocuțiune : „Fiul meu, care are 10 ani, mi-a spus acum două zile : «Ia-mă cu tine la Hamburg». «Știi», i-am răspuns, «eu plec acolo cu intenția să nu mai revin a doua oară». Asta a fost înainte de a vă vedea aici. Nu știam că tineretul din Germania și chiar mulți oameni mai în vîrstă luptă în fiecare zi împotriva nedreptății și pentru toleranță".

Încă în aceeași zi, membrii de familie care supraviețuiseră au creat asociația „Copiii de la Bullenhuser Damm". Ea urmează să țină trează, la Hamburg, amintirea copiilor uciși, să se îngrijească de educația antifascistă în școlile din Hamburg și să combată neofascismul [10].

Și Senatul orașului Hamburg va cinsti memoria copiilor în felul său. O stradă sau o piață va purta numele lor. Astfel se va împlini făgăduința făcută de deținuții de la Neuengamme copiilor uciși, pe care au imprimat-o pe panglica unei coroane : „Voi, dragi copii, nu veți fi uitați".

[10] „Kinder vom Bullenhuser Damm", asociație înregistrată, administrator av. Barbara Hüsing, Schanzenstrasse 117, 2000 Hamburg 6.

Iată numele lor :

R. Zeller, 12 ani, polonez
Alexander Hornemann, 8 ani, olandez
Marek Steinbaum, 10 ani, polonez
Eduard Hornemann, 12 ani, olandez
James, 6 ani, polonez
Junglieb, 12 ani, iugoslav
Desmonie, 7 ani, polonez
Georges Kohn, 12 ani, francez
Reichenbaum, 10 ani, polonez
Sergio Desimone, 7 ani, italian
Jacqueline Morgenstern, 12 ani, franţuzoaică
Goldinger, 11 ani, poloneză
Lelka Birnbaum, 12 ani, poloneză
Witónska, 5 ani, poloneză
Rachela Zylberberg, 10 ani, poloneză
H. Wassermann, 8 ani, poloneză
L. Klygermann, 8 ani, poloneză
Herzberg (sau Herszberg), 7 ani, poloneză
Mekler, 11 ani, poloneză
Altmann, 5 ani, poloneză.

Cuprins

Experienţa pe oameni poate începe 5
Pentru copii, moartea era ceva obişnuit 19
De la Berlin a venit un ordin de execuţie 29
Copiii au plîns ? 40
Lagărul de concentrare strămutat pe mare 52
Nici unul n-a fost ucigaşul 57
O dîră de sînge lăsată de-a lungul Europei 91
Vremuri de aur pentru zbiri 104
Arnold Strippel — un om de onoare 117
Copiii nu pot fi uitaţi 136